

„Mit jelent a tanítvánnyá tétel 2013-ban? Hol van reális esély gyülekezetek újraélesztésére? Hol kellene bátran bezárni templomokat, hogy máshol új gyülekezetek plántálására szabaduljanak fel a spirituális és materiális források?”
Kitérési pontok ► 3. oldal

„Ha lenne százezer olyan evangélikus, aki minden hónapban kétezer-ötszáz forintot juttatna egyháznak, akkor egyetlen forint állami támogatásra se lenne szükségünk, és akkor csak a saját hitünknek kellene engedelmességek.”
Aratási hálaadás ► 6. oldal

„A másik ellenvetésem nagyon természetes: én még nem láttam olyat, hogy ha valaki az élet könyvének tartja a Bibliát, akkor ne érdeklődne a részletek, néha a fölöslegesnek látszó adatok iránt is.”
Mire jó a bibliatudomány? ► 8–9. oldal

Lehetünk tökéletesek? ► 2. oldal
Ars Sacra ► 10. oldal
Kalandpark ► 11. oldal
Interjú a KÉSZ vezetőivel ► 11. oldal
Vasi visszapillantás ► 13. oldal
Az idők világnapjára ► 15. oldal

► „Médialátkép” Mátraházáról – írásunk a protestáns újságírók médiaműhelyéről a 13. oldalon

EKLG-mozaik

► Mozgalmas napokat élt át a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium (EKLG) közössége a múlt héten. Az események halmozódása mögött nincs semmi rendkívüli: a nagy múltú és dinamikus fejlődő középiskola vezetősége, tanárai és diákjai végzik munkájukat, az élet pedig olykor úgy hozza, hogy torlódnak a történések. Kiterjedt partneri hálózatuk, erős kisugárzásuk következményeit derűsen vállalják akkor is, ha sok munkával jár, és sűrű programot eredményez.

A nyíregyházi *Bokortanyák Lakosságáért Egyesület* első alkalommal hirdette meg hagyományörző szándékával a *Tirpák ki mit tud* elnevezésű vetélkedőjét. A mintegy tizenkét éves műltra visszatekintő civil szervezetben jellemzően az ötven fölöttiek aktivizáltak magukat, ez indította elnöküket, Gyebroczki Jánost a vetélkedő meghirdetésére:

– Abban ma már közmegegyezés mutatkozik, hogy a tirpákok tették Nyíregyházát azzá, ami. Az idetelepült, evangélikus vallású, szlovák ajkú, avagy tót lakosságnak múlhatatlan érdemei vannak a település fejlesztésében, a várossá válásban, de az is nagy dolog, hogy a páratlan település-

szerkezetet, a tradicionális gazdálkodás alapját jelentő bokortanyák rendszerét sikerült megőrizni, legalábbis azt a részt, melyet nem érintett az M3-as autópálya. Mandabokor, valamint a Tiszavasvári út környéke maradt meg a maga érintetlenségében, ahol a hagyományos gazdasági tevékenység és a lóspart ma is él. Fontosnak tartjuk, hogy mindezt – a tirpák néphagyományokat, szokásokat, ezt a kultúrát – a felnövekvő generáció is megismerje, továbbadja. Ez lebegett a szemünk előtt a tirpák vetélkedővel – nyilatkozta az *Evangelikus Életnek* Gyebroczki János.

► Folytatás a 4. oldalon

Viharsarki szivárványok

► **Gáncs Péter**, a Déli Egyházkerület püspöke különleges szombatnak nevezte szeptember 21-ei ünnepi körútjának napját, amikor is kis delegációjával délnek ment, és meg sem állt az évfordulóiban bővelkedő Viharsarokig. Várták Nagyszénáson, Ambrozfalván és Pusztaföldváron. Ki megújult, ki elkóadt, ki virult, de mindenkinek ugyanarra az éltető vízre volt szüksége. Két szivárvány is színezte a szombatot, és erősítette a szövetséget...

Nagy szombat Nagyszénáson

Friss festékszag csaphatta meg az orrát annak, aki szeptember 21-én a felújított nagyszénási templomba lépett. Az újjászületett hajlékért, illetve annak megtartójáért hálát adó istentisztelet házigazdája *Erdélyi Zoltán* lelkész volt. A meghívón két ige állt: a 71. zsoltár „...újra megelevenítesz, még a föld mélyéből is újra fölhozol engem” (20) igéje, illetve *Ezékiel könyvéből* a következő rész: „Visszahozom őket a népek közül, és összegyűjtöm őket.” (39,27)

Az első oltári szolgálatot *Lázár Zsolt*, a Nyugat-békési Egyházmegye esperese és Erdélyi Zoltán végezte. A nagyszénási lelkész kezdőimádságában új generációkért fohászzkodott, hogy ők töltsék majd meg az immáron szép és biztonságossá lett templom padsorait, hogy ők folytathassák a megkezdett munkát.

► Folytatás az 5. oldalon

Október a reformáció hónapja

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) 2013-ra meghirdette a hit és tolerancia évét. Októberben, a reformáció hónapjában a hit és a türelmes várakozás kerül a fókuszba a *Zsidókhoz írt levél* egyik igéje alapján: „...kövessétek azokat, akik hit és türelem által öröklik az ígéretek.” (6,12)

A hit számunkra, keresztyén emberek számára erőt ad, miként ezt Jézus munkáján és életén keresztül megtanultuk. Nekünk el kell tudnunk köteleznünk magunkat Krisztus mellett, és ezen elköteleződés mögött a személyes akaratnak, döntésnek az ereje van.

Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy Isten is hív bennünket, és hívására adott válaszuk az engedelmességben kell, hogy megmutatkozzon. A hit által pluszerőt kapunk, amely átsegíti életünket a holtponatokon.

A reformáció és az Isten igéjének való engedelmes önátadás a 16. században kéz a kézben járt, ugyanakkor mindennapos élménye lehet mai életünk krisztusi reformációjának, megújulásának is. Ez a szerves összefüggés is indokolja, hogy 2013-ban az *Október a reformáció hónapja* rendezvény fő témájául a MEÖT a *Zsidókhoz írt levél*-beli igét választotta.

Benne van ebben a választásban az egymásra való odafigyelés és az isteni gondviselés is. De benne van a személyes felelősségérzet is, illetve a felkeltésre való igyekezet. A 16. századi reformáció elkötelezett, neves és névtelen híveit prófétai belső tűz indította, s ők egyszerre vállalták az isteni megszólítottaságot és a megszólítottaság elfogadását.

Felelősségteljes elkötelezettségre, odaadásra van nyilván ma is nagy szükség kinek-kinek a maga kis világában és egyéni képességei szerint. Az *Október a reformáció hónapja* rendezvénysorozat ebben az esztendőben a hitet és toleranciát kívánja hirdetni.

A sorozat főbb állomásai:

• Október 1-jén, hétfőn 18 órakor ünnepélyes megnyitótól kezdődnek a rendezvények Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban, zenés istentisztelet keretében. A megnyitójó alkalmat ad – a fő téma megfontolásán túl, illetve ahhoz kötődően – a fenntartható életformára hívó üzenet kifejtésére, annál is inkább, mert ebben az időszakban egyházaink sokfelé a teremtésvédelem hetét ünneplik.

• Október 5-én, szombaton 10 órától – szintén a reformációs események részeként – rendezzük meg a hernádnémeti református templomban a területi női találkozózt. A fő téma: *Keresztyén nő a családban*. A nyitóáhitatot *dr. Börzsönyi Józsefné* református lelkész vezeti, köszöntőt mond *Földesiné Kántor Mária* házigazda, *P. Tóthné Szakács Zita*, a MEÖT női bizottságának elnöke és e sorok írója. Az alkalmon észak-magyarországi lelkészek szolgálnak majd.

• Október 13-án, vasárnap 17 órakor a szőládi református templomban a reformációi hónap részeként ökumenikus istentiszteletet tartunk, melyen *Steinbach József* püspök, a MEÖT elnöke hirdeti igét. Tagegyházaink missziói bizottságának lelkészei is szolgálnak az istentiszteleten.

• Október 20-án, vasárnap 17 órakor kezdődik a szokásos ünnepi reformációi gála a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban. A gazdag programban – egyebek mellett – a *Magyarországi Baptista Egyház központi kórusa*, a *Misztrál* és a *Korálsziget* együttes szolgálatában gyönyörködhetünk. Főelőadásra *Balog Zoltán* minisztert kértük. Műsorukkal bemutatkoznak a Lónyay Utcai Református Gimnázium diákjai. Köszöntőt mond *Steinbach József* püspök. A házigazda *Bényi Ildikó* lesz.

• Október 27-én, vasárnap 17 órakor a Pesterzsébeti Baptista Gyülekezetben lesz az országos reformációi istentisztelet. Igét hirdeti *Gáncs Péter* evangélikus elnök-püspök. Az úrvacsorás istentisztelet liturgiájában az ökumenikus tanács tagegyházainak főpásztorai szolgálnak.

• Október 31-én, csütörtökön 17 órakor ünnepi megemlékezést tartunk a budapesti Reformációi emlékparkban (Bajza utca és Városligeti fasor sarka). Ezen a *Magyarországi Baptista Egyház fúvószenekara* szolgál. Ünnepi beszédet *Pásztor Zoltán*, a Magyarországi Metodista Egyház országos laikus vezetője mond. *Steinbach József* püspök imádsággal, a megjelent egyházi vezetők áldással szolgálnak.

***

Szeretetteljes bizalommal buzdítjuk a gyülekezeteket, intézményeket és szervezeteket, hogy lehetőleg profiljuknak megfelelően, de nem kizárólagosan a fő témához kapcsolódva szervezzék meg a maguk helyi programját/programjait, s erről a lehető legrövidebb időn belül szíveskedjenek tájékoztatást küldeni a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának: 1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3. Telefon/fax: 1/371-2690, 1/371-2691; e-mail: oikumene@meot.hu. A hozzánk beérkező programok listáját közzétesszük honlapunkon, és részvételre buzdítunk.

Bizalommal kérem, hogy az október 20-án, vasárnap 17 órakor az Urániában megrendezendő ünnepi galára – tekintettel az intézmény befogadóképességére – a jegyeket szíveskedjenek megrendelni, valamint jegyenként 500 Ft/fő adományt is remélünk a fenti elérhetőségek egyikén.

Az *Október a reformáció hónapja* rendezvénysorozat programjain minden érdeklődő imádságos, aktív részvételét kérjük, a jegyigényről és a helyi programokról a tájékoztatást bizalommal várjuk.

■ DR. FISCHL VILMOS
MEÖT-főtákar

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk, hálát adunk az egész teremtettséget átfogó szeretetedért, amellyel fenntartod életünket, és Jézus Krisztusban munkáld megváltásunkat. Add, hogy a te szereteted ne legyen hiábavaló életünkben, formálhasson bennünket, és a te arcod tükröződhesen rajtunk!

Könyörgünk világunkért, amely magán hordozza teremtő kezed nyomait. Megvalljuk, Urunk, hogy túl sokszor vagyunk hűtlen sáfárok, és csak kevésszer jó gazdák. Természetesen vesszük a kenyer ajándékát, és ellened háborgunk, ha szükségét szenvedünk valamiben. Kérünk, nevelj minket teremtett világunk iránti felelősségre, hogy lakhatóan örízhessük meg utódaink számára.

Könyörgünk hazánkért, amelyben hosszú évszázadok óta őrizted őseinket, s ahol mi magunk is otthonunkra találhatunk. Kérünk, ne engedd felednünk, hogy csak akkor lehet igazán otthonunk e föld, ha tőled kapott ajándékként szeretni tudjuk. Emlékeztess erre vezetőt, politikus, polgárt, hogy ne keljen hontalanná válnunk saját hazánkban.

Könyörgünk településünkért, a lakóhelyünk közvetlen környezetében élőkért. Gyakran mélyedünk bele saját problémáinkba, és nem vesszük észre a mellettünk lévő segítségre szorult. Elmegyünk a koldus mellett, nem halljuk meg a hajléktalan kopogását, és ételről mesélünk az éhezőknek. Kérünk, erősítsd bennünk a szeretet felelősségét, hogy nyitott szemmel járjunk, és megtegyük, amit reánk bízta.

Könyörgünk gyülekezeti közösségünkért, szereteted forrásának helyéért, amelyet oly sokszor mérgeznek emberi indulataink. Megvalljuk, Urunk, sokszor még egymást sem tudjuk szeretni, nemhogy ellenségeinket. Fordulj felénk könyörülő irgalmaddal, hogy gyarapodhassunk ne csak létszámban, de növekedhessünk az irántad való engedelmisségben is. Add, hogy igéd magvetése ne legyen hiábavalóvá életünkben.

Könyörgünk családi közösségeinkért s benne önmagunkért. Annyi minden terhel bennünket, kit gyász és fájdalom, kit betegség és félelem, kit bizonytalanság és reményvesztettség. Támaszra, vigaszra, örömeinkben való osztozásra kaptuk tőled családi kötelekeinket, amelyeket sokszor kevesebbre becslünk, mint amekkora ajándékot hordoznak magukban. Tégy minket szerető társá, biztos támasszá, engedelmes gyermekké, hogy családunk legbensőbb szobánkká válhasson, ahol együtt állhatunk meg előtted.

Mennyei Atyánk, aki magad vagy a szeretet, még ajkunkon sincs a szó, de te már ismered gondolatainkat. Kérünk, hallgasd meg gyermekeid könyörgését, és adj meg mindent, ami a javunkra van. Add, hogy megtartó, gondviselő szeretetedből élve mi magunk is ennek a szeretetnek az eszközei lehessünk! Ámen.

Az *Evangelikus Élet* 2005–2012. évi lapszámait PDF formátumban letölthetők a www.evangelikusélet.hu címről.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 18. VASÁRNAP – MT 5,38–45

Lehetünk tökéletesek?

A középkori egyház azt tanította, hogy a *Hegyi beszéd* csak a tökéletességre törekvőknek szól. Számukra is inkább csak ajánlás, mint kötelező iránymutatás. A 16. századi reformátorok ezt elutasították. Hangsúlyozták, hogy Jézus a *Hegyi beszéd* igéivel minden követőjét megszólítja. De hogy milyen szándékkal, arról már megoszlott a véleményük. Voltak, akik azt hangsúlyozták, hogy a *Hegyi beszéd* a mózesi törvény megszigorítása. Szerintük Jézus ezzel azt akarta még világosabbá tenni, hogy az ember nem képes a törvény megtartására, ezért egyedül a kegyelemben reménykedhet. Ma is vannak, akik a *Hegyi beszédet* így értékelik.

Luther ezzel szemben fölismeri, hogy Jézus a *Hegyi beszédben* nem a mózesi törvényt tökéletesíti, hanem a törvény értékrendjével szemben hirdeti meg az irgalom új értékrendjét, amelynek követését mindenkitől elvárja, aki kereszténynek vallja magát.

Mi a különbség e két értékrend között? Míg a törvény értékrendjének alapja a „*Szemet szemért, fogat fogért*” elvében kifejeződő kölcsönösség, addig az irgalom értékrendjét a szeretet fémjelzi.

A szeretet nem föltételezi a kölcsönösséget, hanem a megteremtésére törekszik. Amíg a törvény az embertárs velünk szembeni magatartására az adekvát választ írja elő – „*Szemet szemért, fogat fogért*” –, addig az irgalom rendjét követő ember nem a másik cselekedetét vagy magatartására reagál, hanem attól eltekintve, szeretetből tesz meg minden tőle telhetőt, ami a másik javát szolgálja, és

amit maga is elvárna, hogy vele tegyenek, ha a másik helyzetében lenne. Fájdalommal nyugtazza, ha szeretete elutasításba ütközik, vagy gyűlölettel viszonozzák. Viszont örül, ha szeretete viszonzásra talál. De ha ez nem következik is be, az irgalom rendje szerint élő ember akkor sem tér le a szeretet útjáról, és a vele elenséges embertársa felé továbbra is szeretettel közeledik.

Jézus ezt a tökéletesség útjának nevezi, mert Isten is így viszonyul a bűn útját járó emberre. „*Felhozza napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazaknak és hamisaknak.*” Nemcsak a jóknak és igazaknak biztosítja az élet feltételeit, hanem a gonoszoknak és a hamisaknak is. Jézus azért nevezi ezt tökéletességnek, mert Isten cselekedeteinek indoka önmagában, atyai szívének szeretetében van.

Amíg a mi cselekedeteink indítéka nem a szívünkben lakó szeretet, hanem a másik ember irántunk tanúsított magatartása, amíg csak azokkal tudunk jól tenni, akik velünk is jól tettek, és csak azokat köszöntjük barátsággal, akik irántunk barátsággal viseltetnek, addig messze vagyunk a tökéletességtől, ami egyúttal az Isten eljövendő országára való alkalmasságunk próbája.

A tökéletességre törekvőknek szól a *Hegyi beszéd*? Nem. De tökéletességre hív mindenkit, aki hallja! Mindannyiunkat, akik a magunk erejéből nem tudunk tökéletesek lenni. Még ha be is látjuk, hogy az lenne a helyes, ha a rosszat is jóval viszonznánk, ha soha nem azt néznénk, hogy a másik mit tett, hanem hogy Isten akarata szerint – amely mindig egybeesik a

szeretettel – mi mivel tartozunk embertársunknak, a gyakorlatban ez csak a legkritikább esetben sikerül. Hiába értjük meg, hogy Isten azért tökéletes, mert nem tud nem szeretni, ha mi – valljuk meg – többször nem szeretünk, mint szeretünk.

De ha nem valljuk is meg, árukkodnak róla a világ kereszténynek mondott felében uralkodó közállapotok. A keresztény gyökereire büszke Görögország utcáin és terein tomboló gyűlölet képeit a híradókban mostanában gyakran láthatjuk. Európa és az amerikai kontinens keresztény országaiban a szegények és a fedél nélküliek problémája a szolidaritás hiányáról tanúskodik, hosszú ideje megoldatlan kérdés. De az elmúlt hetekben a legnagyobb megdöbbenést mégsem az erről szóló hírek keltek bennem.

Az egyik tévécsatornán ugyanis szinkronfordításban naponta látható egy amerikai szabadkeresztények tulajdonában levő televízió műsora. Ebben a gyógyítás adományát a kamerák előtt is rendszeresen gyakorló, lelkesítő végzettségű műsorvezető hetek óta „héjaként” követeli az USA haderejének Szíria elleni haladéktalan bevetését. Eközben csöppet sem rejti véka alá a Republikánus Párttal való szimpátiáját és a demokraták előtt is gyűlölet határát talán nem csak súroló – ellenszenvét. Rendszeresen maró gúnnyal ostromozza az Egyesült Államok demokrata párti „liberális” elnökét, aki szerinte most azzal tetézi „bűneit”, hogy „bizonytalanul fújja a kürtöt”, mert bár először harci riadót fújt Szíria ellen, most mégis a békés megoldást előnyben részesítő orosz elnök vegyi

A VASÁRNAP IGÉJE

fegyverek leszerelésére irányuló tervet támogatja.

Ez a „héja” szerepét játszó keresztény műsorvezető a szíriai konfliktus kirobbanása óta nap mint nap beiktat az adásba egy-egy, az iszlám fenyegetés komolyságát bizonyító riportot vagy dokumentumfilmet. A héten pedig már *Szulejmán* szultán Oszmán Birodalmának újrakezdésével és a törököknek a keresztény világ elpusztítására szőtt terveivel is riogatta a nézőket. Ezt a „veszélyt” olyan játékfilmekből vett jelenetekkel illusztrálta, amelyek az egykor Bécsset ostromló török sereg könyörtelenségét mutatták be. Már azon sem lepődtem volna meg, ha a végén keresztet hadjáratot hirdet, de ezt szerencsére nem tette meg.

Mindez híven tükrözi, hogy a kereszténység több mint kétezer esztendő elteltével sem szánta el magát Jézus *Hegyi beszédének* követésére. Ehelyett a mindenkor teológusok vagy azt próbálják bizonyítani, hogy a *Hegyi beszéd* nem minden hívő számára kötelező szabály, vagy azzal érvelnek, hogy megtarthatatlan, és csak a kegyelemre való rászorultságunkra hívja fel a figyelmet.

A kegyelemre minden kétséget kizáróan rászorulunk. De részesei csak akkor fogunk benne, ha nem kihúzni próbáljuk magunkat Jézus tökéletességre hívó szavainak érvénye alól, hanem tökéletlenségünket elismerve Isten Szentlelkének vezetésére bízunk az életünket. Mert ő megteheti, hogy Isten tökéletes képmásának, az emberré lett Istennek, Krisztusnak a képére formál bennünket.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

Változó külső – örök tartalom

► Az istentiszteleti és egyházzenei életet bemutató sorozatunkban **Esztorgom után most újra egy kis, családi közösségbe látogatunk. Budapest-Ferencváros nemcsak gazdag liturgikus életét tekintve egyedülálló, hanem azért is, mert istentiszteleteit – saját templomának felépültéig – a Gát utcai római katolikus templomban ünnepli. Most a gyülekezet kántorának beszámolóját olvashatják.**

CANTATE

A ferencvárosi evangélikus gyülekezet vasárnap tizenegy órakor tartja istentiszteletét. Minden hónap első vasárnapja családi istentisztelet, hagyományos liturgiával. Ha több gyermek is részt vesz rajta, akkor *Koczor Tamás* lelkész magyarázatot fűz a liturgiai részekhez, hogy a gyermekek értsék, mi történik. A gyónásnál, feloldozásnál vagy a főének előtt tehát rövid magyarázat hangzik el az apróságok nyelvén arról, hogy miért is imádkozunk így: „Vallom előtted, szent és igaz Isten...”; vagy felszólítás érkezik, hogy arra a karzaton üldögélő, hatalmas hangszerre kell odafigyelni, mert az vezetői elő nekünk az ének.

A hónap harmadik vasárnapján is a hagyományos liturgiát követi a gyülekezet, de a második és negyedik vasárnap az újat, az „énekeset”. Az énekes alkalmakat a *Muntag Lőrinc* vezette *Ferencvárosi kántorátus* gazdagítja azzal, hogy az úgynevezett állandó misetételket (az ordináriusmot) középkori és reneszánsz motettákkal énekl el. A gyülekezet kis fűzetben követi nyomon a magyar szöveget.

A kántorátus szolgálata igazán különlegessé teszi ezeket az istentiszteleteket, és lehetőséget ad a gyülekezeti tagoknak az elmélyülésre, az

Isten dicséretében való gyönyörködésre. Az énekükkel szolgáló fiatalok évente párszor Bach-kantátát is előadnak: a nagy egyházi ünnepeket megelőzően vagy olyankor, ha más gyülekezet látogat el hozzánk, illetve ha a püspök tiszteli meg a gyülekezetet jelenlétével és szolgálataival.

Vannak olyan különleges és ritka alkalmak is, amikor a hónap végén még egy ötödik vasárnap is következik. Ebben az esetben az új liturgia szerint történik az istentisztelet, de úgy, hogy minden tételt a gyülekezet énekel, ez tehát az új liturgia „hagyományos módon”. Ezeket az alkalmakon a kántor recitálja a zsoltárt a *Gyülekezeti liturgikus könyv* rendje szerint. Az énekelte liturgiával azonban a gyülekezet nyáron gyakorta találkozhat, mert akkor szünetet tart a kántorátus.

Fontos megemlíteni, hogy a változtatott liturgiát a gyülekezet szavazta meg. Jó szívvel írom a változtatott liturgiával kapcsolatban, hogy a gyülekezet mindhárom formát szereti, ismeri és tudja.

Az énekválasztás alapvetően a lelkész dolga, de a kántornak szabadsága van abban, hogy javasoljon, vagy ha szeretne választani, választhasson. A gyülekezet minden éneket el tud énekelni, tehát nincs gond azzal,

hogy valamelyik ének nem jöhet elő, mert ismeretlen vagy túl nehéz. A választásnál mindig szempont, hogy mi a javasolt ének, azaz mit írnak elő graduálénekek vagy heti énekek.

A kántor leginkább akkor javasol éneket, ha a nagyobb ünnepekre előre készülve már megtanult egy bonyolultabb korál-előjátékot. Általában azonban könnyebb, rövidebb korál-előjátékot hangzanak el a kezdő- és a főének előtt.

A kántor eldöntheti, hogy vesze-úrvacsorát, nem kell helyettesről gondoskodnia arra az időre, mert az úrvacsora zene nélkül is nagyon meghitt: körben állva, közös helyből veszi a gyülekezet. Az ostya kiosztása előtt a lelkész áldást is oszt, így azok is beállhatnak az úrvacsorázók körébe, akik még nem konfirmáltak.

Az egyházi év szakaszait a gyülekezet figyelemmel kíséri, mert a lelkész minden istentisztelet elején a heti igével nyitja meg köszöntését, és nemcsak felolvassa, hanem rövid magyarázatot is fűz hozzá. Így az egyházi esztendő minden hete, igeszakaszra hangsúlyt kap.

A gyülekezet tagjai kiosztott lapról követik az énekszámokat, amelyen az is fel van tüntetve, hogy hol található a két olvasmány a Bibliában;

az igehirdetés textusát pedig teljes egészében tartalmazza. Mindez a perikóparend szerint. Ennek a lapnak a fejlécén áll a vasárnap neve az egyházi év szerint és az ahhoz kapcsolódó ige is. A lapról a lelkész hi-vatal elérhetősége is leolvasható (azok kedvéért, akik először vannak az alkalmon).

A ferencvárosi evangélikus gyülekezetben minden vasárnap van úrvacsora, ezért a lelkész mindig albat visel. Csak az óévi és a nagypénteki esti alkalmakon nincs úrvacsora, akkor a lelkész Luther-kabátban van. Az úrvacsora előkészítésében, a mosogatásban, az énekeskönyvek, liturgikus könyvek és lapok kiosztásában, valamint az offertórium elszámolásában az asszonyok segítik a lelkész munkáját. Az asszonyok az istentiszteleten is szolgálnak, ők olvassák fel az igeszakaszokat.

A gyülekezet kis létszámú, éppen akkora, hogy tudjunk egymás örömről, tudjunk egymás fájdalomáról. A lelkész minden istentisztelet végén szól pár szót a jelenlévőkhez, nincs kivonulózene, hanem elköszönünk egymástól. Ekkor bátorítjuk az új tagokat is a bemutatkozásra, vagy ha betegségben szenved valaki közülünk, akkor azt tudatja a lelkész.

A lelkész gyakran megköszöni az asszonyok, a kántorátus és a kántor szolgálatait. Nehéz volna leírni, miért is jó ez. Úgy gondolom, hogy aki az egyházban szolgál, az tudja, hogy az elismertség kevésbé számít; a figyelmesség és a megerősítés azonban fontos, éppúgy, mint a szolgálata kész ember megbecsülése.

■ TRAJTLER DÓRA ÁGNES

Újra önálló parókust iktattak Harkán

► **Ünnepi istentiszteletre gyűltek össze szeptember 21-én, szombaton a harkai evangélikusok és vendégeik a gyülekezet templomában, hogy a megválasztott új lelkészt, Mesterházy Balázst beiktassák a parókus lelkészi szolgálatba.**

Az istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke az iktatásra szóló meghívón szereplő ige, Ézs 42,6a alapján hirdette Isten igéjét. Felidézte a Harkai Evangélikus Egyházközség

megpróbáltatásokkal teli történetét, különösen a kitelepítés eseményét, amely után csak néhány evangélikus maradt a faluban. Utalt arra is, hogy az utolsó olyan lelkészt, aki kizárólag a harkaiak között végzendő lelkipásztori munkára kapott megbízást, majdnem egy évszázada iktatták be szolgálatába, így a most beiktatott lelkésznek a gyülekezetépítési munkában nagy feladat adatott. Ehhez bátorság, kitartás és legfőképpen az szükséges, hogy Isten valóban megfogja a kezünket – lelkészt, gyülekezetét egyaránt –, vezessen bennünket feladataink végzése közben, és áldása ott legyen az elvégzett munkán.

A lelkésziktatás szolgálatát *Gabnai Sándor*, a Soproni Evangélikus Egyházmege esperese végezte. A nagy számban jelen lévő lelkészek egy-egy igével adtak útmutatást és kívántak áldást Mesterházy Balázs most kezdődő parókus lelkészi szolgálatára.

A Vas megyéből származó lelkész Mt 22,37–40 alapján szóló igehirdetését a légiutas-kísérőknek a repülőutak elején elhangzó tájékoztatójával kezdte, kiemelve ezt a mondatot: „Miatán saját oxigénmaszkjukat felvették, segítsenek az arra rászorulóknak.”

Mesterházy Balázs bizonyoságot tett arról, hogy a harkai gyülekezeti szolgálatban mögötte lévő év tapasztalat után a nyár saját „oxigénmaszkjának” felvételével telt. Igé hirdetésében, amelyben gyülekezet-építési terveiről is szólt, azt az elhatározását juttatta kifejezésre, hogy segíteni szeretne a harkaiaknak abban, hogy ők is felvehessék saját „oxigén-táplálót” eszközüket, azaz Jézus Krisztus eljuttathassa hozzájuk életet adó evangéliumát.

Az iktatási istentiszteletet közgyűlés követte, amelyen *Mészáros Tamás* felügyelő az egyházkerület, *dr. Gimesi Szabolcs* felügyelő az egyházmege, *Szabó Károly* polgármester pedig a község képviselőjében mondott köszönetet. (*Németh Antal* római katolikus esperes-plébános köszöntését *dr. Mozsolits Imre*, a község világi elnöke tolmácsolta.)

Az istentisztelet után a helyi kultúrházban a gazdagon terített asztalok mellett folytatódott az ünnepi köszöntésekkel, áldáskívánásokkal. A beszélgetések során bizonyára arról is szó esett, hogy az önálló lelkész beiktatásával milyen új lehetőségek nyílnak meg a gyülekezet előtt a közeli és távolabbi jövőben. Ehhez a méltó indulás megtörtént, s a biztató első jeleknek mindenki örül, csak úgy, mint e sorok írója, a közvetlen hivatali előd.

■ WAGNER SZILÁRD

Móricz mester megvalósult álma nyomán

Tudósítás a második móríchidai falumissziós nap eseményeiről – másként

► **Móricz mester, az egykori nyitrai ispán álma az volt, hogy híd álljon a Rábán. Nem afféle álomhíd, hanem valóságos, jó, teherbíró, amely szabaddá teszi a fő közlekedési utat Győrbe, és összeköti a partiakat a túlpartiakkal. Mivel a tettek embere volt, meg is valósította az álmát: az 1200-as évek első felében megépítette a hidat. Móricz napján, szeptember 22-én, vasárnap kicsinyek és nagyok utaztak át – Móricz hídján – a róla elnevezett Móríchida községbe, hogy a helyiekkel karöltve részt vegyenek a második alkalommal megrendezett ökumenikus szellemiségű falumissziós családi napon.**

Az időzítés Ura lelki-szellemi párhuzamot vont Móricz mester megvalósult álma és a misszió ünnepi szolgálata között, amikor éppen ezen a napon evangélikus, pünkösdi és római katolikus családok szívtől szívig megtapasztalták a krisztusi szeretet hídverő erejét.

Az egybegyűltek lelki húrjait érzékenyen pengette a gyermek- és ifjúsági zenés, irodalmi összeállítás, amely az istenkeresés ezernyi arcvonását vonultatta fel a szemük előtt (*képiünkön*).

A pünkösdi gyülekezet Istent dicsérő kórusa és igei bizonyoságtétele, a pásztori kerekasztal „interjúmixe”, az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus zenekarának lelkes szolgálata, *Sándor Frigyes* miskolci evangélikus lelkész krisztocentrikus igehirdetése, a gyermekek kézműves-foglalkozásának örömteli zsvajva, a testvéri ölelések és halk „Isten hozzád”-ok, no meg a babgulyás be-beszállingózó inycsiklandozó illata a hazatalálás benső nyugalomával töltötte el a faluház dísztermében összegyűlteket.

Kétségtelenül kell nekünk egy híd, mert nem érjük el egymást, mi, partiak és túlpartiakkal. Nehezek a pakkok, súlyos a felesleges teher, nehéz a la-

dikolás. Vágyunk arra, hogy a fő közlekedési út szabaddá váljon a menny felé..., de valami elválaszt tőle és egymástól..., és nem vesszük

szere, hogy a híd régen kész, jó erős, szépen a lábunk alá simul. Ez a Mester hídjá. Móríchidán összekötötte a mennyet és a földet. Sikerült néhány órára elcsendesedni, várni, átkelni, találkozni és megnyugodni.

Igen, talán éppen a Pok nemzetiségbeli Móricz megvalósult álmának örökségeként.

■ BAKAY BEATRIX

Kitörési pontok

A stratégiakészítések korát éljük. Évek óta formálódik egyházunk átfogó stratégiája, készül a külön missziói stratégia...

Minden átfogó terv annyit ér, amennyi megvalósul, amennyi megvalósítható belőle. Ennek a praktikus felismerésnek a jegyében hívta össze a Déli Egyházkerület új missziói lelkésze, *Deák László* közös gondolkodásra – ahogy ő maga fogalmazott: „a kitörési pontok megtalálására” – az öt déli kerületi egyházmege missziói lelkészeit szeptember 20-ára a püspöki hivatalba.

Házigazdaként én tarthattam az igei intonációt. Természetesen az egyház és a misszió Urára, Jézus Krisztusra figyeltünk, aki mennybemenetele előtt világos stratégiát változt fel tanítványainak az első missziótörténeti könyvnek, az *Apostolok cselekedeteinek* elején: „Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt egészen a föld végső határáig.” (ApCsel 1,8)

A sokat idézett mondat első szava – „ellenben” – utal arra a feszültségre, amelyet igazán csak az összefüggések, a kontextus ismeretében értünk meg. A némileg megszeppent tanítványok kicsit aggódva, kicsit türelmetlenül kérdezik búcsúzó mesterüket, hogy mikor állítja fel újra a

királyságot Izraelnek. Jézus kemény szava világos útmutatást ad: „*Nem a ti dolgotok... Ellenben...*”

A Feltámadott nem a hatalom megszerzésére, a királyság „restaurálására”, hanem tanúságtévként életre mozgósítja apostolait. Kissé szimbolikusan értelmezve egyfajta jézusi missziói stratégiát is felfedezhetünk a küldetés táguló köreiből: Jeruzsálem = gyülekezet, Júdea = egyház, Samária = pogány környezet, föld végső határa = globális misszió.

Jézus szavaiból egyrészt világos, hogy a misszió erőforrása felülről jön, ami/aki a pünkösdi Lélek. Másrészt a küldetés haladási iránya belülről kifelé mutat, tehát a startpont a gyülekezet lenne.

Lenne... De mi a valóság? Legalábbis egyházunkban úgy tűnik, hogy a misszió inkább az erre szakosodott egyesületek és szervezetek szívére lett, mondván: „A hivatalos egyház mással van elfoglalva...” Ezt a vádat cáfolandó született meg 1997-ben a zsinati törvény az egyház evangélizáló és missziói munkájáról. Bár nem ez volt a törvényalkotók tudatos célja, mégis olyan missziói struktúra kialakítása kezdődött el, amely felülről lefelé építkezett. Ennek személyesen érintett tanúja vagyok, hiszen 1997 októberében a Deák téren egy országos evangélizáció keretében iktattak be rendszerváltás utáni egyház-

történetünk első országos evangélizációs és missziói lelkészeinek.

Ma is jól emlékszem arra a kijózanító beszélgetésre a Puskin utcai hivatalban, amelyen püspök elődöm, *Harmati Béla*, aki különben mindenben támogatta a szolgálat elindulását és a cinkotai missziói központ felépítését, figyelmeztetett: „Ne várj csodákat, egyedül nem sokat fogsz elérni...”

Akkor kicsit csodálkoztam a püspök „kicsinyhitűségén”, most már igazat kell, hogy adjak neki. Elszánt lelkesedéssel hat éven át próbáltam felülről, kívülről ébresztgetni a gyülekezeteket missziói napokkal, magazinnal, rádióműsorokkal, kazettákkal, CD-kkel... Az ébresztgetés eredményét vagy éppen eredménytelenségét igazán csak az egyház Ura tudja megítélni...

Biztos, hogy jobban kell figyelniünk a jézusi stratégia prioritására: az alapoktól, „Jeruzsálemből”, a belső körből, a gyülekezetből kell indulnia a missziói ébredésnek és munkának. Lényegében erről szólt a missziói konzultáció bevezető előadása is. *Jó András*, az Interserve nemzetközi missziói szervezet eurázsiai igazgatóhelyettese prezentációjában a gyülekezetek megújulásának misszióközpontú és tanítványságra épülő lehetőségeit vizsgálta fel. Kiemelte, hogy paradigmaváltás figyelhető meg a világmisszióban: lényege, hogy a

misszionárius személye helyett a gyülekezet közössége kerül a középpontba.

A bibliai és missziológiai alapvetés után következett a legizgalmasabb kérdés: mindebből mit és hogyan lehet átültetni az egyházkerület gyülekezetének életébe? Mit jelent a tanítvánnyá tétel 2013-ban? Hol van reális esély gyülekezetek újrateremtésére? Hol kellene bátran bezárni templomokat, hogy máshol új gyülekezetek plántálására szabaduljanak fel a spirituális és materiális források? Mit tudnak tenni ebben az egyházmegei missziói lelkészek?

Többet talán, mint eddig ezt ők maguk gondolták volna – tűnt ki az őszinte eszmecsere végére. Hiszen a gyülekezetek magukban sokszor túl kicsik, erőtlenné és tehetetlenek, az egyházkerület, az országos egyház viszont túl nagy... Az egyházmege jobban áttekinthető, könnyebben összefogható és mozgósítható missziói akciókra, egymás támogatására. Ennek érdekében az egyházmegei missziói lelkészek munkaközösséget hoznak létre a megyéjükben élő gyülekezeti tagokból. Fontos, hogy legyen világos közös látásuk, munkatervük: hol, mit, hogyan, kivel akarnak elérni, megmozdítani, felépíteni a következő évben.

Ugyanakkor nem feledjük a nagy titkot: ember tervez, Isten végez.

ÉGTÁJOLÓ

A Jézus által meghirdetett missziói stratégia megvalósítása is azzal kezdődött, hogy Lukács leírja a „cselekvési terv” első „akcióját”. A mennybe távozó Úr tanítványai nem estek sem pánikba, sem lázas tenni akarásba. Ezt olvassuk rólok: „...egy szívvel és egy lélekkel kitaróan vettek részt az imádkozásban...” (ApCsel 1,14) Erre kapták meg válaszul a megígért erőt, a pünkösdi Lelek, a misszió elindítóját és mozgatórugóját.

S mivel ez ma sem működik másképp, a déli missziói konzultáció is eleven imaközösséggel zárult, amely – Deo volente – akár „kitörési pont”, egy új kezdet nyitánya is lehet.

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

EKLG-mozaik

► Folytatás az 1. oldalról

Szándékuk megvalósításakor hova máshova kéredeztek volna be, mint a tír pákok 1806-ban alapított felső iskolájába... Az evangélikus Kossuth Lajos-gimnázium dísztermében megrendezett vetélkedőre egyéniben és háromfős csapatokban jelentkeztek a résztvevők. Név-jegyüket egy-egy hagyományos tír pák étellel tették le a *Ladányi András* író vezette zsűri elé.

A tír pákság múltjának ismeretét firtató teszt után színpadi produkciók következtek: népdalok, versek, a témához kötődő, illetve a tír pák életformát bemutató történeteket várták a rendezők a résztvevőktől. A tír pák vetélkedő helyezettjei, díjazottjai egyéniben és csapatban azokból a szervezetekből kerültek ki, amelyek a helyi hagyományok megtartását mindig is legfőbb küldetésüknek tekintették, akár az Alvégesi Művelődési Házban, akár a szlovák kisebbségi önkormányzatban.

A legtöbb ajándékot mégis a különdíjasok kapták. A Mórincz Zsigmond Általános Iskola mandabokori Váci Mihály Tagintézményének gyereksapata teljesítményével kiérdemelte, másrészt a szervezők szándéka szerint az ő identitásuk és elkötelezettségük megnyeréséért történt minden a *Tír pák ki mit tud* megrendezésekor.

***

A díszterem közönsége is részt vett azon az ünnepségen, amely a vetélkedőt követő percekben zajlott a gimnázium főlépcsőjén. A lépcsőfordulóban kapott helyet ugyanis *Kossuth Lajos* műviasszal kezelt gipsz mellszobra, *Ekker Róbert* alkotása (*képiünkön*), melyet *Petró Attila*, a Nyírmárvány Kft. tulajdonosa ajándékozott az intézménynek.

Mint *Tar Jánosné*, a gimnázium igazgatója köszöntőjében felidézte: az iskola történetében meghatározó jelentősége van Kossuth Lajosnak, aki még életében, egy 1889-es levélváltás során engedélyezte nevének használatát. A Kossuth-kultuszt híven ápoló iskola mai diákjai kaptak ajándékot a műalkotással éppen szeptember 19-én, a névadó minden évben megünnepelet születésnapján.

Mint *Petró Attilától* megtudtuk, gyermekkorától rajong a magyar történelem kiemelkedő alakjáért, és nagy öröme szolgál, hogy felajánlását elfogadta a Kossuth Lajos-gimnázium, és méltó helyet is biztosított a szobor számára. A tehetsős nyíregyházi vállalkozónak egyébként nem új a mecénási szerepkör, de hogy kiket és hogyan támogatott az elmúlt esztendőben, arról nem kívánt beszélni, mert – mint utalt rá

– nem a nyilvánosság elismeréséért adományoz.

Az ünnepségen egyébként a szobrász, *Ekker Róbert* is jelen volt, és elmondta, hogy a szobor bronzvázata szülővárosában, Szerencsen található.

A mellszobrot *Zsarnai Krisztián* esperes áldotta meg, majd *Gavlik István* helytörténész, a Kossuth Szövetség örökös tiszteletbeli elnöke méltatta. A megemlékezés koszorúit többek között a megyei kormányhivatalnak és a város önkormányzatának képviselői is elhelyezték.

***

Az alma matert az öregdiákok minősítik a legjobban – mondta valaki szombaton a Kossuth-gimnázium zsúfolt udvarán, amikor két osztálytalálkozóra is gyülekeztek a vendégek, miközben tíznél is több bográciban illatozott a készülő ebéd az osztályok sátrai mellett, az iskola hagyományos családi napjának forgatagában. Az udvar egy elkülönített szegletében állították fel azt az Életfát, *Bodó Csaba* erdélyi fafaragó alkotását, amellyel az 1961-ben végzett 4/D osztály tagjai kívánták kifejezni hálájukat, ragaszkodásukat régi iskolájukhoz. *Kiss Ernő* hajdani osztálya két esztendeje, az ötvenedik érettségi találkozáson határozta el, amit ezen a szombaton véghez is vitt.

Hogy nem akármilyen osztály volt ez, jelzi: a mai nyugdíjasok között a város elismert értelmisége, művésze, köztisztviselőben álló korábbi intézményvezetői várokoztak az ünnepség kezdetére, *Tar Jánosné* igazgató köszöntőjére. A gimnázium mai tanulóinak rendezvényén elhallgattak a hangszórók, a fiatalok is közelebb húzódtak, így hozzájuk is eljutott a régi diákok üzenete: a középiskolai évek életre szóló munícióval szolgálnak, s ez fél évszázad múltán is olyan fontossággal bír, hogy kifejezési formát talál magának az ezért érzett köszönet, a hála, példát adva másoknak is érzéseik kifejezésére.

A leleplezésre és áldásra váró Életfa mellett *D. Szabik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök *Mózes első könyvének* a teremtett világ jószágáról szóló részét idézve sorolta az életet veszélyeztető problémák sokaságát, majd az élet szépségeit. Ezt követően egy öregdiák, *dr. Pauwlik László* főiskolai docens az 1961-ben végzetek életpályájának megidézésével illusztrálta *D. Szabik Imre* alkalomra szánt gondolatait.

Ráadásul az iskola B épületének kerengőjében kiállítás nyílt *Bodó Csaba* fafaragásaiból és az ugyancsak ötvenkét éve itt érettségizett *Tőkei Péter* festőművész alkotásaiból.

■ – VESI –

RUBOCZKI BELA FELVÉTELE

Országos evangélizáció

Budapest, Deák téri evangélikus templom, október 12.

Isten igéje, szava maga az élet. Ezt a szót kéri, igényli az egyház népe minden közösségi alkalmán. Október második szombatján az egész országból és a határon túlról érkezik sok-sok testvér és érdeklődő, hogy részese legyen egy semmivel össze nem téveszthető napnak.

Az idei programban hangsúlyos a kegyelem biblikus értelme, tartalma, üzenete. Szükségünk van rá. Az *Útmutató* napi igéi lesznek az evangé-

lizációs igehirdetések alapjai. *Szemei János* és *Fabiny Tamás* püspökeink mellett igei szolgálatra kértük fel *Cseri Kálmán* református lelképász-tort. Nincs olyan helye a világnak, ahol magyar keresztyének ne ismernék az ő nevét. Évtizedek óta végzi evangélista szolgálatát népünk körében.

Hangsúlyt kap ezen a napon az elmúlt tíz évben született evangélikus cigány közösségek közös tanúságtétele. Mérföldök ez egyházunk életében.

Kilenc szekcióban lesz lehetőség arra, hogy a főtémát különböző aspektusból megközelítsük, átgondoljuk, megbeszéljük.

A nap csúcspontja az úrvacsorai közösség, mely realizálhatja a kegyelem elfogadását személyes életünkben.

Imádkozunk, hogy áldás legyen ezen a napon!

■ SZEVEYÉNYI JÁNOS
országos missziói lelkész

Személyes erőfeszítés és befogadó lelki közösség

Tanévnyitó az Evangélikus Roma Szakkollégiumban

► A Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség Gyülekezeti Központjában pénteken tartott ünnepséggel harmadik tanévét kezdte meg az Evangélikus Roma Szakkollégium. A gyülekezet lelkésze, a szakkollégium igazgatótanácsának elnöke, *Laborci Géza* szolgált igehirdetéssel (*képiünkön*) a tanévnyitó istentiszteleten. „*Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék!*” (Jn 7,37) – az ige magyarázatából azt érthették meg a fiatalok, hogy az ember intellektuális, lelki és spirituális szükségletei ugyanolyan erővel hatnak, mint a testiek. Átvitt értelemben szomjazunk a tudásra, a szeretetre és Isten közelségére. A spiritualitás piaca most hatalmas, a kínálat óriási – mutatott rá *Laborci Géza* –, de a szakkollégisták már nem fognak bárminek bedőlni...

Az idén február óta európai uniós támogatással működő szakkollégiumba a hallgatók azután felvételiztek, hogy már bejutottak valamelyik, Nyíregyházán működő felsőoktatási intézménybe.

Az Evangélikus Roma Szakkollégium hallgatói a Nyíregyházi Főiskola tanító, szociálpedagógia, mérnök és informatika szakán, illetve a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának ápoló, szülésznő, védőnő, egészségügyi szervező, szociális munkás, illetve szociális gazdaság szakán tanulnak.

Főiskolai-egyetemi kötelezettségeik mellett szakkollégistaként havonta további hetven óra tanulmányi és közösségi munka vár rájuk, részben a tematikus hétféteken, a szakkollégium spirituális, kulturális és közismereti moduljának foglalkozásain. A modulba sok más mellett a vallás- és bibliaismeret, közigazgatási és szociális alapismeretek éppúgy beletartoznak, mint a hazai cigányság múltjának és jelenének alapos megismerése. Emellett rendszeresek a közösségépítő, önismerteti és konfliktuskezelő tréningek.

Kiemelt helyet foglal el a nyelvvizsgára való felkészítés, a személyre szabott segítséget adó mentorról és tutorral való kapcsolattartás, illetve az egyházi intézményekben, civil szervezetekben, roma közösségekben végzett önkéntes munka. Mindehhez a kertvárosi gyülekezet nemcsak befogadó közösségi teret ad, hanem befogadó lelki közösséget is nyújt – hangsúlyozta tanévnyitó beszédében *Molnár Erzsébet* lelképásztor, az intézmény vezetője.

Az Evangélikus Roma Szakkollégiumnak idén is húsz hallgatója van, akik a Campus kollégium egyik szárnyában, egymás szomszédságában laknak – ebben a tanévben először, s ez már a csapatépítés eredményének tudható be. A lakhatásért ők is kollégiumi díjat fizetnek, de ehhez jelentős segítséget nyújt a teljesítménytől függő szakkollégiumi ösztöndíj, melynek legmagasabb összege ebben a tanévben is ötvenegyezer forint.

Az Evangélikus Roma Szakkollégium célja, hogy a fiatalok hátrányainak kiegyenlítésével is hozzájáruljon a közéleti feladatvállalás iránt elkötelezett, ak-

tív társadalmi párbeszédet folytató, sikeres cigány és nem cigány értelmiségek formálásához, akik a szakmai kiváltságot ötvözik a társadalmi és szociális kérdések iránti érzékenységgel, így küzdve a hazai cigányságot sújtó elő-

BÉTERI NÓRA FELVÉTELE

ítéletek ellen, a romák integrációjának előmozdításáért.

Az ezért való munkálkodással eddig eltöltött két tanév, mondhatni, semmiség a feladat nagyságához képest – figyelmeztetett köszöntőjében a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének felügyelője, *dr. Fábri György*. Mint kifejtette, a roma értelmiség nevelése három olyan összetett kérdéskör metszés-

detéséről *dr. Fábri György* külön is tartott előadást a hétféle egy másik nyíregyházi eseményén. Erről szóló tudósításunk a 6. oldalon olvasható. – A szerk.)

A roma szakkollégisták tanévnyitóján köszöntőt mondott a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának dékánja, *dr. Fábrián Gergely* és *Tukacsné dr. Károlyi Margit* főiskolai tanár, a Nyíregyházi Főiskola rektorhelyettese.

■ VESZPRÉMI

Hétfőn svéd vendégeket fogadtak a szakkollégisták. A linköpingi evangélikus püspökség delegációja négynapos magyarországi tartózkodása során a magyarországi cigányság helyzetével, a körükben folyó szociális munkával, egyházunknak az integrációért vállalt missziójával ismerkedett előbb Békéscsabán, majd a nyírtelek-görögországi Filadelfia gyülekezetben. Az Evangélikus Roma Szakkollégiumban folyó szakmai munka mellett bepillantást nyertek a fiatalok személyes sorsába, a hátrányok leküzdéséért vállalt erőfeszítéseikbe. A linköpingi delegációt kedden fogadta *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke is.

► Folytatás az 1. oldalról

Gáncs Péter köszönetet mondott a meghívó jól megválogatott igéiert, melyek egységünkkel, megszólító erejükkel – láthatólag – saját prédikáló kedvét is fokozták. A püspök Isten csodás, gyógyító kegyelmét emelte ki: ez az erő az, ami megemel, meglevenít, fölhoz a mélyből.

Négy éve a nagyszénási templom életveszélyesen megsüllyedt, ekkor még azt sem tudták, meg lehet-e egyáltalán menteni. Mélyre süllyedt, de Isten – például meghozva külföldi testvérek adakozókedvét – lehetővé tette, hogy fölemelkedjen, hogy újjáéledjen. „Ezért is nagy ünnep, »nagy szombat« a mai” – hangsúlyozta a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője.

KINYIK ANITA FELVÉTELE

A nagyszénási evangélikusok következő nagy feladata az emberi közösség újjáépítése lesz. Az Ezékielnél említett szétszóró erő, a – viiharsarki hatását különösen éreztető – *diabolosz* azonban nehezen győzhető le. Azzal viszont, hogy a templom épülete megújult, a találkozás többféle dimenziója nyílt meg. Ebben a térben ki lehet kapcsolódni „a hétköznapi daráló-jából”, egyben be lehet kapcsolódni az Istennel való éltető közösségbe, és nem csak „nagy szombatokon” – bátorította a püspök az egybegyűlteket.

A protokollt – elmondása szerint – kevésbé kedvelő Erdélyi Zoltán azért mégis köszöntötte a jelen lévő vendégeket. A már említett szolgálattevőkön kívül *Radosné Lengyel Anna* egyházkerületi felügyelőt, *Madarász Géza* egyházmegyei felügyelőt, *Kondor Pétert*, a szomszédos Kelet-békési Egyházmegye esperesét és az odakint babgulyást főző *Nyemcsok János* polgármestert – nem protokollárisan, hanem személyre szóló, meleg szavakkal.

A lelkész köszönetet mondott a templom felújítását „tető alá hozó” támogatóknak, vállalkozóknak és vállalkozó szelleműeknek. Elmondta, hogy Lipcséből, Erlangenből, illetve az egyházkerulettől és az egy-

házmegyétől kaptak anyagi támogatást. És ami a legnagyobb csoda: hála a jókedvű adakozóknak, önerőből is futotta.

Miután a lelkész köszöntötte a vendégeket, a vendégek is köszöntöttek a gyülekezetet. Lázár Zsolt esperes Erdélyi Zoltán jó ötleteit és a vezetéshöz való jó érzékét méltatta.

Az istentiszteleten zenei szolgálatot vállalt a *Credo* zenekar, továbbá *Bartisné Lupás Erzsébet*, aki szívzsongató gyimesi nótákkal érkezett, *Csete Gabriella* pedig *Reményik Sándor Templom és iskola* című versét mondta el az ünnepi közgyűlésen.

Viharsarki szivárványok

Sokan a szomszédos Pitvarosról és Csanádaltiból érkeztek az istentiszteletre. A fiatalok ibolyaszín selyemkendőben daloltak, a spontán módon a húrok közé csapó Lázár Zsolt esperes gitáron kísérte őket.

Kutyey Pál nyugalmazott lelkész végezte a bevezető liturgiai szolgálatot, majd *Csonka Zsuzsanna*, az Ambrózfalva–Csanádaltiből–Pitvarosi Evangélikus Egyházközség lelkésze üdvözölte a vendégeket, köztük a korábbi lelkészeket, *Jeszenszky Tibornét* és családját, illetve *Kutyey Pált* és feleségét.

Gáncs Péter püspök renthagyó módon, hittanóraszerűen kérdezgette a fiatalokat az evangélikus, református és katolikus templomok sajátosságairól, egyrészt azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a szülőknek is üzenjen, akik Ambrózfalván – érthetetlen módon – mind csak erkölcs-tanoktatásra küldték gyermekeiket. Másrészt pedig hogy a figyelmet az evangélikus templomokban központban álló oltárra irányítsa. Prédikációja témájával ugyanis az ambrózfalvi – nem éppen a legjobb állapotban lévő, de megbecsülendő – templom oltárképének Jézus és a samáriai asszony találkozását ábrázoló jelenetét választotta a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője.

A templomot egy kúthoz hasonlította. A kútnak addig iható a vize, ameddig rendszeresen fogyasztanak belőle. Ha nem használják, megposhad, sőt ki is száradhat – figyelmeztetett Gáncs Péter. Kúthoz járulásra, rendszeres templomlátogatásra, gyülekezetépítésre bátorította a maréknyi, ám annál szebben szóló ifjú énekest és a régieket.

A prédikáció után *Dénes Erzsébet* egyházközségi felügyelő köszöntötte a vendégeket és a szolgálattevőket. „A templom születésnapja a legjobb alkalom a kúttisztításra” – hangsúlyozta az egyházkerületi felügyelő, *Radosné Lengyel Anna*. Az ünnepi közgyűlésen Gáncs Péter püspök bejelentette, hogy a helyi lelkésznek megromlott egészségi állapotára való tekintettel *Kutyey Pál* nyugalmazott lelkészt kiegészítő szolgálatra küldi Ambrózfalvára.

A szivárvány újra feltűnt a Ravasz-tanyán, ahová már nem „szolgálatra”, hanem tanyasi (k)utak kincseinek megízlelésére érkeztek a fáradt vándorok a buzgó esperes jóvoltából. A kerítéshez közeledő samarak láttán a püspök odaszólt a tudósítónak: „Itt a lehetőség exkluzív interjú készítésére.” A samarak azonban csökönyösen hallgattak.

■ KINYIK ANITA

JESZENSZKY PÉTER FELVÉTELE

Kutyey Pál nyugalmazott lelkész

Hálaadás a pusztaföldvári templomban

„Jöjjetek..., még van hely!” – hirdette a meghívó és Gáncs Péter elnök-püspök is a nagy vacsora példázatából vett szavakat a százéves pusztaföldvári evangélikus templomban. Jóllehet a szeptember 21-én tartott hálaadó istentiszteleten is akadt még itt-ott egy-egy üres ülőhely, az ünnepet magáénak érezte a kicsiny gyülekezet mellett számos elszármazott vagy más felekezetű és egyházhöz nem tartozó is.

A jubileumi délután a *Mezőberényi evangélikus részfűvésze*gyüttes fanfárijával indult. Az ünnepi istentisz-

KINYIK ANITA FELVÉTELE

teleten – amelynek liturgiájában *Lázár Zsolt* esperes, *Lászlóné Házi Magdolna* helyi lelkész és a gyülekezetből származó *Horváth Anikó* szarvasi lelképásztor szolgált – a püspök Lk 14,17b.22b alapján hirdette az igét. „A példázatbeli gazda módjára Isten itt száz éve folyamatosan gazdagon teríti asztalát, csodálatos bankettet rendez a pusztaföldváriaknak” – emlékeztetett.

„Ezt a közösséget nem pótolja az otthoni bibliaolvasás és egy-egy televíziós vagy rádiós istentisztelet megnevezése, illetve meghallgatása sem. Attól ugyanis még senki nem lakik jól, hogy megnéz egy gasztroműsort valamelyik tévécsatornán” – folytatta a püspök, aki utalt arra is, hogy a

pusztaföldvári templomnak egyfajta védjegye lett a nyaranta megrendezett, *Nyitott templom éjszakája* elnevezésű missziói program. „A templom azonban nemcsak ekkor, hanem minden vasárnap nyitva van, minden vasárnap szól a hívogató harang” – helyezte a földváriak szívére a kerület lelkészi vezetője.

Az istentisztelet végén megkoszorúzták *Bolla Mihály* miniszteri tanácsos (1850–1916) emléktábláját. A gyülekezet egykori tiszteletbeli felügyelője szervezte az 1913-ban felszentelt templom építkezési munkálatait, de nevéhez fűződik a pusztaföldvári község háza és jegyzői lak felépítése is. Az ünnepség keretében egy új márványtáblát is avattak: a gyülekezet 1896-os önállósá válása óta Földváron

szolgált korábbi négy lelkész nevét örökítették meg az utókor számára.

„Gazdagon terítették” az ünnep liturgiáját: közreműködtek a kisiskolás hittanosok, a helyi *Búzavirág* népdalkör szoltárokkal készült, *Németh Gabriella* az egyik korábbi lelkész, *Szentpáli Pál* földváriaknak ajánlott versét olvasta, míg *Jankó Zita Bach* műveiből brácsán szólaltatott meg néhányat a délutáni folyamán.

A gazdag istentisztelet után gazdagon terített asztalok várták a vendégeket a parókia udvarán. Aki pedig a szeles őszi időjárás ellenére kitartott, a békéscsabai *Zenebarát Felebarát* kamarakórus ünnepi hangversenyére térhetett vissza a százéves falak közé.

■ –Ó –Ő –A

LÁSZLÓ JENŐ CSABA FELVÉTELE

Benczúr Zoltán (1913–1998) emlékezete

Ma, amikor a pusztaföldvári templom szentelésének századik évfordulóját ünnepeljük, megemlékezünk édesapánkról, *Benczúr Zoltán*ról is – aki a gyülekezetben szolgált huszonöt évet, és szintén ebben az évben ünnepelné születésének századik évfordulóját.

Édesapánk Szarvason született, evangélikus egyházi tanító családjában. Itt érettségizett az evangélikus gimnáziumban. A soproni teológián 1935-ben szerezte meg diplomáját, majd 1936. április 5-én szentelte lelkésszé *Kovács Sándor* püspök. Segédlelkészként több helyen szolgált. Ekkor lett *Kardos Gyula* püspök munkatársa, akihez baráti szálak fűzték. Püspökét egész életében példaképének tekintette.

Vallástanérként dolgozott Losoncon a gimnáziumban. Ott ismerkedett meg későbbi feleségével, a magyar–történelem szakos tanárként szintén ott dolgozó *Iván Ilnával*.

A háborús évek után Tataban, Salgótarjánban, Kondoroson szolgált, és 1955-ben lett a pusztaföldvári gyülekezet parókus lelkésze.

Szolgálatát csendben, de odaadó hűséggel végezte a Viharsarkokban. Nem könnyű körülmények között. Felesége egy ideig nem taníthatott a helyi iskolában, Kondorosra kellett átjárnia. Gyermekeit – származásuk miatt – nem vették fel az orosházi gimnáziumba, ezért tízzennégy éves korukban el kellett hagyniuk Pusztaföldvárt. Szent-

sen tanulhattak tovább a hitét meg nem tagadó *Frenyó László* tanár segítségével.

A Pusztaföldváron született harmadik gyermek – *Zoltán* – az általános iskola befejezése után a Deb-

receni Református Kollégium Gimnáziumában folytatta tanulmányait.

Édesapánk szíve, lelke a gyülekezeté volt. Élénk gyülekezeti életet teremtett: énekkart szervezett, ifjúsági bibliaórákat, kézimunkakört. A havi rendszerességgel tartott szeretetvendégség nagyon népszerű volt. Nagy energiával szervezte az ifjúsági alkalmakat, ami az ÁVH-nak is feltűnt, és a törvény erejével be is tiltották őket...

Gondja volt templomára. Fürt, faragott, ha kellett, harangozott, fontos volt, hogy temploma messziről hirdesse az aktív gyülekezeti élet létét. Presbiterivel karöltve felújította a parókiát, új kerítést készíttettek a templomkert köré. Az ötvenedik évfordulóra a templom teljes felújí-

tását elvégezték – részben gyülekezeti segélyből, részben kétkézi munkával. Ekkor készült el a templom villamosítása is.

1979. évi beszámolójában édesapánk írta: „Isten iránti hálával említjük meg, hogy gyülekezetünknek adóssága nincs. Megfelelő komoly tartálékkal rendelkezik. A gyülekezet lelkésze 1980. január 1-jével nyugdíjba vonult. Híveink jó reménységgel várják az új munkást.”

Nyugdíjasévei alatt Kistarcsán, gyermekei közelében élt, 1998-ban tért meg Urához. Kedves igéjével búcsúztunk tőle: „Igen, Atyám, mert így volt kedves teelőttem.” (Mt 11,26; Károli-ford.)

■ Gyermekei:

GYÖNGYVÉR, CSILLA, ZOLTÁN

Aratási hálaadó ünnep Nyíregyháza-Kertvárosban

▶ „Az aratási hálaadó ünnep olyan régi és eleven hagyománya a Nyíregyháza környéki bokortanyák lakosságát is magába olvasztó kertvárosi gyülekezetnek, hogy nem sikerült kideríteni, mikor tarthatták az első” – mondja mosolyogva a gyülekezet lelkésze, *Laborczi Géza*, szemét az udvaron játszó népes gyerekhadon tartva. „Minden évben négy közösségi napot tartunk. Ebből az egyik bizonyosan az aratási hálaadás jegyében telik, és szerintem ez mindig is így volt!” – teszi hozzá.

Karonüldöktől az iskolásokig kedvük szerint tölthetik a gyerekek a langyos kora őszi vasárnapot, hiszen ugrálóvár, csúszda, kézműves-foglalkozás, a tírják miliót megidéző lovas kocsi-kázás várja őket. Némelyik felhevült arccsokát divatos festés ékesíti, és a kicsi kezekbe Huba, a fényes fekete szőrű labrador retriever és Tücsi, a virgoc tacsok buksija simul.

A gyerekek megszelídülve hallgatják *Ármós Jánost*, és élvezik a játékot a mindezt végtelen türelemmel viselő kutyákkal. A férfi, aki a debreceni *Sansz* – „Segít a négy lábúak szeretete” Alapítványt képviseli, kerekesszékekben él tíz éve, mióta elütötte egy autó. Kutyát csak öregkorára tervezett, Huba azonban nélkülözhetetlen társallat, és gazdáját nemrég *paragility-világbajnoki* címhez segítette. Az alapítvány, amelynek *Ármós János* és felesége, *Ármós Ibolya* dolgozik, segít, terápiás és rohamjelző kutyák kiképzésével foglalkozik, és minden adandó alkalommal demonstrálja, hogy a négy lábúak odaadó szeretete nélkül sivárabb lenne az emberek élete...

A kertvárosi gyülekezet hagyományos rendezvényén minden korosztálynak kínálnak értelmes időtöltést. *Laborczi Géza* prédikációja és az úrvacsora után nem gyérül a közönség. A sorok ugyan átrendeződnek, mert a gyülekezeti teremben mindenki ott huppan le egy székre ismerősökkel beszélgetve, ahol a bejelentés éri: kezdődik az előadás. S mire valóban megkezdődik, kintől is visszaszivárog mindenki. Komoly érdeklődés mutatkozik a téma iránt: *Egyházunk küldetése a mai társadalomban*.

Dr. Fábri György kerületi felügyelő, az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektorhelyettese bevezetőjében két lehetséges opciót vázol fel a helyzet értelmezésére. Az egyik: végre a helyünkre kerültünk, mert az új *Alaptörvény* kinyilvánítja, hogy a magyar nemzet tagjai tiszteletben tartják a történelmi alkotmányt és a Szent Koronát; kötelező az órarendi hittan, illetve erkölcsstan; folyamatos az állami támogatás. A másik értelmezési lehetőség: annak ellenére, hogy a kereszténység ezerhétszáz éve államvallás, folyamatosan csökken a hívek lélekszáma és érdeklődése; az értékek megtiprását láthatjuk; az egyházak képtelenek önfenntartók lenni; szeretetlenség és hatékonytalanság mutatkozik a működésükben...

Választhatunk, hogy a valóságnak mely elemeit látjuk meg, de a kérdés indokolt: helyünkön vagyunk-e, vagy át kell gondolnunk mindent? A kérdés eldöntésére a Magyarországi Evangélikus Egyházban reprezentatív mintán végzett kutatás, valamint a 2011-es népszámlálás adatait tárta hallgatóság elé a kommunikációkutató egyetemi docens.

Mint a nyíregyházi hallgatóság megtudhatta, a háromszázéves lélekszámának tudott hazai evangélikusság mára kétszázötvenezerre csökkent, egyébként pedig a magyar társadalom fele nem akar keresztény egyházhoz tartozni. 1949-ig a többi nagy fe-

lekezet híveinek száma még emelkedett, az evangélikusé azonban már akkor megtorpant, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében pedig mostanra a felére zsugorodott (az 1930-ban számba vett huszonkétezerrel tizenegyezer-harmincra), ráadásul itt a legmagasabb a hívek átlagéletkora.

Miközben egyre kevesebben vagyunk, és a fogyó népességben belül is egyre kisebb arányban, mi a dolgunk a társadalomban? – tette fel a kérdést az előadó. A templomba járási, bibliaolvasási szokásokról, a gyülekezetek jellemző gondjairól, a közösségért végzett önkéntes munkáról, a konfirmándusok számának alakulásáról, a magukat evangélikusnak vallók egyházzal szembeni elvárásairól szóló újabb elszomorító adatok mélyen elgondolkodtatták a hálaadó nap közönségét. Még akkor is, ha a beszűrődő gyerekzsivaj mellett épp itt, ebben a közösségben nem tűnt reális veszélynek mindaz, amiről az elhangzott adatok tanúskodnak.

A rossz anyagi helyzetről szólva *Fábri György* figyelemre méltó kísérleti számítást is végzett: egyházunk költségvetésében a fenntartásra 2,5 milliárd forint jut évente. Vagyis ha lenne százezer olyan evangélikus, aki minden hónapban kétezer-ötszáz forintot juttatna egyházának, akkor egyetlen forint állami támogatásra se lenne szükségünk, és akkor csak a saját hitünknek kellene engedelmessékednünk. Hogy a többi nagy keresztény felekezet se mondhat le az állami támogatásról, az ebből a szempontból lényegtelen.

Am idekiváncsokozik egy másik adat: nagyjából ugyanannyi evangélikus tartja kívánatosnak a pártoktól való teljes elzárkózást (41,6%), mint ahányan azt gondolják, hogy támogatni kellene azt a pártot, amely programjában az általunk is helyesnek tartott értékeket képviseli (44,6%). Mit jelent akkor ma a sokat hivatkozott jézusi mondás: megadni a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené?... Az előadó mint az Északi Egyházkerület felügyelője rámutatott: a lelkiismeretünk, a hitünk szerinti elkötelezettségünk, morális értékrendünk feltétlenül az Istené, és ebből ered szolidaritásunk, mely misszióink alapja.

A közösen elköltött ebéd után hasonlóan élénk érdeklődés övezte *Abaffy Zoltán* zsinati elnök *Zsinat és megújulás egyházunkban* című előadását.

A hálaadó ünnepet a *Tiergarten Dalmühely* koncertje zárta.

Miközben az aratási hálaadó ünnepet „emberemlékezet óta” megtartják a Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközösségben, a mostaninak az a különlegessége, hogy abba az európai uniós projektbe illeszkedik, mely címe szerint is – *Családi közösségi kezdeményezések és programok megvalósítása Nyíregyháza és Nagycserkesz területén* – a gyülekezeti közösség megerősítését, az embereket szolgáló egyház kiteljesítését tűzte célul.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Komoly játék

Születésnapján beszélgetés Eifert János fotóművésszel

▶ Keresve sem találhattunk volna jobb helyet a találkozásra, mint a Nemzeti Táncszínház auláját. Születésnapján itt nyílt kiállítás, szigorú keresztmetszet a hatalmas életműből, hogy megmutassa a budapestieknek az elmúlt fél évszázad képeit. *Novák Ferenc* koreográfus szorgalmát, szüntelen érdeklődését emelte ki a megnyitón, első lépéseit a fényképezés felé. Csillagként fölsuhanó pályáját. *Eifert János* szakmájának egyik legismertebb képviselője. Sokoldalú alkotó, megújuló és szüntelenül kísérletező. Szinte minden jelentkezése valami meglepetést tartogat, sikert és vitákat. Tánc- és aktofotói indulása óta jelen vannak, természetképei világhírűsítését dokumentálják, új munkái a hétköznapok kis csodáit. 190 önálló kiállítása volt, 680 csoportos tárlaton szerepelt, 168 díjjal jutalmazták munkáit. És akkor még nem említetem szakmai írásait, előadásait, tanításait a fiatalok körében... Hetvenedik születésnapján közös szülővárosunkról kérdeztem, a gyorsan lepergett évtizedekről, új terveiről, nemrégien elhunyt édesanyjáról, aki nem lehet itt a köszöntésén.

ZSILA SÁNDOR FELVÉTELE

– Édesanyám nagyon közel állt hozzám – kezdte az emlékezést –, ő nevelt. Szüleim korán elváltak, s apám földrajzilag is távol élt tőlem. Magamról tudom, hogy egy apa, egy férfi másképpen kötődik a gyerekeihez. Mind az ötöt, a nevelt lányomat is nagyon szeretem, bármit megtennék értük.

Anyám rendkívüli egyéniség volt, annak ellenére, hogy tipikus hódmezővásárhelyiként élte az életét. Szorgalmas ember, nemcsak a növényeire, tyúkjaira, nyulaira figyelt oda, de a munkájára és a társaira is. Gyönyörűen írt, most látom, ahogy olvasom a régi leveleit. Kitűnően tanult, tudta a gyors- és gépirást, a polcán lévő könyvei voltak első olvasmányaim. Mikor mentem a távoli kútra vízért, vittem az *Ezer szó németül* című kötetet, és tízévesen tanultam az idegen nyelvet. Ennek ma is nagy hasznát veszem külföldi útjaimon vagy előadásaimon...

– Apjától nem örökölt könyveket?

– Apámnak fűszer-csemege boltja volt a Kossuth tér sarkán. Földszintes üzletor húzódtott ott, a legelső az övé, a nagypámtól örökölte. A gyerekori emlékek, élmények... a selyemhernyó-tenyésztés, az is nagy kaland volt, kis pénzkiegészítés a szegénységben. Először elhoztuk gyufásdobozban a petéket, egy rajzlapra rátettük őket, kikelték, azután a hernyók egyre növekedtek. Fűzetekre, a székerekre, az ágyra, az asztalra, mindenhová terülték szét. Zsákszáma hoztam a piac környékéről az eperlevelet. Ha arra járok, ma is ez jut eszembe.

– Kosztolányi azt írja valahol, ha meghal édesanyánk, akkor leszünk igazán felnőttek.

– Nyolcvanhárom éves korában hunyt el édesanyám, hosszú betegség, rák elleni küzdelem után. Az én felnőtté válásom valószínűleg akkor kezdődött, amikor 1960-ban, tizenhét évesen fölkerültem a Honvéd Együttesbe táncosnak. Albérlet, önfenntartás várt rám, felelős élet, távol a szülői háztól. A hazalátogatás is nagy esemény volt, mert akármikor nem lehetett leugrani...

Édesanyám halála nagyon megviselt. Egyre jobban érzem a hiányát, a nem múló fájdalmat, hogy miért nem hívtam fel többször. Mennyit kért: „Janikám, csak egy telefon, hogy jól vagytok.” Én csak vártam, majd szép hosszú levelekkel tiszteltem meg, és beszámolok mindenről. Halála pillanatában ott álltam az ágyánál, és átéltem, amikor a lélek elhagyta a testét. Megnyugvás lehetett, hogy egyik fia ott volt, fogta a kezét, rábízhatott még néhány kedves üzenetet.

– Hiányzik nagyon?

– Mindig figyelt másokra. Minden kiállításomra, amelyik Vásárhely környékén nyílt meg, eljött, és volt véleménye, dicsérete és kritikája. Féltem,

mit fog szólni aktképeimhez ő, aki baptista hitben nevelkedett. Gyerekkoromban éppen ezért színházba vagy moziba menni bűn volt nálunk. Az is érdekes, hogy a baptistáknál a tizenévesek életév betöltésekor ki-ki maga dönti el, hogy melyik vallást választja. Jártam Budapesten is imaházban, a bemejtés gyönyörű volt, vagy Mártélyon, a Tiszában, hófehér ruhába beöltözve történt a szertartás.

– A hosszú évek során változott a munkamódszere?

– Olyan képet akarok, amely első látásra megállítja a nézőt. S ahogy tovább figyeli, a kép éli világát, hogy nézője újabb és újabb réteget fedezhessen föl. A stílusom, formavilágom összetettebb lett, a szürrealizmushoz közelít. Nem azt mondom, hogy az örökkévalóságnak dolgozom, de hadd legyen kicsit túlzott önbizalommal: igenis arra töreksem, hogy ne csak a pillanatról szóljanak a képeim, hanem öt év, ötven, ötszáz év múlva is – nagyképpen hangzik persze, de nem vagyok az – legyen értéke annak a lenyomatnak.

– Kormos István válogatott verseinek kötetén az ön képe látható. Hogyan született a felvétel?

– A hetvenes évek elején fotóriporterként dolgoztam a *Búvár* című természettudományi lapnál. Mellette az *Új Tükörnél*, a *Muzsikánál*, a *Népművelésnél* is vállaltam munkát. Ebbe sok minden beletartozott: portré, borító, illusztráció... Így jutottam el a játékos-komoly versvilágú Kormos Istvánhoz is. A munkamódszer olyan, ahogyan én is tanítom a fiataloknak. Ha megkapjuk a feladatot, készülünk fel, tudjuk, hogy kivel fogunk találkozni. Milyen ember? Ha valódi portrét akarunk, akkor abba a pillanatba a jellemének, életművének bele kell sűrűsödnie. Elkészítettem a portrét, ahogy a szívére teszi a kezét – akkor már három infarktuson volt túl. Később visszamentem a nagytáncos, s megkértem, hogy a régi írógépébe fűzzünk be egy kéziratot, így lett az egészsből egy sorozat.

– Pilinszkyról is érdekes montázst készített.

– Egy képes hetilap megbízásából kerültem vele kapcsolatba. A Balaton partján, az írószövetség alkotóházában kerestem föl. Akkor már ismert költő volt, járta Európát, Párizsban felolvasásokat tartott. Állandóan dolgozott, egyik cigarettát szívta a másik után. A képeken jól látszanak törekeny madárkezzei, amelyek érzékenységére utalnak. Közlés előtt mindig megmutattam a képet jóváhagyás céljából. Ez segítség is volt, mert a visszajelzések mindig megerősítettek abban, hogy érdemes továbblépni és kísérletezni.

– Régóta járja a világot, hogyan látja az életet és a jövőt?

– Úgy tűnhet, a munkám miatt

nem volt időm betekinteni egy-egy ország hétköznapjaiba. De nem így van. Bárhol jártam, bármilyen társadalmi közegben fordultam meg, mindig a harcot, a küzdelmet láttam a koncert! A nem szűnő gyűlölködést, amely nemcsak a szóváltásokban parázslott, de tetlegességig, a gyilkolási fokozódott! Ez Amerikában, a sokat hangoztatott demokráciában éppen úgy érvényes, mint más földrészekben. Kísérőim felkészítettek New Yorkban: ha valaki a torkomnak szegez egy kést, azonnal adjam oda, amit el akar venni tőlem, ne ellenkezzek. Mikor Indiában, Kalkuttában volt kiállításom, s volt időm a nagyvárosokban szétnézni, először fordult elő velem, hogy visszaceréltem a repülőjegyemet, mert nem tudtam elviselni az iszonyatos nyomort.

– Hetvenedik születésnapján a legfontosabb kiállítását szülővárosában, Vásárhelyen mutatta be.

– Az ember úgy érzi, szinte kötelessége, ha már ilyen kerek hetven évét megért, szülővárosának megmutatni, hogy mit alkotott. Hiszen ami tehetség velem született, az onnan van; amit tanultam az iskolában, a könyvtárban, ami gondolkodásom lényegét megalapozta, mind ott kaptam. Életmű-kiállítás, az Alföldi Galéria földszintjének mind a kilenc termét, két hosszú folyosóját megtöltöttem a képeimmel. Éppen alkalmas arra, hogy egy-egy korszakomat összegezzem. Ma, a digitális korszakban, a számítógépes feldolgozás idején érdekes megmutatni a klasszikus analóg fényképezés maradó darabjait. Egy jó képnek, függetlenül attól, hogy milyen formában jelenítik meg, a gondolati mondani-olvasója adja az értékét.

– Volt-e idő valamilyen számvetésre?

– Mindig hangsúlyozom, a fotózás nem a pillanat művészete, hanem a gondolkodás. Az expozíciós időben: a másodperc töredékében hetek, hónapok, évtizedek tapasztalata és élménye sűrűsödik. Nem azt mondom, hogy abban a pillanatban egy egész életet próbálok megmutatni, de a lehető legtöbbet. Nem venném a bátorságot, hogy minősítsem saját munkámat, inkább mások reflektálását veszem figyelembe. Azzal elégedett lehetek, hogy táncosként és fotográfusként is olyan foglalkozást űzhettem, amelyet szeretek. Nehézségei ellenére is örömet jelent a fényképezés. Sokan kérdezik, miért ez a sok kiállítás. Mert nincsenek lehetőségek újságnál, folyóiratnál, magazinnál – egyedül a kiállításokon tudom elmondani a gondolataimat. Ezt teszem továbbra is, itthon és külföldön, mondom fáradhatatlanul: fájó és gyönyörű az élet, és nem reménytelen.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Soha ne add fel!

Partnerkapcsolati találkozó Braziliában

► Más földrészre utazni olyan, mintha az ember a teljes ismeretlenségbe indulna. A Bajor Evangélikus Egyház meghívására a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) két küldöttje is részt vehetett szeptember 6–13. között a második tengerentúli partnerkapcsolati találkozó Sáo Paulóban, Brazília legnagyobb városában.

Az utazásra visszaemlékezve jobb, hogy nem tudja az utazó előre, mit jelent tizenkét órát, azaz egy éjszakát eltölteni egy szűk repülőülésben. Megérkezni sem könnyű, mert a beutazók hosszú sorokban várakozva, egyenként járulnak az ablakokhoz, hogy lepecsételjék az útlevelüket. Együtt utazva a bajor testvérekkel mégis könnyebben ment minden, hiszen közösségben voltunk. Közösség. Ez volt az egyik leglényesebb mondanivalója annak a találkozóknak, amelyen hazánkban dr. Fabiny Tamás külügyekért (is) felelős püspök és – az MEE Ökumenikus és Külügyi Osztályának vezetőjeként – e sorok írója vehetett részt.

Erőszak-prezentáció

A bajor egyház meghívására egyedül a Magyarországi Evangélikus Egyház képviselte még az európai egyházakat, további tizenhárom nem európai egyház vezetői mellett. A találkozóra többek között a hondurasi, nicaraguai, salvadori, brazil, tanzániai, mozambiki, libériai, kongói, Costa Rica-i, ausztráliai evangélikus egyház püspökei, vezetői fogadták el a meghívást.

Püspök vendégek egy csoportja – közepén Luther-kabátban dr. Fabiny Tamás

A partnerkapcsolati találkozó a közép- és dél-amerikai országok mindennapjait átható erőszak témakörét tárta fel. Hogyan tudják az egyházak megelőzni és legyőzni az erőszakot? Lényegében ezt a központi kérdést járta körül az egyhetes konzultáció. Az első két napon minden egyházvezető tíz-tíz perces diavetítéses előadásban számolt be saját országának erőszakkal kapcsolatos problémáiról és az egyház e problémákra adott válaszairól. Bár az erőszak mindenütt jelen van, az országok kultúrája, gazdasági állapota, az emberek felfogása nagyban különbözik egymástól, ezért az erőszak is különböző mértékben tapasztalható meg.

Az elborzasztó magyarországi roma-, illetve romák által elkövetett gyilkosságokat, valamint a Magyar Gárda és a családon belüli erőszak té-

máját őszintén feltárva mégis az volt a résztvevők érzése, hogy mindez eltörpül az akár Braziliára – jelen esetben São Paulóra –, akár a közép-amerikai országokra jellemző felfogás és állapotok mellett – ezekben szinte természetes az erőszak. Számos területen tapasztalható a farkastörvények uralma, legyen szó akár a nők és a gyermekek elleni (közötti) erőszakról, akár a közlekedésben tapasztalható erőszakos viselkedésről, a hajléktalanok és utcai bandák fosztogatásairól vagy a nagyon sokszínű bevándorló közösségek egymás ellen forduló indulatairól.

Brazíliai kavalkád

Brazília nagyon sokszínű ország. Nemcsak az erőszak, hanem a számba és a futball, a riói karneval és a színes sokaság országa is. Portugálok és spanyolok, afrikaiak és németek, japánok és olaszok laknak itt az ország különböző régióiban. Az őslakos indiánok közül ma már csak mintegy nyolcszázötvenezer él Braziliában.

Az ország lakosságának vallási megoszlása: hatvanhat százalék katolikus, huszonkét százalék protestáns, és a népesség mintegy nyolc százalékának nincs felekezete... Főleg a katolikus egyház számára probléma a pünkösdi típusú felekezetek híveinek ugrásszerű növekedése e hatalmas latin-amerikai országban. Tizenhét „zsinatba” tömörülve mintegy hétszáz ezer evangélikus él Braziliában.

A konzultációk során számos olyan adatot mutattak be az előadók, amelyek némi magyarázatot adtak a különböző földrészek erőszakhoz való viszonyulására. Braziliában az erőszak leggyakrabban az

főként Brazília példáján tapasztalhatták a résztvevők, vonatkozhatott azonban Afrikára is.

Az egyház(ak) válaszai

Az említett társadalmi kihívásokra sokféle választ igyekeztek bemutatni a meghívott egyházi vezetők. Kitént, hogy az egyház mindenütt legfőképp a megelőzést tartja fontosnak, de hangsúlyozza a lelkipozíció és a vigasztalás jelentőségét is.

Dr. Heinrich Bedford-Strohm bajor püspök először teológiai alapon igyekezett választ találni. Nőé példáján magyarázta, hogy a Bibliában is jelen van az erőszak, hiszen az *Őszö-vetségben* Isten el akarja törölni az emberi fajt a földről, mégsem teszi, hanem Krisztuson keresztül bűnbocsánatot ad neki, és az újrakezdés lehetőségét.

A tanzániai Lillian Rwakatale, a szociális program koordinátora a brazilhoz hasonló helyzetképet rajzolt az afrikai állapotokról. A nők és férfiak közötti egyenjogúság hiánya, a lányok iskolázatlansága, a gyermekek és nők elleni erőszak, a HIV-fertőzöttek magas száma, a családi életéről való tudás hiánya mind-mind ott van az erőszakos „megoldások” hátterében. Mindezek enyhítésére az evangélikus egyház létrehozott egy női, illetve ifjúsági osztályt, amelyek életviteli tanácsokkal és anyagi segítséggel látják el a hozzájuk fordulókat, hogy önálló életet kezdhessenek. Hiszen Afrikában ha egy nőnek meghal a férje, többé senki nem védi meg, bármi történhet vele. Az egyház foglalkozik a HIV-fertőzöttekkel is, továbbá lehetőségei szerint az árván maradó utcagyerekeket is befogadja szociális otthonaiba.

Megrázó volt a salvadori dr. Medardo Gómez püspök beszámolója. Elmondta, hogy hazájában teljesen természetes az erőszak. A salvadori utcákat két banda terrorizálja, amelyek élet-halál urai, főként drogkereskedelemből élnek. A püspök – nem látván más megoldást – bement a börtönbe, és párbeszédet folytatott a bandavezérekkel arról, hogy miként lehetne csökkenteni az erőszakot az utcákon. Az eredmény kevesebb halott lett, de a problémák valódi gyökerének a rossz gazdasági és politikai rendszert, valamint az óriási korrupciót tartja.

A beszámolókat követő napon egyházi projekteket látogattak meg a konzultáció résztvevői. A „tanulmányi kirándulás” során képet kaphattak a São Paulo-i utcák nyomoráról, fogalmat alkothattak a középosztály hiányának mibenlétéről és az állam tehetetlenségéről. Az állam számos esetben a nem kormányzati szervekre – így az egyházakra – hagyja a problémák orvoslását.

A Brazil Evangélikus Egyház, a katolikus egyház és más civil szervezetek feltűnően sok projektet működtetnek szerte a városban. Például napközi otthonokat, amelyekben nemcsak hittanra, hanem írni, olvasni, számolni, zenélni tanítják azokat a gyerekeket, akiket szüleik alkohol- vagy más problémák miatt nem tudnak rendesen nevelni. De nemcsak tanítják és nevelik őket. Az egyik önkéntes fiatalember, Daniel így nyilatkozott a São Paulo Brasilândia nevű városrészében található ökumenikus missziói ház legfőbb céljáról: „Bár tudjuk, hogy csak egyes gyermekeket tudunk elindítani a kiemelkedés útján, mégis minden gyermeknek álmot adunk és reményt, hogy az ő sorsuk lehet jobb is. Mert Jézusban minden lehetséges.”

■ CSELOVSKYKÉ DR. TARR KLÁRA

„Nincs Isten” – vagy mégis?

Evangélikus lelkészek szentelése az albániai Durrësből

Valószínűleg nem a Biblia szavait vette komolyan az albán vezér, Enver Hodzsa, amikor 1967-re törvényileg létrehozta az első és egyetlen ateista államot Európában. Pedig a sztálinista államfőre nagyon is illik a 14. zsoltár első verse: „*Azt mondja a balgató az ő szívében: Nincs Isten.*” (Károli-ford.) Hogy mennyire idejét múlt balgaság volt az elképzelése, átéltük augusztus 10-én az albániai Durrësből.

Albánia a rendszerváltás után is sok megpróbáltatáson ment keresztül, és ma is a térség legelmaradot-

minden egyes kurzusra Ukrajnába kellett utazniuk. Hitük, Jézus Krisztus és újonnan alakult kis evangélikus gyülekezetük iránti szeretetük adott nekik erőt és kitartást.

A durrësi gyülekezet jelenleg százegynéhány főből áll. A semmiből, hetvenszázalékos muzulmán, húszszázalékos ortodox és tízszázalékos katolikus környezetből hallották meg az evangélium hangját, amelyet az amerikai evangélikus misszionáriusok hoztak el. Kölcsönösen felismerték, hogy csak úgy marad élő a kis felekezet, ha gondoskodnak arról, hogy sa-

tabb országa. A mi kis beszámolóknak azonban nem gazdasági, hanem hitéleti tartalma van.

Augusztusban két hetet töltöttünk az albán tengerparton, Durrëstől délre nyolc kilométerre. Tizedikén reggel az *Útmutatóból* a sokat ígérő verset olvastuk Pál apostoltól: „*Az éjszaka múlik, a nappal pedig már egészen közel van...*” (Róm 13,12) Ott, a sok nehézséggel küszködő országban még inkább rávilágított az ige az ország keserű évtizedeinek átmeneti jellegére. Pedig akkor még nem is tudtuk, ezzel kapcsolatban milyen ajándékot tartogat számunkra a nap.

Szálláshelyünk portáján éppen a durrësi istentisztelet lehetőségéről érdeklődtünk, amikor megjelent egy kis amerikai csoport. Miután felvettük kélétünket, elmondták, hogy a Wisconsin Evangelical Lutheran Synod (WELS) megbízásából járnak Albániában és Bulgáriában. Öt európai országban végeznek missziót, és Ukrajnában van egy teológiai iskolájuk, ahol munkatársakat képeznek ki szolgálatra. Most két albán és két bolgár evangélikus lelkészt fognak ordinálni, az albánokat aznap délután Durrësből.

Mondanunk sem kell, a délutánra kialakult vihar ellenére az amerikaiakkal tartottunk, így részt vehettünk a két lelkész ordinációján. Egyikük tizenégy, a másikuk tíz évig volt a szeminárium hallgatója, mivel munkájuk mellett nem volt lehetőségük rendszeresen látogatni az iskolát. A tanulás amúgy is komoly odaasánást és anyagi áldozatot igényelt, hiszen

ját lelkészeik legyenek. Így vállalkozott a két, már idősebb férfitestvér a tanulásra, szolgálatba állásra (*képiünkön*).

Felemelő volt látni az ünneplő gyülekezetet, átélni örömeiket, együtt lenni velük imádságban. Bár az albán nyelvű igehirdetésből semmit nem értettünk, az ordináló lelkész angol szavai ismerősek voltak. Jézus missziói parancsáról beszélt: „Menjetek el az egész világra, hirdessétek az evangéliumot, mert az az Isten igéje, az egyház ereje és az emberek megmentője. Mi nem kultúrát, nem társadalmi üzenetet terjesztünk – mondta –, hanem Jézus Krisztusról, a benne kapott bűnbocsánatról és örök életéről teszünk tanúságot.”

Az alkalom befejeztével angolul, olaszul, németül, de leginkább kézzel-lábbal próbáltuk elmondani áldáskívánásainkat. A gyülekezet pedig hasonlóan meleg szívvel fejezte ki örömét, és érdeklődött a magyar evangélikusokról.

Enver Hodzsa intézkedései keserű évtizedeket hoztak az elszigetelt Albánia számára: kívülről nézve teljesen reménytelennek tűnt az emberek helyzete. Isten azonban ebből a reménytelen helyzetből is mutatott kiutat, és kis lépésekben gyülekezeteket épít.

Azóta nagyon sokat gondolunk az albán népre és az egész országra, ahol – bár a vallások között a muszlim az uralkodó – az egyetlen repülőter a szegények patrónusáról, az albán származású kalkuttai Teréz anyáról van elnevezve.

■ BALICZA IVÁN – FERENCZI ILONA

HIRDETÉS

EBBE-előadás Budavárban

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Budavári Evangélikus Egyházközség által közösen rendezett őszi előadás-sorozat témája: *A Jelenések könyve mai aktualitása*. Előadó dr. Dér Katalin egyetemi docens, klasszika-filológus, teológus, az irodalomtudományok doktora (ELTE). A következő alkalom október 10-én, csütörtökön 17 órakor kezdődik az egyházközség gyülekezeti termében (Budapest I. ker., Táncsics M. u. 28.) *Mi az igazság a Napba öltözött asszony körül?* (12. fejezet) címmel. Áhítatot tart dr. Fabiny Tamás püspök.

Biblia? Tudomány? Bibliatudomány! címmel szeptember 19-én tartott előadást a bibliatudomány hasznáról és jelentőségéről dr. Karasszon István református teológiai professzor. Az alábbiakban a Budakeszi Protestáns Körben elhangzott – számos alapvetést tartalmazó – tanulmányának szerkesztett változatát osztjuk meg olvasóinkkal.

■ DR. KARASSZON ISTVÁN

► **Az elmúlt évtizedekben bibliatudománnyal foglalkoztam, bizonyos rosszabbul, mint kellett volna – de ilyen háttérrel aligha gondolhatja valaki, hogy szerintem semmire se jó ez a tudomány. Nem is akarok olyan véleményekkel foglalkozni, amelyek a Biblia tudományos használatát tagadják – csak olyanokkal, amelyek komolyan kérdezik, hogy mi a célja erőfeszítéseinknek. S itt el kell ismerjem, hogy vannak olyan gondolatok, amelyek éppenséggel nem akadályozzák, hanem segítik munkánkat, ha őszintén, kérdésként fogalmazzák meg őket...**

Először tehát hadd foglalkozzam egy ellenvetéssel: a bibliatudomány teljesen fölösleges, hiszen a Biblia az élet könyve. Olvasni, megélni kell tartalmát – igaz, lehet tudományosan vizsgálni is ezt a tartalmat, de ennek semmi köze ahhoz, ahogy mi hitünk és életünk meghatározójának tartjuk a Bibliát.

Ezzel teljesen egyetértek. Kizárólag tudományosan foglalkozni a Bibliával körülbelül annyi, mint jó könyvet olvasni az egészséges életmódról, de fotelben ülve. Így ugyanis mit sem ér, ha az ember pontosan tudja, mit kell tenni; a könyvben foglaltakat végrehajtani s nem memorizálni kell. Sőt azt is elfogadjuk, hogy eleink talán egyetlen könyvet sem olvastak az egészséges életmódról, mégis – a természethez közelebb lévén – egészségesebben éltek.

Teljesen így gondolom a Biblia olvasása kapcsán is: igen, nagyon sokra becsülöm az egyszerű, spontán bibliaolvasást, és hiszem, hogy Isten igéjét olyan formában tárta elénk, hogy minden szükséges dolgot megérthessünk belőle hitünk, életünk és üdvösségünk vonatkozásában.

Ellenvetés az ellenvetésekre

Szabad legyen azonban ellenvetéssel élnem az ellenvetés ellen. Úgy gondolom ugyanis, hogy az egészséges életmódról megjelent sok könyv mégsem fölösleges, sőt igen hasznos: sokak figyelmét felhívja arra, amit régén még természetes módon tudtunk, mára pedig elfelejtettünk. Össz társadalmi szinten pedig biztosra vehetjük, hogy nagy szolgálatot tesznek ezek a könyvek.

A másik ellenvetésem nagyon természetes: én még nem láttam olyat, hogy ha valaki az élet könyvének tartja a Bibliát, akkor ne érdeklődne a részletek, néha a fölöslegesnek látszó adatok iránt is.

Személyesen azt tudom mondani, hogy körülbelül tizenhat éves koromban vettem észre (ekkor hívták fel a figyelmemet rá), hogy a bibliai neveknek jelentésük van. Szegény vallásánaromat két hónapig élni se hagytam, csak a nevek jelentését követeltem tőle, pedig jól tudtam, hogy az utolsó ítélet napján nem azt fogják kérdezni tőlem, mit jelent Dávid neve, hanem valami egészen mást. A naiv bibliaolvasás és a bibliatudomány nem is áll olyan távol egymástól, mert van közös nevezőjük: az érdeklődés!

A másik ellenvetés számomra kérdésként fogalmazódott meg: egy idős hölgy tette fel a kérdést, aki nyilván más tudományokban volt jártas. Ő elismerte, hogy a Biblia megértéséhez egy sor olyan ismeret kell, amely ma nincs meg automatikusan az emberekben, csak azt nem értette: hogyan lesz ebből tudomány. „Egyszer közlöd azt az ismeretet, s a hiány pótolva van” – állította.

Erre azért könnyű volt válaszolnom. Egrész utalhattam arra, hogy ez az ismeretanyag egyre bővül, s még mindig nagyon sok olyan része van, ahol a kérdést már tudjuk, de a válasz még hiányzik. Ez azonban a ki-

sebb részét teszi ki a bibliatudománynak. A nagyobb részét az teszi ki, hogy a meglévő ismeretanyag is állandóan új kiértékelésben részesül – egészen mást mondott egy adat a 19. század végének története számára, mint a 20. század végén egy társadalomtörténésznek vagy gazdaságtörténésznek.

Az anyag tehát maga a Biblia, látzólag változatlan, de az emberi elme állandóan változik. *Leonardo da Vinci* híres festményének, a *Mona Lisának* nem egyszerűen az az érdekessége, hogy egy szép nőt ábrázol, hanem az, hogy ha elvonulunk a kép elé, ugyanaz a kép más szemszögből egészen másként hat: mintha Mona Lisa különbözőképpen nézne ránk évszázadok távolából...

Nem vitás: a bibliatudomány története egy kicsit a tudomány története is, hiszen az elmúlt évszázadokban minden jelentős szellemi áramlat a Biblián is kipróbálta magát. Ezzel együtt óvatosan fogalmaznánk, s talán nem szabad kimondanom, hogy én is úgy éreztem, mint ez a hölgy, aki válaszában azt mondta: érte, s lehet, hogy a bibliatudomány a tudomány *par excellence*.

A bibliatudomány fogalma

A kérdések után talán nem árt megfogalmaznunk, hogy mi is a bibliatudomány. Első megközelítésben talán hagyjuk is el az igényes „tudomány” megtisztelő minősítést, hiszen mindenekelőtt arról van szó, nem többről, hogy alaposan, lehetőség szerint mindenre kiterjedő módon olvassuk a Bibliát. Ez nem természetes – amikor mi beszélünk (s bizonyonnyal így volt ez az ókorban is), általában mondunk valamit, de a közölnivalón túl még egy sor olyan információt is adunk, amely tulajdonképpen nem is volt szándékunkban.

Ha például az öcsémmel egyik nap beszélök, s véletlenül kiderül, hogy aznap mindketten Komáromban jártunk, anélkül hogy tudtuk volna egymásról, akkor az érdekes mondanivaló éppen az, hogy ugyanott voltunk, de nem találkoztunk egymással. Ez a mondanivaló. Ugyanakkor kiderül a mondatunkból, hogy mindketten autóval mentünk – tehát a beszélgetést már nem datálhatjuk, mondjuk, a 19. századra. „Tele volt az autópálya” – nyilván az M1-es megépítése után beszélgettünk. S ha még megemlítem, hogy én az egyetemen jártam, akkor világos, hogy a Selye János Egyetem megalapítása után beszélünk – történész tehát már tudja datálni a beszélgetés időpontját durván egy évtized pontossággal.

Az átlagember azonban nem így gondolkozik, főként nem a Biblia esetében: ott arra figyelünk, ami a tulajdonképpeni mondanivaló, ami hitünket és életünket táplálja. Ennek szempontjából mindegy, hogy az a szöveg, amelyet olvasunk, száz évvel később vagy korábban keletkezett. Fogadjuk el azonban, hogy a Bibliában ennél sokkal, de sokkal több van; csak van egy sor olyan adat is, amelyet nem ve-

M I R E J Ó A

szünk észre, vagy ha észrevesszük is, nem tudunk vele mit kezdeni.

Mindez talán megér egy példát. Mindenki ismeri Saul, azaz Pál apostol megtérésének történetét az ApCsel 9-ben, s azt is tudja, hogy Saul Jeruzsálemből Damaszkuszba tartott, hogy a keresztényeket Damaszkuszban is üldözze; a damaszkuszi úton találkozott a feltámadott Jézus Krisztussal, s ennek hatására tért meg. Igen, de ki figyelt arra, hogy Jeruzsálemből ez az elbeszélés (és az utána következő is) gyakorlatilag semmi részletet nem mond? Ugyanakkor azonban Damaszkuszban ismer az elbeszélő egy konkrét utcát (Egyenes utca), valamint név szerint egy keresztényt, Anániást, akihez Pál ment (helyesebben: aho-va vitték), s aki felkarolta a vak, de megtért embert, akinél aztán Pál visszanyerte látását.

Ez a megfigyelés, természetesen, teljesen érdektelen az elbeszélés üzenetének megértésekor – ha valaki nem veszi őket észre, akkor is megérti, mit akart a szerző közölni velünk. Lényegtelennek azonban nem

lehetek különbségek, s az ApCsel 15 (illetve Gal 2) alapján úgy tűnik, hogy főként a pogányok megtérése kapcsán volt is.

A tudományos kutatás mármost több évtizede foglalkozik azzal, hogy megpróbálja körvonalazni a kettő közötti különbséget, s ha lehet, akkor a damaszkuszi-antiókhiai vonalat megpróbálja kötni Jézus Krisztus galileai munkásságához.

Egy téma kapcsán mindenképpen feltűnő különbséget kell látnunk: Pál apostol értelmezésében Jézus Krisztus halála áldozat volt, amelyet a zsidó áldozati terminológiával ír le; ennek azonban nyomát sem látjuk az első három (szinoptikus) evangéliumban, ahol Jézus Krisztus haláláról, természetesen, szó van, miként arról is, hogy ez a halál értünk történt, de nem annyira a zsidó áldozatok, hanem inkább a próféták sorsa az összehasonlítási alap.

Kétértelmű kajlaság

Miért jó mindezt tudni? Ismétlem: semmi olyan nincs ebben, ami hitünket, életünket és üdvösségünket érin-

Ezúttal nem a kimondott szexizmus támadásom célpontja (bár az is lehetne). Inkább megkérdem: hol mondja a Biblia, hogy Isten a teremtmények sorában utoljára teremtette a nőt? Sehol! A teremtést két elbeszélés mondja el, s ezeket külön elbeszéléseként kell kezelnünk. Mindkettő igaz, mindkettőnek a mondanivalóját meg kell szívlelnünk, de össze nem szabad a kettőt keverni.

Az 1Móz 2 elbeszéléséből hiányzik a sorrendiség gondolata, inkább csak a fontos dolgokra összpontosít: az édenkertre s benne az emberre. A sorrendiség gondolata jelen van az 1Móz 1-ben (a hat nap csak itt fordul elő), s itt valóban utolsóként, a teremtés koronájaként teremt meg Isten az embert – de itt úgy szerepel, hogy együtt teremtí öket, férfiként és nőként. Az a kijelentés, hogy „a nő Isten utolsó teremtménye” (azon túl, hogy az „utolsó” szó kétértelműségével játszik), egyszerűen inkorrekt, mert összekeveri a két teremtéstörténet mondanivalóját. Bizonyon nem véletlenül, hanem azért, hogy valami kajlaság jöjjön ki belőle. Ez a gondolkodás éppenséggel a bibliatudomány ellentétéként állhat előttünk; így bármit be lehet bizonyítani!

A bibliatudomány elsődleges célja tehát a megkülönböztetés, elrendezés, a mai gondolkodáshoz igazítás, amely megvéd minket attól, hogy helytelenül idézzük és értelmezzük a Biblia tartalmát. Ha arra gondolunk, hogy hányan hivatkoztak rosszul a Bibliára az elmúlt évszázadok során, akkor ezt igen fontos funkciónak kell neveznünk.

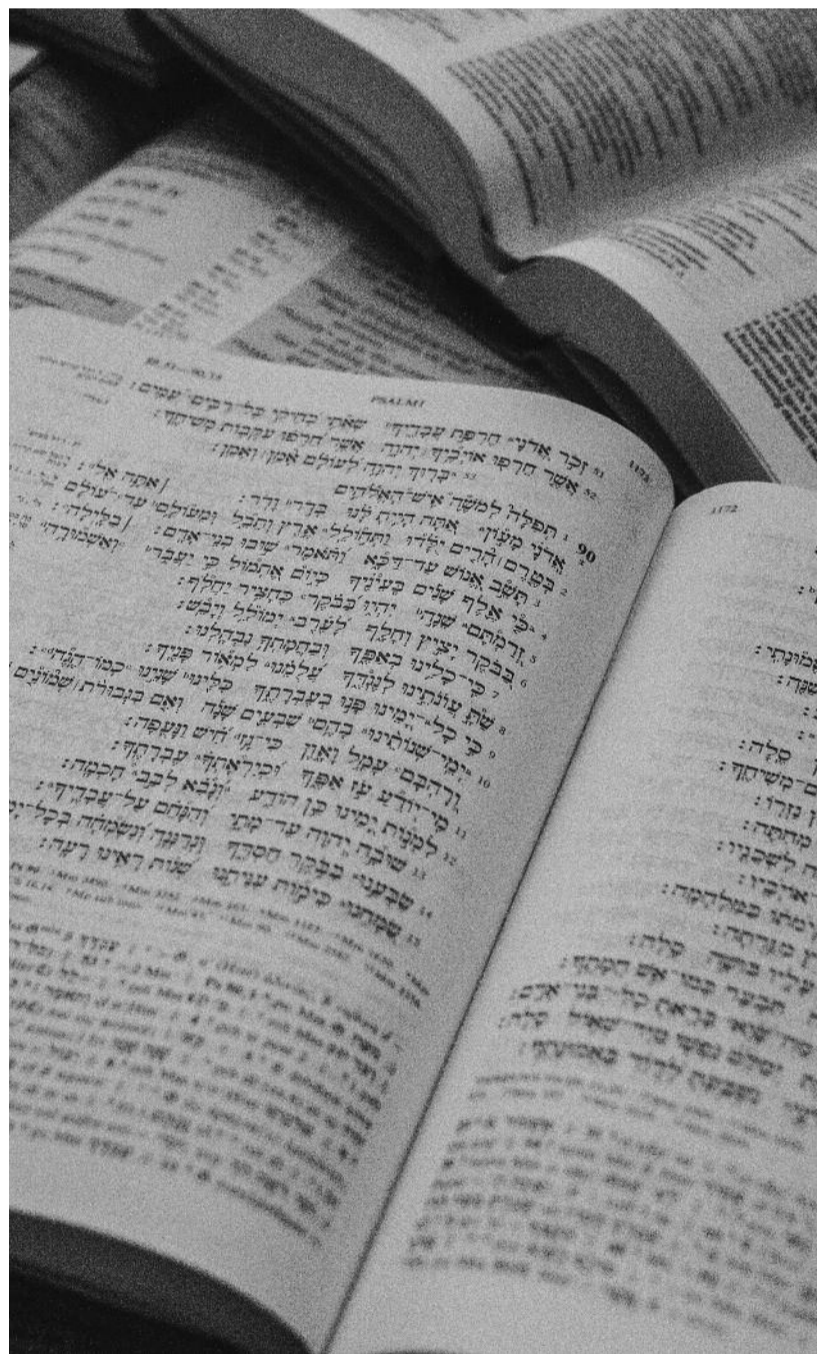
Tovább kell azonban lépünk, és egy igen nehéz kérdést kell tárgyalnunk: a megkülönböztetés és elrendezés során a történeti magyarázat tűnik elengedhetetlennek. Hogy bibliai módon fejezzem ki magam: „Mint az aranyalma ezüsttányéron, olyan a helyén mondott ige.” (Péld 25,11)

Aranyalma ezüsttányéron

Mindenki tudja, hogy a leghelyesebb megállapítás is butasággá válhat, ha nem a megfelelő helyen idézzük. Nos, az aranyalma kétségkívül a kezünkben van; de az ezüsttányért nekünk kell alátennünk – a bibliatudomány esetében: meghatározni, hogy miben állt, megmondani, hogy milyen összefüggésben hangzott el ez vagy az aranyat erő ige.

Hogy banális példát hozzunk: a történelem során Jeruzsálem többször forgott veszélyben, s több próféta is hirdette Isten igéjét veszélyhelyzetben. Ézsaiás próféta azt jóslja meg, hogy a fenyegetésben Isten meg fogja menteni a várost; Jeremiás ezzel szemben azt, hogy ha nem adja meg magát Jeruzsálem, akkor el fog pusztulni.

Ez a két tartalom szöges ellentétben van egymással, és máshogy nem is oldható fel a tartalmi ellentét, csak úgy, hogy a két prófécia között több mint száz év telt el: Ézsaiás a szír fenyegetés kapcsán jövendölt így, Jeremiás pedig a babiloni fenyegetéssel kapcsolatban. Az ellentmondás ugyan nyilvánvaló a két igehirdetés között, mégis úgy gondolom, hogy teológiailag már gyakorlott bibliaolvasó számára egyáltalán nem nehéz, hogy közös nevezőt találjon Ézsaiás és Jeremiás igehirdetése számára: a nehéz helyzetekben is az Isten melletti hűségre tanítanak a próféták, s

KÁROLY GYÖRGY TAMÁS FELVÉTELE

nevezném ezeket a momentumokat; ha mást nem, annyit nyilván árulnak, hogy Damaszkusz és a damaszkuszi keresztényeket jól ismerte a szerző, de a jeruzsálemiekkel már nem volt annyira tisztában. Igen valószínű, hogy az elbeszélés eredete Damaszkuszban keresendő, s ezt a tradíciót vette át Lukács, amikor az ApCsel-t megírta.

Ezek szerint volt különbség a damaszkuszi, aztán az antiókhiai kereszténynek és a jeruzsálemi kereszténynek között? A lényeg tekintve biztos nem volt: hiszen a lényeg az volt, hogy Jézus Krisztus a megígért Messiás, a világ Megváltója, Isten Fia, aki meghalt és feltámadt értünk. A lényeg megfogalmazásában azonban

tené. Viszont a meglévő anyagot jobban elrendezi, érthetőbbé teszi, s az európai elme dolgát megkönnyíti, hogy megjegyezzük a bibliai tartalmat. Ha ugyanis összekeverjük a Biblia tartalmát, s nem korrekt elrendezésben idézzük, akkor borzalmas értelmetlenségek születhetnek meg – tulajdonképpen ekkor visszaélünk a Bibliával.

Erre az amalgamszerű összekeverésre hadd hozzak egy drasztikus példát, amely éppenséggel a bibliatudomány ellenpárja lehet. „Macsó” körorokban szívesen viccelődnek a női nemmel – ízlés kérdése, hogy az ember mosolyog vagy bosszankodik ezeken a kajláságokon. Egy ilyen vicc mondja: „A nő Isten utolsó teremtménye. Látszik rajta a fáradság jele.”

BIBLIATUDOMÁNY?

hirdetik, hogy Isten megmenti a benne hívőt. Ha pedig valaki már elhanyagolt, fogadja el Istentől a büntetést, és Isten is vissza fogja őt fogadni – a megbocsátás üzenete is jelen van a prófétáknál.

Ugyanakkor azonban mindenki látja azt is, hogy a két próféta üzenete csak ezzel a teológiai interpretációval aktualizálható napjainkra – nos, erre jó a bibliatudomány.

Attól mindenkit óvok, hogy ön maga „teologizáljon” bizonyos bibliai szakaszokat, mert mint minden szakmában, a laikus ember sokat tudhat, de bizony könnyen hibázhat is. Viszont erre nincs is szükség, mert olyan sok teológiai kommentár van a Bibliához, hogy senkinek nem kell újat kitalálnia. Annál inkább ajánlott e kommentárok teológiai interpretációját megismerni.

Az említett probléma – Ézsaiás és Jeremiás igehirdetésének különbözősége, de alapvető teológiai egysége – reményem szerint könnyen megoldható volt. Illő említenem egy kicsit nehezebbet is! Valamennyien kívülről ismerjük a *Tízparancsolat* szövegét: „Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is harmad- és negyedézig, ha gyűlölnék engem. De irgalmasan bánok ezerézig azokkal, akik szeretnek engem.” (2Móz 20,5–6)

Ismét ismert szöveget találunk az Ez 18,2-ben, ahol egy közmondást idéz a próféta: „Az apák ettek egrest, és a fiak foga vásott bele”, de a következő versben e közmondás igazát tagadja: „Az apák lelke is, meg a fiak lelke is az enyém. Annak a léleknek kell meghalnia, aki vétkezik.”

Hasonló az üzenete a Jer 31,29–30 verseknek is: mindenki csak a saját bűnéért felel, más bűnéért Isten senkit sem büntet meg. Az ellentmondás a *Tízparancsolat* szövegével vitathatatlan: valakinek a bűnéért gyermekén, unokáján, dédunokáján, sőt ükunokáján is számon kéri Isten – aminek persze ellentéte is van: ezerévig érvényes a kegyelem.

Egyéni vagy kollektív a felelősség és a büntetés? Látszólag lehetetlen a történeti vagy teológiai feloldás az ellentétek között. Pedig van, csak ennek megtalálásához arra kell figyelni, kinek szólt a prófétai igehirdetés. Tudjuk: a babiloni fogságban élőkhöz, akik közül sokan el akarták háritani magukról a felelősséget, s

hogy Isten igazságtalan – ellenkezőleg, azt akarja mondani, hogy kegyelmes, hiszen erre utal az „ezerévig” tartó kegyelem.

Konzerv helyett friss lelki eledelt

Érdekes a *Tízparancsolat* értelmezését is górcső alá venni! Mit jelent az, hogy harmad- és negyedézig, miért nem másod- vagy ötödézig?

A *Tízparancsolat* általános érvényű kijelentés, nincs konkrét megszólítottja (szemben Jeremiás és Ezékiel igéjével), ennek megfelelően általános viszonyokat főltelez. Az ókori Keleten (így Izráelben is) a felnőtt gyermek nem „repült ki”, hanem több generáció is együtt élt. Mivel már tinédzserkorban házasodtak az emberek, egy negyvenéves ember legtöbbször már nagyapa, a hatvanéves pedig dédapá lett – joggal feltételezhető, hogy ha a 90. zsoltárban említett hetven vagy nyolcvan évet megérte, akkor láthatta ükunokáit is. Igaz ugyan, hogy a halandóság is nagy volt, de elvben ez a nagycsalád mind együtt lakott – három vagy négy generáció.

A nagy, kerek sátrat héberül (sőt ma arabul is) *dórnak* hívták, s ez volt a „generáció” szakkifejezése is. Úgy gondolom, ennek hátterén jól értjük a *Tízparancsolat* mondanivalóját: Isten büntetése ugyan átfogó, senki nem menekülhet előle, még gyermek, unoka vagy dédunoka sem – ugyanakkor csak a jelenre érvényes. Ezzel szemben a kegyelem ezerévig, azaz örökké érvényes.

Röviden: semmi ellentmondás nincs Jeremiás és Ezékiel igehirdetése, valamint a *Tízparancsolat* üzenete között. A helyes értelmezéshez azonban bizonyos szakmai kompetencia kell – annak ellenére, hogy itt is igaz: az egyes passzusok mondanivalója érthető az egyszerű bibliaolvasó számára is, csak a teológiai közös nevezőért kell erőfeszítéseket tennie.

Személyes tapasztalatom egyébként az, hogy aki szereti olvasni a Bibliát, s örül, ha új fölfedezésekre tehet szert olvasás közben, az egyáltalán nem bánja, ha ezekért az új fölfedezésekért erőfeszítéseket kell tennie, hanem örömmel vállalkozik rájuk.

Az őszinteség jegyében azt sem hallgathatom el, hogy tudok róla: vannak ellentétek is, és némelyek az ilyen történeti magyarázatot nem szívesen veszik. Általában azt emlí-

Tulajdon nagybátyám mondta nekem, hogy jó, ha a szórakozott sebésszprofesszornak odasúgja az asszisztens: „Professzor úr, most operálunk – nem boncolunk!” A ha-

konzervatívizmusnak is nagy tisztelője vagyok, de a konzervnek már kevésbé: mindennap friss eledelre van szüksége nemcsak testünknek, hanem lelkünknek is!

MERNEPTAH FÁRAO SZÉTELÉJE, ISZRAEL EMLÍTESEVEL

sonlat nagyon is sántít, hiszen tudja mindenki, hogy operálni a sebész szokott, boncolni pedig a kórboncnok, tehát nem is ugyanaz az orvos, így a kettőt nemigen keverheti össze senki. Én inkább úgy fogalmaznék, hogy bolond ember az, aki rászól a sebészre: ne vágdaljon már engem össze, fáj az! Hiszen tudjuk: a sebész – gyógyít!

Én nem is hiszem, hogy tulajdonképpen ez lenne a baj; hogy különböző szövegek különböző korokból származnak, azt régóta tudják azok, akik a Bibliával foglalkoznak. Sokkal inkább az a gond, amikor a különböző szövegek, amelyek viszont azonos korból származnak, de a Bibliában nem egymás mellett állnak, hirtelen egymás mellé kerülnek, egymást magyarázzák (úgy, amint a régi reformátori elv mondja: a Szentírás önmagát magyarázza). S éppen az a baj, hogy ezáltal újszerű magyarázat, újszerű értelem születik meg – s ez az új értelem eltér a megszokott magyarázattól, hogy úgy mondjam: provokál bennünket, hitünket és egyházi tradícionkat egyaránt.

Erre csak ezt tudom válaszolni: ez igaz – na de hát pont ezért van szükség a bibliatudományra! Kell, hogy valami mindig az új felé tereljen, s ne csupán régi, megszokott igazságokat hangsúlyozzunk – főként, ha egyik-másik igazság az új meglátás fényében kérdéssé válik! Elismerem: itt van ok riadalomra, s egyáltalán nem véletlen, hogy a bibliatudomány ellenzői, az „olló” gyakori emlegetői általában konzervatív emberek. Én a

Figyelmen kívül hagyott összefüggések

Ismét hadd említsek példákat, ezúttal személyes megközelítésben. Régebben volt már, hogy a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa felkért egy előadásra a bibliai jubileumról. Kellemes emlék számomra, hogy az előadás után református és evangélikus öreg (hangsúlyozottan: öreg) kollégák jöttek oda hozzám, s mondták: ez egészen szenzációs, teljesen új előadás volt! Kinek ne esne jól a dicséret, de szerintem nem igazán érdemeltem meg, hiszen semmi mást nem csináltam, mint hogy elismételtem a Biblia tartalmát. Ami talán újként hatott (de nem volt új!), az az volt, hogy a 3Móz 25 és a Neh 5 került egymás mellé. Az előző az elengedés évének törvényét, az utóbbi pedig az elengedés évének megtartását írja le.

Sokak számára ekkor vált világossá, hogy a két szöveg körülbelül azonos korból származik, mindkettőnek a hátterében Dareiosz perzsa király adóreformja áll, amely igen hátrányosan érintette a zsidó paraszti réteget. Elismerem, hogy nagyobb erőfeszítést jelent, ha nemcsak folyamatosan, hanem diagonálisan is olvasuk a Bibliát, de ez az egyszerű eljárás egészen újként fogja a tartalmat szemünk elé varázsolni.

Szabadjon még néhány ilyen párt említenem! Kinek jutott eszébe, hogy együtt olvassa az 1Móz 1 teremtéstörténetét egy zsoltárral, amelyik majdnem azonos képet fest a világ keletkezéséről? A 8. zsoltár ilyen, s bi-

zonnyal jobban megmarad emlékezetünkben a kettő tartalma, ha egyszerre olvassuk őket.

Vagy a próféták közül nem szerencsés-e, ha Hóseást és Ámósz-t egyszerre olvassuk? Hiszen kortársak voltak, csakúgy, mint Mikeás és Ézsaiás. A helyzet annál is érdekesebb, mivel a négy próféta egyáltalán nem ismerte egymást – ugyanarra a helyzetre reagálnak, de egészen másként!

Kinek jutott eszébe a Dávid-történeteket a 89. zsoltárral együtt olvasni? Pedig nyilvánvalóan Dávid és családja kiválasztása áll a zsoltár hátterében is.

Vannak persze olyan összefüggések is, amelyek már inkább vájt fülűeknek valók. Olvassa el valaki például mindazt, amit a Hós 12. fejezetben talál Jákóbról, és hasonlítsa össze az 1Móz elbeszéléseivel! Hasonlítsa össze az Exodus-történetet a 2Móz-ban a 114. zsoltár mondanivalójával! Nézze meg, hogyan összegzi a vándorlások történetét a Mik 6,3–5! Vagy ami igazán érdekes: milyen zsoltárokból idéz a Jón 2?

***

Úgy gondolom, ha valaki csak néhányszor megpróbálta olvasni a Bibliát, akkor érzi, hogy mennyivel többet tud meríteni belőle.

Befejezésül csak ennyit: álszerűség nélkül mondhatjuk, hogy nagyon kevés dolgot említettünk a fentiekben. Olyan fontos dolgok maradtak ki, mint a bibliatudomány hatása az európai művelődéstörténetre vagy a bibliatudomány módszerei, főbb eredményei. Kizárólag arról beszéltünk, s arról sem kimerítően, hogy mire jó a bibliatudomány – nekünk, akik olvassuk és szeretjük a Bibliát, akik az élet könyvének tartjuk a Szentírást.

Itt is pontosítással kell éljünk mindazáltal. Általában ugyanis ha ezt mondom: valaminek a tudománya, akkor a tudomány tárgya szokott elől állni. *Geo*-lógia a földtan, *bio*-lógia az élővilág tudománya – tehát meghatároztuk az illető tudomány tárgyát. Ilyen összefüggésben azonban nem bibliatudományt kellene mondanunk, hanem inkább a bibliaolvasók tudományát, hiszen nem arról van szó, hogy a Biblia megváltoztatására törekszünk, ahogy a technika vívmányaival átforgatjuk környezetünket. Sokkal inkább a bibliaolvasók átforgatásáról van szó: készre tesszük magunkat arra, hogy minél teljesebben be tudjuk fogadni a Biblia tartalmát.

Ahol erre az átforgatásra készség van, ott örömmel fogadják a bibliatudományt, annak eredményeit, sőt általában az a tapasztalatot, hogy mindenki részt akar vállalni belőle. Igaz ugyan, hallottam és láttam olyanokat is, akikben ez a hajlandóság nincs meg, s paradox módon éppen a Biblia egyedi jellegére utalnak indoklásul. Rendre megmutatkozik azonban ilyenkor, hogy nem a Bibliát, hanem saját elképzeléseiket féltik sokan, magyarul: nem hajlandók megváltoztatni gondolkozásukat. A magam részéről mindig is nagyvonalúan viszonyultam ehhez a magatartáshoz is; nem azért, mert egyetérték velem, hanem szilárd meggyőződésből: a Biblia ügye már kétezer éve nyeresre áll!

A szerző református teológus, egyetemi tanár, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara Ószövetségi Tanszékének vezetője

JERUSALEM A MADABAI MOZAIK TÉRKÉP SZERINT

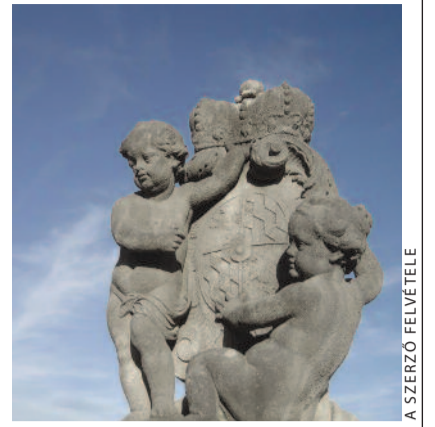
önmagukat ezáltal büntetlennek állították be. Ez ellen természetesen mind Jeremiás, mind Ezékiel tiltakozik: a *Tízparancsolat* igéjét nem lehet úgy idézni, hogy közben magunkat kivonjuk a felelősség alól! A *Tízparancsolat* igéje nem azt jelenti,

hogy a Biblia folyamatos szövegében egy bizonyos szakaszt az egyik korra datálunk, majd egy újabb szakaszt már egy másik kor hátterén értelmezzük. Micsoda dolog, úgymond, ollóval szétnyírni a Bibliát!

► Valóban az ökumené és „együtttes emelkedés” jegyében, illetve reményében telt a *szakrális művészetek hetedik alkalommal megrendezett hete* szeptember 14–22. között. „A nagy találkozást” kis találkozások lehetőségének megteremtésével segítette elő a rendezvény. Ügyszólván minden művészeti ág képviseltette magát. Ki a szemének hisz, kinek a füle értő, ki a térben próbál helyezkedni és önértelmezni, ki a játékra esküszik, kit a mozgókép tud leginkább magával ragadni. Közös hajtőerő munkál minden művészi megnyilvánulásban: az ember fölfelé törekvése, egóból kívánczossága, magán túlmutatni vágyása – valami olyan ősi érzület, amely a platonista filozófia szerint valóságos szenvedély, mánia. Ha a keresztényi fogalomtárból keresünk erre megfelelő kifejezést, akkor talán érdemes a középkori misztikusokhoz fordulni. Nevezhetjük talán – az „*unio mystica*” után szabadon – „Istennel való egyesülési vágyunk”.

Szent szenvedély

Szakrális művészetek hete

A meszlénai evangélikus templom szószékkosaráról – a négy evangélista (ismeretlen bécsi festő, 18. század vége)

Az *Ars Sacra* fesztivál megállásra, elidőzésre, találkozásra hív. Kiemel a hétköznapokból, és beemel valami hatalmasabbba. Hogy mindez megvalósulhasson, nekünk egyet kell tennünk: *hagyni lenni* azt, ami akkor és ott születik. Nem kell magyarázni, nem kell reflektálni: érezni kell. Ez az *aisztéziszis*.

Élő zene

Magától értetődően nagyobb élmény például a pompás bazilikában meghallgatni egy Bach-művet, mint odahaza lemezjatszón. Egyszeri, egyedi és utánozhatatlan megszólalása ez a zenei költeményeknek.

Az *Ars Sacra* fesztivál állandó programja az egyházak közös zenei áhítata, mely idén a fesztivál másnapján, szeptember 15-én zajlott, illetve hangzott el. Minden történelmi egyház képviseltette magát, feljajdultak ószövetségi zsoltárosok, felcsendültek katolikus és református kórusok, egyházunkat pedig a *Lutheránia ének- és zenekar* képviselte *dr. Kamp Salamon* vezényletével.

A varsádi evangélikus templom egykori oltárképének töredéke a türelmi rendelet idejéből – ma már egyedül Jézus alakja látható

Schnell Ádám színművész működött még közre a programban, aki az eredeti nyelven, héberül elhangzó zsoltárok magyar szövegét olvasta fel, interpretáló igyekezetével üzve el a misztikus hangvételt.

Eleven képek

A Szépművészeti Múzeum sem maradt ki a szakrális programsorozatból. Három ízben mehetett a közön-

ség ingyenes tárlatvezetésre: szeptember 14-én a *Kezdet kezdete – Jézus élete a képzőművészetben*, 17-én a *Jöjjetek utánam! – férfi szentek a képzőművészetben*, végül 22-én a *Kardok, kerekék, könnyek – női szentek a képzőművészetben* című programokra, melyek a Régi Képtár titkáiba avatták be a közönséget.

Hogy Krisztus szenvedése vagy az ő nevéért szenvedők látványa mennyiben erősíti meg a nézőt hitében, azt saját befogadói attitűdje határozza meg. Érzékenyebbeknek talán érdekes ezeket a képeket bizonyos távolságból szemlélni, a mégoly élethű testek melegét, egykori elvenségét a „benső szemekkel” nem feleleveníteni, inkább tudatosítani. Mementó, emlékképző gesztus ez a bátraknak, akik épp azt üzenik: ne félj!

Konok ikonok

Az ortodox és görögkatolikus egyházi művészetet fémjelző, szimbolikus értelemmel bíró ikonokat bajosan érthetjük meg anélkül, hogy elidőznénk az ikonológia tudományánál vagy legalább az istenképűség (*imago Dei*) és az Istenhez való hasonlóság (*similitudo Dei*) kérdését

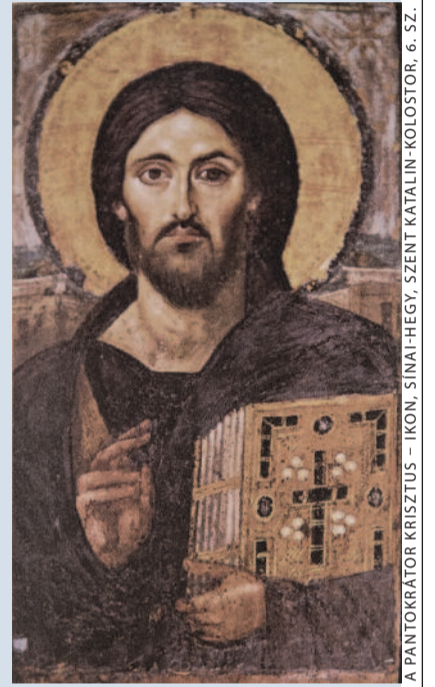
körüljáró teológiai értelmezéseknél. Elkötelezett protestáns identitásunk, töredékes tudásunk a képviták idejéről és a bálványimádás ördögi fogalmának sötét árnya biztosan nem segít a befogadásban. A ma emberének akár visszatetszők is lehetnek ezek a sematikusnak tűnő, figuráknak glóriát kölcsönző, néha naivnak tetsző alkotások.

Az ikon olyan „tárgy”, amely tudatosan híd akar lenni a néző és az ábrázolt „szent” között. Nem szemmel, hanem szívvel kell nézni. Csak akkor nyilvánulhat meg lényege, csak akkor villanhat fel valami abból a végtelen fényességből, amelyre készítője olyanira vágyakozik, és amelyet embertársával megosztani kíván.

Az *Ars Sacra* fesztiválon ezzel a témával is lehetőség nyílt közelebről

„Uruk, Jézus Krisztus uralkodó, Istennek Egyszülött fia és Igéje, a láthatatlan Atyának azonos képmása, aki a te képedre alkottál minket, és a mi üdvösségünkért a Te emberszeretetedben a mi tisztaságos Anyánktól és Nagyasszonyunktól, Istennek Szülőjétől testet vettél magadra; aki szépséges kútfeje; aki láthatatlan voltál, s mejelentél; aki méltattál bennünket arra, hogy a Te Szent Lelked templomává legyünk, s aki isteni gondviseléssel megszentelted az anyagot; aki a színekben megnyilatkozó teológiát ajándékozta szep-lőtelen menyasszonyodnak, az Egyháznak, egyfelől a te felfoghatatlan leereszkedésed emlékére, másfelől pedig hívő néped megszentelésére és épülésére; Téged kérlek és Hozzád könyörgök: ajándékozd nekem is, bűnös és méltatlan szolgádnak az ikonográfia szolgálatának adományát, megtisztíva szívemet minden bűnös tisztátalanságtól, és írd szívembe emberi kéz közreműködése nélkül a te szent akaratodat; erősíts meg engem szellem akaratának minden betegség közepette, és világosíts meg a Te Szent Lelked erejével; vezesd erőltlen és haszontalan kezemet eme szent képmásod (vagy *Szent X. Y. képmása*) istenszeretettel való befejezésére, hogy akik hódolnak előtte, és csókkal illetik, Hozzád, a szépséges és jóságos mintaképhez emeljék szívüket és gondolataikat, és teljes kegyelmet és megszentelést nyerve, örömben érik el a Hozzád való hasonlatosságot, és minden idők erényekben tökéletes szentjeivel együtt dicsőíthessenek Téged, a megtestesült Fiút és Igét kezdet nélküli Atyáddal és hódolatra méltó Lelkeddal együtt, az egylényegű és oszthatatlan és életet adó Háromságot. Ámen.”

Athanáziosz szimonópetraszi szerzetes pap tollából

megismerkedni. A Panagia Központban szeptember 17-én a beszélgetők arra keresték a választ: „Mítől lesz egy ikon kép?” Fejtegetésüknél talán a kiosztott ikonfestői ima (*keretben*) többet mondott.

Benső építészet

Nem mindennapi szakmai konferenciának adott otthont – az *Ars Sacra* keretein belül – a Fuga Budapesti Építészeti Központ 17-én. A *Remény* című, egész napos előadás-sorozat a magyar kultúra tárgyi és építészeti értékei mellett állt ki, és azok őrzésére, védel-

Állomások, vallomások

Az ikonkutatással egy időben zajlott Budavárbán, az evangélikus parókia gyülekezeti termében vallomások beszélgetés *Szent Ágoston Vallomásairól*. A műből az ötletadó színművész, *Oberfrank Pál* olvasott fel részleteket (*alsó képiünkön*). De nemcsak a könyvből, hanem saját élete könyvéből is megosztott néhány „lapot” a hallgatóssággal. Így például meleg hangon beszélt saját „Mónikájáról” (édesanyjáról), aki a színész hite szerint most már Mária mellett foglal helyet, és onnan figyelni ténykedéseit...

mezésére buzdított. Olyan előadókát hallhatott a közönség, mint *Jelenits István* piarista szerzetes, egyetemi tanár, *Ferkai Tibor* író és még számtalan neves régész, építész, belsőépítész.

Hogy az ember által létrehozott, nála nagyobb szakrális terek végső soron nem emberi képződmények, arról nem nyitottak vitát a konferencián. Épül a torony, a hegyen a város, a templom, az iskola. Benne pedig épülhet az ember. Nem a maga dicsőségére.

A *Szentről protestánsoknak az ökumené jegyében* című beszélgetést *Fabiny Tamás* püspök vezette be. A vallomásokból kivette a részét a római katolikus teológusprofesszor, *Kránitz Mihály* is. Az este buzdítása az elhíresült ágostoni mottó, a „*Tolle, lege!*” („*Vedd és olvasd!*”) volt. A „több csepp emberséget” adó este élményével gazdagabban talán hozzátehetnénk: „És valld meg, hogy mások is így tegyenek!”

■ KINYIK ANITA

HIRDETÉS

Felhívás: legmagasabb egyházi kitüntetésünket ősszel adjuk át

Egyházunk országos presbitériuma 2007-ben megalkotta azt a szabályrendeletet (I/2007. V. 10.), amely az Ordass Lajos-díj és a Prónay Sándor-díj alapításáról és – évente egyszeri – odaítélésének körülményeiről szól. A 2013. évi díjazandók személyére vonatkozóan a kuratórium ajánlásokat vár. Emlékeztetőül:

Az *Ordass Lajos-díj* olyan, feddhetetlen életű, magyar vagy külföldi, felszentelt – akár más felekezetű – személynek ítélhető, aki kiemelkedően sokat tett a magyar evangélikus egyházért.

A *Prónay Sándor-díj* olyan világi személynek vagy intézménynek ítélhető, aki vagy amely kiemelkedő szellemi vagy anyagi támogatással áll a Magyarországi Evangélikus Egyház mellett.

A díjakat *ifj. Szlávics László* szobrász alkotta, velük pénzjutalom nem jár. Az ajánlásokat – 1500–3000 leütésnyi indoklással – *Zászkaliczky Zsuzsannának*, a kuratórium titkárnak kérjük eljuttatni október 14-ig. Cím: 1085 Budapest, Üllői út 24. vagy zsuzsa.zaszkaliczky@lutheran.hu.

Kalandpark

A parkban magas fák, köztük drótkötélpályák feszülnek akadályokkal, rajtuk kapaszkodó, csüngő, mászó, lépdelő gyermekek és felnőttek. Lentről, a biztos talajról nézve könnyű lebegést, önfeledt szórakozást ígér a kalandpark.

A belépti díjon kívül fontosabb adatainkat is a pénztárban hagyjuk, majd megkapjuk új kiegészítőinket: egy „beülőt” két karabínnal és egy csigával, valamint a védősíksakat. Kicsit kényelmetlen a menetszerelés, de az „égben maradási” a karabínnal segítik, a csiga pedig – ellentétben a héjas puhatestűek sebességével – gyors siklást biztosít a huzalokon.

A rövid használati útmutatás után irány a kalandpálya! S az első lépéssel megkezdődik a bizalomjáték. Bizalom az épített pálya, a fák terhel-

hetősége, a biztosítóeszközök – s az embernek önmaga iránt.

A pálya végigjárásához a művelési sor valahogy így néz ki: először szemügyre vesszük az előttünk feszülő kihívásokat. Megpróbálunk nem kétségbeesni. Magunkat s egymást győzködjük ügyességünkről, az akadályok épségben való legyőzhetőségéről, majd az ember vesz egy mély lélegzetet, és elindul: ülő pozícióban lógva csúszik a drótkötélen, vagy egy kifeszített huzalon egyensúlyoz a kötéltre kapaszkodva, vagy az imbolygó fákön lépdelve halad, netán – Tarzan módjára – több tíz métereket lendül egy kötélén.

Mikor a huzalon lassú tempóban imbolyogtam előre, eszembe jutott Péter és Jézus „kalandja” a viharos tengeren. Jézus a vízen járva közeledik a

tanítványok erős szél miatt hánykolódó hajójához. Péter szeretné a csodát maga is átélni. Elhagyja a hajót, és dacol a fizika törvényeivel. S jól tudja, hogy dacol. Amíg Jézusra tekint, megtartják a habok, amikor a leküzdhetetlen akadályra pillant, süllyedni kezd. A figyelme ismét Jézusra összpontosul, megmentésért könyörög. Jézus kimenté Pétert, és csak ennyit kérdez: „Kicsinyhitű, miért kételkedtél?”

A drótkötélpályán nem lehetett kitérni az egymást követő akadályok elől. Az igazi kihívást jelentő, netán félelmetes akadályok előtt – miként a kalandparkban – az embernek gyakorta száll inába a bátorsága. Jó, hogy tudhatja: van védőfelszerelése, biztosítása, így az életben sem kell a visszafordulást választania.

■ BALLA MÁRIA

A legnagyobb keresztény civil szervezetként dolgozik a KÉSZ

Beszélgetés a szövetség elnökével és elnökhelyettesével

► A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) a legnagyobb tagsággal rendelkező, egyesületi formában működő keresztény civil szervezet Magyarországon. A szövetséget 1989-ben dr. Csánád Béla teológiai professzor hívta életre. 1996 óta dr. Osztie Zoltán plébános, teológiai tanár az elnöke. Ő és dr. Galgóczy Gábor elnökhelyettes adott interjút az *Evangelikus Életnek*.

– Hogyan jönnek létre és működnek a KÉSZ csoportjai?

G. G.: Személyes választ adnék. 1989 óta vagyok a KÉSZ tagja, a józsefvárosi csoport az ottani plébánián akkor alakult meg. Közvetlenül a rendszerváltozás után bizonytalan helyzetet élünk, akkoriban lehetett is tenni, meg a vallásos gondolkodás, szervezkedés ellenzését is tapasztaltuk. Mégis felmerült bennünk, hogy azonos gondolkodású emberekként összejöjünk. Elsődleges célunk a keresztény kultúra jobb megismerése volt előadásokkal, színházi és zenei darabokkal. A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége ekkor már létezett, így ennek egyik csoportja lettünk.

Később megtudtuk, hogy országsszerte hasonlóan működnek a csoportok.

Vidéken talán jobban benne vannak a helyi közösségekben, több szociális feladatot vállalnak, de ez már egyes fővárosi kerületekben is jellemző. Nálunk is folyik cigánypasztoráció, a hajléktalanok támogatása, bölcsődés gyermekek anyukáit gondozó tevékenység. A tagok mellett közösen töltik a szabad idejüket, például kirándulásokkal, amelyek során műemlék templomokat látogatunk, a táj szépségében gyönyörködünk, vagy kulináris élményekben lehet részünk. Fórumok, filmklubok, előadás-sorozatok várják az érdeklődőket. Sokrétű a te-

vékenységünk, és mindenhol a helyi szervezetek töltik meg tartalommal.

– Milyen állapotban van a szervezet?

G. G.: Alakulóban van, mint minden civil szerveződés. 1989 óta létezik, a kezdeti, majd felívelő szakasz után most a stagnáló szakaszát éli. A csúcsponton nyolcvanhárom KÉSZ-csoport volt, de néhány elhalt, most hetvenegynéhány működő csoport van az országban. Úgy tapasztaljuk, hogy inkább az idősebb, megállapodott emberek közössége a KÉSZ, akik mindarra ráérnek, amit az előbb felsoroltam. De sok helyen megindult a fiatalodás folyamata, szeretnénk az ifjabbakat is mozgósítani. Egyesületünkbe eddigi története során több mint hét-

– Mit üzen a magyar társadalomnak a KÉSZ?

O. Z.: Minél inkább küzdelmes az életünknek ma már szinte minden területen inkább fontos a lélek ereje és a személyiség épsége, ehhez pedig természetfölötti segítségre van szükség. Az Isten az egyetlen biztos pont. Leginkább tehát az Isten felé tájékozódás, a hívására adott igen válasz, a hit és a belőle fakadó lelki erő a KÉSZ üzenete. Üzeni továbbá a társadalom tagjainak a helyzetét és kitaratást, a hazaszeretetet. A személyes példaadás is fontos: aki a KÉSZ-ben dolgozik, természetesen fizetség nélkül, az helyt kell hogy álljon a családjában, a munkájában, az egyházában és e civil szervezetben is.

A közért, a szűkebb és tágabb környezetért vállal munkát, olykor hátrányokat is elszenvedve. Ez is mintaadó. Célunk mindenekelőtt Jézus Krisztus képviselete a közélet minden területén.

– Mire készülnek mostanában?

O. Z.: Be akarunk törni a médiába, az egyházi és a világi sajtóba is. Egyik ilyen lehetőség a *Mértékadó* című kiadvány, amely keresztény szemmel szűri a rádiók és tévék műsorkínálatát. Ebben fogunk megjelenni, és éppen most készülünk együttműködési megállapodást kötni az igen hallgatott Mária Rádióval. A helyi médiában is gyakran kapunk lehetőséget. Ezzel összefüggésben médiaképzés áll előttünk: fel kell készítenünk a helyi csoportok vezetőit a megnyilatkozásokra.

Őszi zárandókatunk helyszíne a felvidéki Máriavölgy lesz. Nem véletlen a választás, ugyanis szívünkön viseljük az elcsatolt országrészek magyarokkal való kapcsolattartást. November 9-én a Parlament felsőházi termében lesz az országos kongresszusunk, mely szintén ennek jegyében telik majd: a hit nemzetmentartó erejét állítjuk a középpontba. Ide az elcsatolt országrészek főpásztorait és közéleti vezetőit hívtuk el, akik átfogó képet fognak nyújtani körülményeikről, életükről.

Szeretettel várunk sorainkba új tagokat! A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége munkájáról a www.keesz.hu oldalon tájékozódhatnak az olvasók.

■ SZEGFŰ KATALIN

SEMPER REFORMANDA

Pfuj és ismét pfuj, te gyalázatos hitetlenség, mert meg tudod vetni ezt a bőséges vigasztalást, és megijedsz az apró kelésektől és a bizonytalan veszeltyől, és nem hallgatsz az ilyen isteni, biztos és igaz ígéretekre, amelyek megerősíthetnének. Mit segítene az, ha az összes orvos és az egész világ téged ápolna, de az Isten nem lenne melletted? És megfordítva: mit árt, ha az egész világ elhagy, és egy orvos sem marad melletted, de az Isten ilyen ígéretekkel melletted marad? Nem gondold, hogy akkor sok ezer angyallal vagy körülvéve, akik ügyelnek rád, és a pestist lábbal taposhatod, amint a 91. zsolttárban olvassuk: »Mert megparancsolja angyalainak, hogy vigyázzanak rád minden utadon, kézen fogva vezetnek téged, hogy meg ne üsd lábadat a kőben. Eltaposod az oroszánt és a viperát, eltiprod az oroszlánkölyköt és a tengeri szörnyet.« (Zsolt 91,11–13)

■ Luther Márton:

Elmenekülhetünk-e a halál elől? (Kovács Áron fordítása)

HIRDETÉS

Nyugdíjas lelkeszcsoportok találkozója

A nyugdíjas lelkeszcsoportok szokásos havi találkozója október 4-én 10 órakor kivételesen a nyugdíjas lelkeszcsoportok Hűvösvölgyi úti otthonában (Hűvösvölgyi út 193/a) lesz, ahol dr. Reuss András tart áhitatot és előadást *A hitvallásosság jelentősége a Magyarországi Evangélikus Egyházban – különös tekintettel az Apológia és az Egység irat elkészült fordítására* címmel. Szeretettel várunk mindenkit.

HETI ÚTRAVALÓ

„Azt a parancsolatot is kaptuk tőle, hogy aki szereti Istent, szeresse a testvérét is.” (1Jn 4,21)

Szentháromság ünnepe után a 18. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéinek kettős üzenete van: Isten- és ember-szeretetre hívnak, s angyalok szolgálatáról tudósítanak. Járjunk elhívásunkhoz méltó szeretetben! „Nem az a szeretet, ahogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelésül a mi bűneinkért.” (1Jn 4,10; LK) Benne jelent meg közöttünk az Atya személyválogatást nem ismerő szeretete. „Ha hittemmel megismerem, hogy mennyire szeret engem Isten, akkor szívem feltétlenül megtelik iránta örvendező szeretettel – és a felebaráti szeretethez lát hozzá” – vallja dr. Luther. Egy írástudó a legfőbb parancsolatról kérdezte Jézust; ő kettős idézet Mózesről (lásd 5Móz 6,4,5 és 3Móz 19,18): „...szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből. A második ez: Szeresd felebarátodat, mint magadat.” Ha ezt te is megérted s megéled, „nem vagy messze az Isten országától.” (Mk 12,30–31.34) Pál szerint „az Isten országa... igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm” (Róm 14,17), mely Jézusban már jelen van bennünk (lásd Lk 17,21; a Károli-fordítást); ahol „szeretet és hűség találkoznak, igazság és béke csokolgatják egymást” (GyLK 727,10). Mihály főangyal névünne emlékeztet: „Az Úr angyala őrt áll az istenfélők mellett, és megmenti őket.” (Zsolt 34,8) Reformátorod szavaival így naponta kérheted: „Szent angyalod legyen velem...” Íme, néhány pillanatkép Isten követéről szolgálatteljesítés közben. Hágárt a pusztában találta meg az Úr angyala, és visszaküldte Sárahoz. Kijelentette neki: „...fiút fogsz szülni. Nevezd Izmaelnek, mert hallott az Úr nyomorúságáról.” (1Móz 16,11) És János apostol láthatta, „hogy egy másik angyal repül az ég közepén: az örök evangélium volt nála, és hirdette azoknak, akik a földön laknak” (Jel 14,6); s Isten dicsőítésére hívott fel minden népet. Jézus ma is megkeresi az eltévedt juhót, s vele együtt „a ti mennyei Atyátok sem akarja, hogy elveszzen egy is e kicsinyek közül”. Miért nem vessük meg Jézus óbenne hívó kicsinyeit? „...mert... angyalaik mindenkor látják a mennyben az én mennyei Atyám arcát.” (Mt 18,14.10) Az Úrért bebörtönzött Pétert is az Úr angyala szabadította ki: „Most tudom igazán, hogy az Úr elküldte az ő angyalát, és kimentett engem Heródes kezéből...” (ApCsel 12,11) El-fogásakor Jézus kijelentette a védelmére kelő tanítványának: „Vagy azt gondold, hogy nem kérhetném meg Atyámat, hogy adjon mellém most tizenkét serreg angyalnál is többet?” (Mt 26,53) De az Írásnak be kell teljesednie. Jánosnak egy szolgáló lélek (lásd Zsid 1,14) mutatta meg a mennyei Jeruzsálemet: „...és amikor hallottam és láttam, leborultam az angyal lába előtt, hogy imádjam őt...” A hírnök szava máig ható: „Vigyázz, ne tedd, mert szolgatársad vagyok... az Istent imádd!” (Jel 22,8.9) Ma is „Itt az Isten köztünk, / Ő, kit éjjel-nappal / Angyalsereg áld, magasztal. // Angyaloknak módján / Színed előtt állván, / Bárcsak mindig arcod látnám!” (EÉ 280,2.3)

■ GARAI ANDRÁS

Értelmiségi szervezet a KÉSZ, ami azt jelenti, hogy azokat az embertársainkat szólítjuk meg, akik sajátos (keresztény = krisztusi) belső, szellemi-lelki életet élő emberek. Nemcsak azok tartoznak tagjaink közé, akiknek diplomájuk van, hanem azok is, akik valóban élik az „írástudók felelőségét”. A meghatározásban az ökumenikus vonás is benne van, hiszen mindaz, aki „krisztusi ember”, vagyis eleven kapcsolata van Jézus Krisztussal, magának tudhatja szövetségünket. (Részlet a szervezet bemutatkozásából)

PALACKPOSTA

Nem az emberiséget – önmagunkat javítani

Kinyitom a palackot, és beleteszem összetekerve az üzenetemet. Nektek, evangélikus fiataloknak, akik majd valamikor ezeket a sorokat olvassátok.

Azt írom rá erre a most még tiszta lapra, hogy van egy hely, az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, ahol nagy erővel szervezik az *evangélikus gimnáziumok országos találkozóját* (EGOT). A programtervezet már készen van, a segítők már tudják, hogy mikor, hol és kikkel fogják az elképzeléseket megvalósítani. Mindenki nagy szeretettel várja az érkező fiatalokat, kísérőket, vendégeket.

Az EGOT időpontja: szeptember 27–29. Amikor lapunknak ez a száma megjelenik, éppen benne leszünk a találkozóban. De hogy mindenkihez eljusson a rendezvény tervezett központi igéi üzenete, ideírom nektek: „...viseljétek el egymást szeretettel...” (Ef 4,2)

Azt remélem, a találkozózn majd megtapasztaljuk, hogy mit jelent a Lélek egységében lenni, a békesség kötelékében, ha ilyen formában csak pár napig is.

Mert azt gondolom, a fő kérdés az, hogy a kapcsolatainkat építeni szeretnénk-e vagy nem. A közösségünket, ahova tartozunk, erősödni látjuk vagy gyengülni. Sok függ attól, hogyan érezzük magunkat egy adott ifjúsági csoportban, egy osztályban, egy gyülekezetben, az evangélikus egyházban. Ha jól, sima ügy, minden rendben.

És ha nem? Akkor dődögünk magunkban vagy otthon a másikkra, aki másmilyen, mint mi, és más véleményen van? Mert a kapcsolatot rombolni nagyon könnyű. De gondoljuk át azt is, ennek mi lenne az ellenkezője: a problémásabb helyzetekben mit teszünk a közösségünkért. Keressük-e a párbeszédre az alkalmat? Felismerjük-e a közösségünk nehézségeit? Össze tudjuk-e írni ezeket? Lennének-e közösségépítő javaslataink? És végül: ki hallgat meg bennünket, és hol vannak a segítők, akikkel együtt dolgozhatunk az egység érdekében?

Ha valahol nem érezzük jól magunkat, nem szabad feladni. Keresni kell a lehetőséget az építésre, az építkezésre. De ahhoz terv kell. Egy ház építéséhez mennyiféle terv kell, hányféle engedély! Még jó, hogy az Úristennek van terve velünk! Isten gyülekezetei, osztályai, ifjúsági csoportjai az „élő kövek”, amelyeknek „lelki házzá” kell válniuk. De mitől és hogyan lesznek stabilak?

Attól, hogy leszokunk arról a gondolkodásról, hogy majd mások elintézik, megszervezik, véghezviszik helyettünk, amit kell. (Minket meg csak várjon a megszokott helyünk, székünk, padunk, padosorunk...)

Attól, hogy elindulunk azon az úton, amelyen felfedezhetjük saját kincseinket, és beadjuk őket a közösbe. Az Úristen bennünket is megáldott sok jó képességgel!

Végül attól, hogy minderre áldást kérünk Urunktól és Megváltónktól. Ha ő megsegít, akkor tudjuk építeni a kapcsolatainkat. Tudatosan cselekszünk, és tudatosan megválogatjuk a szavainkat. Otthon, a családban is. (Mert igazából minden nagy dolog kicsiben kezdődik!)

Gondolkozz el, mi az, amit te tudnál megtenni az osztályodért, az ifidért, a gyülekezetért.

Végezetül ideírok még egy idézetet *Weöres Sándortól*: „Népedet és az emberiséget csak úgy javíthatod, ha önmagadat javítod. Az igazság sosem az emberiséget, mindig csak az egyembert válthatja meg.”

Most pedig a békesség kötelékével átkötöm a levelem. Ha elért hozzátok, küldjétek egy mosolyt.

■ BALOG ESZTER

Névjegy: Balog Eszter
Az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium iskolalalekése vagyok.

OSZTOZÓ

Víz, víz, tiszta víz

Tudtátok, hogy 2013 a *vízügyi együttműködés nemzetközi éve*? És hogy ennek apropójából október 8. és 11. között *budapesti víz-világtalálkozót* rendeznek? A tanácskozáson a világ vezető vízügyi szakemberei, tudósai és döntéshozói egyeztetnek a Föld vízkészletének megőrzésével, az egészséges ivóvíz biztosításával kapcsolatos legfőbb kérdésekről. (Például olyan égető problémákról lesz szó, mint hogy ma a világon egymilliárd ember nem

A konferenciát megelőzően, október 3-tól 6-ig az *éltező víz* tematikájú filmszemle keretében negyvenegy magyar és külföldi dokumentum- és játékfilmet mutatnak be a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínház három termében. A szemle *Mosonyi Szabolcs Vad Szigetköz – A szárazföldi delta* című filmjének díszbemutatójával kezdődik. Vetítik például a *Fekete István* azonos című regénye alapján készült *Tüskevárt* és a

készítetek „mozit”, nevezhettek a világtalálkozó másik kísérőrendezvényére, a *CinemArt* filmfesztiválra is. Október 5-én délelőtt 9 órakor dördül el a startpisztoly, és huszonöt óra alatt kell a csapatoknak a szervezők által meghatározott szempontok alapján egy maximum négyperces filmet készíteniük. Bővebb információ: www.cinemartfilmfesztival.hu.

***

Ugyan mit tehetnétek ti a tiszta ivóvízért?! – tesztitek föl esetleg a kérdést. Már-már közhely, de igaz: minden apró cselekedet számít. Megtisztítanak a falu mellett csordogáló patak partját? Hajrá! Sőt akár ez is lehet a ti „hetvenkét órá” vállalásotok.

Mert hogy idén is lesz *72 óra kompromisszum nélkül!* Az önkéntes ifjúsági akciót most is október második hétvégéjére, október 10. és 13. közé szervezi – a római katolikus, a református és az evangélikus egyház megbízásából – az Ökumenikus Ifjúsági Alapítvány. A jelentkezési határidő október 1. Részletek: 72ora.oki-iroda.hu.

■ JUDIT

JELENETFOTÓ A PÉLETE CÍMŰ FILMBŐL

jut egészséges ivóvízhez, és naponta tízezer gyermek halála tudható be a szennyezett víznek, valamint hogy 2030-ra akár negyvenszázalékos is lehet a globális vízhiány...)

több Oscar-díjjal is jutalmazott *Pi életét* is. A részletes programot a konferencia honlapján érhetitek el: www.budapestwatersummit.hu.

Ha ti magatok is szívesen

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

SZEPTEMBER 26. – AZ EURÓPAI NYELVEK NAPJA

Keressük a szót – de ne a vizsgán!

► Sokszor hangoztatjuk, hogy nem a papír számít, hanem a tudás – de van néhány tipikus helyzet, amikor mégis van jelentősége annak, hogy van-e bizonyítványunk a tudásunkról. Az egyik leggyakoribb ilyen helyzet az, amikor az idegennyelv-ismeretünk igazolását kéri tőlünk, mondjuk, az érettségi vizsga alól való mentesség megadása vagy a diploma kiadása előtt. De mi is kell ahhoz, hogy sikeresen vegyük ezt az akadályt? Alább *Ittész Szilvia*, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium angoltanára szerdi pontokba, hogyan készüljétek a nyelvvizsgára, és mire figyeljétek, amikor vizsgahelyet választotok. (VJ)

A nyelvvizsga nem *meztörténik* pevelem, hanem én *csinádom*, úgy, hogy célirányosan tanulok és gyakorlok, és újra tanulok és gyakorlok. Tehát nem elég beiratkozni egy tanfolyamra, ott meg is kell írni a házi feladatot, megtanulni a kifejezéseket és szavakat, méghozzá rendszeresen. Nem elég feladatlapokat kitölteni, hanem érteni is kell, hogy mit nem tudtam.

Mi is a fontos egy nyelvben? Fontos a szó, azon belül viszont fontosabb egy ige, mint egy főnév. Fontosabb, hogy kapásból tudjam azt mondani, hogy *szaladok*, mint az, hogy is hívják azt a szürkét, amelyen szaladok. Egy szónál („kocsonya”) hasznosabb a több szóból álló kifejezés („karácsonyi kocsonya”), és még a kifejezésnél is hasznosabb a mondat („Szeretem a karácsonyi kocsonyát”). És ami még annál is hasznosabb, az a komplett bekezdés az adott témában („Karácsonykor sokféle étel kerül az asztalra...”) Egy ilyen kis „nyilatkozatot” már érdemes tudni, mégpedig annyi témában, amennyi csak szóba jöhet!

Tudni kell helyén kezelni a nyelvtant! Persze, fontos a dupla A4-es ragozási táblázat, de még többet nyerünk, ha az alkalmazás felől közelítünk a kérdéshez. Vagyis tanuljuk meg, milyen nyelvtani struktúrát használunk akkor, amikor általánosságban beszélünk a jelenről („Viszonylag sokszor szokott...”); mit használunk akkor, amikor udvariasan kérünk valamit („Megtenné, hogy ideadja...”); és mit használunk akkor, amikor bánkódunk egy múltbeli dolog megtörténte vagy meg nem történte miatt („Bárcsak többet ettem volna abból a...”).

Olvasni, olvasni és olvasni! Az úgynevezett szövegértés a legtöbb feladat alapja, sokat kell gyakorolni, és sajnos nem elég az egymás mellett álló

nézni – felirattal –, mellé pevelem, hanem én *csinádom*, úgy, hogy célirányosan tanulok és gyakorlok. Tehát nem elég beiratkozni egy tanfolyamra, ott meg is kell írni a házi feladatot, megtanulni a kifejezéseket és szavakat, méghozzá rendszeresen. Nem elég feladatlapokat kitölteni, hanem érteni is kell, hogy mit nem tudtam.

Apropó, internet. A nyelvviskolák és nyelvvizsga-központok igen profi módon kínálják magukat, ami azt is jelenti, hogy előre meg lehet ismerni a típusfeladatokat. Van olyan iskola, amely ingyen szintfelmérőt és ingyen gyakorlást is biztosít, és van, amelyik komplett tanfolyamokat kínál on-line. Érdemes hát böngészni!

Mit is kell keresni? A nyelvvizsgafajták egyrészt teljesen egyforma eredményt adnak, olyan értelemben, hogy szigorú nemzetközi szabályok szerint vannak akkreditálva, tehát nem nagyon lehet már „könnyű” és „nehéz” nyelvvizsgát találni. Ennek ellenére sok mindenben különböznek – érdemes olyat keresni, amelyik leginkább illik tudásunkhoz, nyelvi készségeinkhez, erősségeinkhez. Mik ezek a különbségek?

• Van olyan vizsga, amelyik különbözteti a szóbelit és az írásbelit; van, amelyiknél külön van a kettő, de bizonyítványt csak akkor kapunk, ha megvan mindkettő; és van, amelyiknél szétválaszthatatlan a szó- és az írásbeli rész.

• Van, ahol fordítani kell, és van egynyelvű vizsga. És van olyan is, ahol előre eldöntheted, hogy „fordításra” vagy egynyelvűre jelentkezel. Nincs egyetlen komoly érv sem a kétnyelvűség mellett, sem ellene – kinek-kinek meg kell ismernie saját agya járását, azt, hogy mi megy neki jobban. Arról sem árt előre informálódni, hogy melyiknél lehet szótárt használni, és melyiknél nem.

van, amelyben csak elvéve fordul elő kimondottan nyelvtanos feladat. Hogy melyik milyen, az a mintafeladatlapokból kiderül.

• Van olyan vizsga, amelynek az írásbelije nagyon kevés típusú feladattal áll össze, azok viszont egyenként sok pontot érnek. Ez annak jó, aki egyfajta munkában szeret elmélyedni, aki hosszan tud egy szövegre koncentrálni. És van olyan típusú vizsga, amelyik inkább többfajta, rövidebb feladattípusból áll. Ez annak könnyebb, akinek nem gond egymás után újabb és újabb feladatokat megérteni, azokra ráhangolódni.

• Van olyan vizsgaközpont, amely próbaszövegelést is meghirdet minimális áron. Ezen a lehetőségen is érdemes tehát elgondolkozni.

• És persze vannak különbségek a vizsgák árában; van, amelyik csak Budapesten tehető le; van, amelyik csak egy bizonyos városban.

Nem szívesen reklámoznam egyik nyelvvizsgát sem, hiszen a nyelvvizsgáztatás – ezt is látni kell – kőkemény biznisz is. De van Budapesten egy nyelvkönyvbolt, amely igyekszik az összes típusú nyelvvizsgáról információt és mintafeladatokat beszerezni, sőt vállal dolgoztatjavítást és próbaszövegelést is, ha jól tudom, ingyen. Erre a helyre mindenképpen érdemes rákeresni! Címe: 1085 Budapest, Kölcsey utca 2.; honlap: www.nyelvkonyvbolt.hu

***

No és mit mondanak azok a boldog diákok, akik már túl vannak a nyelvvizsgán? Álljon itt biztatásképp egy csokorra való jó tanács tőlük is.

„Nagyon fontos, hogy minél több anyanyelvi könyvet és újságot olvass előtte. És a lényeg: bízz a tudásodban!”

„Az összes feladattípus legyen teljesen ismerős! Mind egyiket kell gyakorolni.”

„Jó volt, hogy a fakultációt tartó tanárom maga is vizsgáztató, így olyan emberrel készültünk, aki tudta, hogy mire figyelnek majd a szóbelin.”

„A szókincsbővítés fontosabb volt, mint a nyelvtant tanulni és érteni. Rengeteg szót tanultam könyvekből, dalszövegekből és számítógépes játékokból, de talán a legtöbbet filmekből; persze csak azokból, amelyeknek színvonalas a nyelvezete.”

„Elsőre azért nem sikerült, mert nem gyakoroltam az időbeosztást a készülésnél, és az írásbelin kicsúsztam az időből.”

„A vizsga és a készülés izgalmas és új élethelyzetet jelentett, és külön érdekes volt, ahogy össze kellett dolgozni valakivel a szóbeli sikerességéért!”

Jó készülést, sikeres vizsgázást kívánok mindenkinek!

■ ITTÉSZ SZILVIA, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium angoltanára

A SZERZŐ FELVÉTELE

szavakat összetenni, mert abból még nem feltétlenül kerekedik ki valami. Kell látni, hogy mi a lényeg, hogy vizsga végig egy témát a szöveg, mely szavak tartoznak össze, és melyek nem. De nemcsak olvasni kell, hanem filmet is kell

• Van, ahol a szöveg hallgatás a szóbeli részhez tartozik, van, ahol az írásbelihez. Így át lehet gondolni, hogy mivel lehet az eredményt erősíteni.

• Van „nyelvtanosabb” vizsgatípus – ez annak jó, akinek a nyelvtanra jár az agya – és

Kritikus és kritikátlan szolidaritás

Protestáns médiaműhely Mátraházán

► Idilli helyszínen, a mátraházi református üdülőben tartotta a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) ez évi médiaműhelyét. Az egyházi és világi orgánomoknál dolgozó médiamunkások a média és a hatalom kapcsolatáról gondolkodtak együtt szeptember utolsó előtti hétvégéjén, *Kritikus és kritikátlan szolidaritás a magyar médiában* munkacímrel értekezve az újságírói hivatást (is) érintő kérdéskörrel. A kétnapos konferencián az előadások és konzultációk mellett jutott azért idő műelemzésre, kirándulásra, borkóstolásra és kötetlen beszélgetésekre is.

Kedves fogadtatásban volt részük a rendezvényen megjelenteknek, a szervezők még ígés kártyákról is gondoskodtak. *Novotny Zoltán* Prúsz-elnök elfoglaltsága miatt a műhely közel negyven résztvevőjét *Faggyas Sándor* alelnök köszöntötte. *Szuhánszky T. Gábor* metodista lelkész a konferencia nyitóáthitában prófétai bátorságra biztatta a médiában dolgozókat.

Az elcsendesedés után *dr. habil. Petróczy Éva*, a Károli Gáspár Református Egyetem Puritanizmuskutató Intézetének nyugalmazott vezetője a magyar protestáns hitvitakultúra elemzésével adott bepillantást a 17. századi közállapotokba, az egyházi közéletbe.

Csoma Áron Prúsz-elnökségi tag etikai-teológiai támpontokkal szolgált a konferencia témájához. A *Confessio* című folyóiratot is szerkesztő református lelképásztor a *kritika és a szolidaritás* szó eredeti jelentéséből indult ki. A kritika bíráló értékelést, ítélezést jelent. A szolidaritás közösségépítő céllal bír. Az újságíró – ahogy mindenki más – csak kritikátlanul lehet szolidáris embertársaival – hangsúlyozta az újságíró-lelkész. Viszont az ember által kialakított intézményekkel, ideológiákkal csak kritikusan lehetünk szolidárisak.

Csoma Áron

A kritikus hozzáállásról is tájékozódhatunk a Bibliából. Az újjászülött embert Isten arra hívja, hogy megváltozzon értelmének megújulásával, hogy megítélhesse, mi az Isten akarata, mi a jó. A szolidaritás határaitól pedig az a jézusi mondat igazíthat el, hogy „*amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek néktek*” – osztotta meg ars poeticáját a hallgatósággal Csoma Áron.

Az első esti előadásokat interaktív ismerkedés követte. A *T. Pintér Károly* Prúsz-titkár – lapunk főszerkesztője – által kitalált ismerkedő játék szabálya az volt, hogy a résztvevőknek egy számukra ismeretlen társukat kellett felkérniük bemutatkozásra. Több ízben nagy derűtséget keltett, mikor kiderült: a megszólított korántsem ismeretlen a felhívó számára, éppen ellenkezőleg. Így talált egymásra két egykori évfolyamtárs, akik harminc-egynehány évvel ezelőtt együtt koptatták az egyetem padjait; e sorok íróját pedig volt vizsgáztató tanára kérte meg kilétének felfedésére...

Szombaton folytatódott a *kritikus és kritikátlan szolidaritás a magyar médiában* téma sokoldalú kibontása. Elő-

adást tartott kormánytisztviselő, médiaszociológus, református püspök, a kerekasztal-beszélgetés résztvevői pedig lap- és honlapszerkesztők voltak.

Országunk nemzetközi megítélésének a hazai közvéleményben való lecsapódásáról szolt *Próhle Gergely* külügyi helyettes államtitkár (egyházunk országos felügyelője). Kormányzati példákon keresztül mutatott rá arra, hogy az értékválasztáson alapuló politikát mennyire nehéz kommunikálni, és azzal „vigasztalta”

Füle Tamásra figyelve...

a jelenlevőket, hogy az újságíró sincs könnyebb helyzetben...

A Méltányosság Politikaelemző Központ kutatási igazgatója, *Zsolt Péter* előadásában a média, illetve az újságírói kritikai attitűdjét befolyásoló tényezőket boncolgatta. A külső alakító körülmények közé tartozik a társadalmi, gazdasági és politikai helyzet, a médiumok tulajdonosi háttere. Belső formáló erőként jelölte meg az újságíró személyiségjegyeiből, az értékmintha-választásból és -követésből adódó sajátosságokat, továbbá az egzisztenciális függeléből eredő nyomást.

Hangot adott annak a megfigyelésének, hogy a magyar politikai élet specialitása a konzervativizmus hiánya: kormányváltás után mindig mindent újra kíván építeni az újonnan megválasztott kormányzat. Ezek a folyamatok azt eredményezhetik, hogy a média és a médiamunkás elszakad a közszolgáltatól – a médiafogyasztó pedig csak több forrás összevetésével nyerhet valós képet. A lobbierdekek gyakorta radikalizálják a sajtóorgánomokat. Így olykor messze kerül az újságírótól igazi küldetése, az igazság kiderítésének eszménye – hangsúlyozta a médiászociológus.

Bogárdi Szabó Istvánnak, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspökének előadása az egyházi médiamunkára fókuszált. Kiemelte az együttműködés fontosságát. Az együttműködésnek három formáját nevesítette: az alkut, a kompromisszumot és a szövetséget, ez utóbbit ajánlva az azonos értékrendet vallóknak. Utalt továbbá arra, hogy súlyos hibát követ el az az egyházvezetés, amelyik rá akar telepedni a médiára.

A kritikus és kritikátlan szolidaritásról *Horváth-Bolla Zsuzsanna*, az *Evangélikus.hu* főszerkesztője, *Doboszay János*, a *Heti Világgazdaság* vezető szerkesztője, *Faggyas Sándor*, a

Magyar Hírlap lapszerkesztője, *Füle Tamás*, a *Parókia.hu* református portál szerkesztőségvezetője és *T. Pintér Károly*, az *Evangélikus Élet* főszerkesztője osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel. A kerekasztal-beszélgetést *Háló Gyula* lelképásztor, a Magyarországi Baptista Egyház kommunikációs szakértője moderálta.

A szerkesztők számos személyes példával szemléltették újságírói érték-választásukat, a szolidaritással kapcsolatos álláspontjukat. Lapunk főszerkesztője úgy fogalmazott: a lojalitás természetes elvárás, a médiumok fenntartói azonban mind kevésbé érik be ezzel. Márpedig a szervilizmus az újságírás halálát jelenti...

A beszélgetés este borospoharak mellett folytatódott: a résztvevők a mátrai borvidék egyik borászatának kauluzolásával ismerkedhettek meg a hegy levélével.

Vasárnap reggel *Balázs Gézát*, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem*

A SZERZŐ FELVÉTELE

Mai Magyar Nyelvi Tanszékének vezetőjét köszönthette *Dobsonyi Sándor*, hetilapunk olvasószerkesztője. A nyelvészprofesszor *Sajtónyelv – médianyelv – Hagyjuk vagy fejlesszük?* című előadásában a mai magyar sajtó nyelvének típusait tárta a hallgatók elé. A sok – hol megmosolyogtató, hol elszomorító – példa között éppúgy szerepelt a rádiókban gyakran hallható rossz hangszínezés, helytelen hangjelzés, mint az írott sajtóban is előforduló hibás szórend, félreérthető fogalmazás.

Az előadások sorát *Alexa Károly* irodalomtörténész zárta. *Sajtósabadság, sajtórabaság?* címmel mintegy összefoglalta a kétnapos konferencia

Alexa Károly

támáját. Történeti visszatekintése és példái a gyakorlat oldaláról erősítették a korábban elhangzottakat.

A médiaműhely *Takács Ferenc* áhítatával végződött. A református önkéntes misszionárius, műsorvezető-szerkesztő az Isten szerinti szolgálat egyedül üdvözítő voltát helyezte a protestáns médiamunkások szívére.

A jó hangulatú szakmai konferencián sok barátság kötöttet, így immár bővült szövetségben erősíthetik egymást az újságírók a kritikus és kritikátlan szolidaritásban.

■ BALLA MÁRIA

EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNYI SZEMLE

Messze látó kiadvány

Vasi visszapillantás négy évszázadra

► *Veletek vagyok* címmel jelent meg a Vasi Evangélikus Egyházmege ünnepi kiadványa. Ez év május 26-án Sárvaron, a Nádasy-várban ünnepelte fennállásának négy százötvenedik évfordulóját az egyházmege. A hálaadó nap programsorozatának részét képezte e kötet bemutatója, valamint a már ismertebb egyháztörténeti kiállítás megnyitója. Ezúttal a kiadványról olvashatunk, amely talán meghozza a kedvet más egyházmegek számára a hasonló jellegű munkák elkészítéséhez. Külön öröm az is, hogy ezen írás szerzője nem a szűken vett gyűjteményi munkakörben tevékenykedő munkatársak egyike, hanem lelkész, aki nem csupán a könyv tartalmáról, de elkészítésének néhány lépéséről is beszámol. (K. E.)

Jó szívvel ajánlom az egyházunk más megyéiben élő testvéreknek is ezt a kiadványt. Szemet gyönyörködtetően szép anyaggal gazdagodhat az olvasó, ha kézbe veszi, átlapozza. A tartalom pedig igazán megéri a ráfordított időt.

A szerkesztők elképzelése és kérése az volt, hogy minden gyülekezet a múltjából és jelenéből a legfigyelemreméltóbb részleteket tegye közzé. Jó volt ez a cél, mert az egyháztörténeti ismeretek mellett a történelem Urának közöttünk végzett munkájára is rácsodálkozhatunk. Hitméllyítő és belmissziói ereje is van ennek a műnek, sokak számára adja azt az élményt, hogy tényleg ezt éltük át az Úrral.

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

nyitott kiállítás műtárgyai. A *Luther magyarul – Evangélikusok Vas megyében* című kiállítás az Evangélikus Országos Múzeum és a Sárvári Nádasy Ferenc Múzeum közös rendezésében valósult meg, sok gyülekezeti anyag beemelésével. (Az időszaki kiállítás szeptember végéig látogatható.)

Gyülekezeteink felemelkedése, fénykora, hanyatlása, megújulása valóságos regény. *Sartoris Szabó Jánosnak*, a nemcsesői artikuláris gyülekezet tudós lelképásztorának híres mondását idézi előszavában Rostáné Piri Magda esperes: „Mi valamennyien elődeink vállán állunk, ezért látunk náluk sokkal messzebb.” Ez a jubileumi kiadvány olyan messzelátó kíván lenni, amelyet a négy évszázad sok-sok generációjának vállára helyeztünk fel, hogy egy kicsit előre tekinthessünk.

A négy százötven éves jubileum dátumánál természetesen vannak sokkal korábbi jelentős dátumaink és eseményeink, ezekre is fény derül a kiadványból. Ezek nemcsak a vasiak kincsei, hanem a hazai hitújítás kezdetének is ragyogó csillagai.

Az evangélikus egyház szerveződéseknek egyik érdekes és figyelemre méltó vonása, hogy a legtöbb helyen először az oktatás érdekében iskolát építettek, és amikor erről már gondoskodtak, azután építettek templomot. Ahol a templom volt az első, ott is a meglévő középkori vagy Árpád-kori templom békés átvételéről van szó. *Nádasy Tamás* udvarába egyenesen Wittenbergből érkezett *Sylvester János*, akinek szolgálati helyül iskolát és nyomdát építtetett a főúr. Az *Újszövetség* magyar nyelvre fordítása, 1541-es megjelentetése pedig, mint a példázatbeli magvetés, százszoros termést hozott.

Az ünnepelt dátumról szeretnék szólni végezetül, mert a mai értelemben használt egyházmege fogalma és intézménye sajátos fejlődés után jött létre. 1576-tól a Nádasyvár városa egyházunk első püspöki székhelye. Püspökök és esperesek sora szolgált itt, idővel pedig más gyülekezetekben is. „Az 1603. évi zsinat jegyzőkönyvében említést nyertek az »ecclesiae kemenesallyensis« (kemenesaljai gyülekezetek) is, először ilyen néven. A zsinat *Magyar István* főesperest és *Ciczak János* egyházkerületi jegyzőt küldte ki a kemenesaljai gyülekezetek meglátogatására” – írja *D. Keházi László* a kiadvány bevezető tanulmányában.

Örömteli olvasást kívánok mindenkinek!

■ GYARMATI ISTVÁN
sárvári lelkész

A Vasi Evangélikus Egyházmege kiadványának szerkesztője *Baranyay Csaba* lelkész, espereshelyettes és *Sőptei Imre* levéltáros, egyházmegei gyűjteményi előadó volt, felelős kiadója *Rostáné Piri Magda* esperes. A nyomdai előkészítést *Németh József* tördelőszerkesztő végezte. A kiadvány a közzei Projekt Nyomdában készült *Varga Norbert* vezetésével hatvanoldos oldalon, kétezer példányban. Tartalomjegyzék és névmutató teszi teljessé a kötetet.

A minőségi papírválasztás a tartósságot, a tűzött kivitel a szerényebb költséget, a szép, színes nyomás a reprezentatív megjelenést szolgálja.

Minden gyülekezet A/4-es terjedelemben két oldalon kapott megjelenési lehetőséget a kiadványban. A huszonhárom anyaggyülekezet, valamint filiák és a kilenc intézmény egységes megjelenése a szakértők gondos munkáját dicséri.

A tükörbe helyezett képi és szöveges részek mögül kitesztő háttérnyomat, valamint a szerkesztői keretesk és osztások látványossá teszik az oldalakat. Az adott helyszín térképen való megjelenítése pedig az eligazodást segíti. A jó minőségű fényképek begyűjtése és válogatása lehetett talán az egyik legnagyobb gond, de a bekerült százhatvanhárom fotóval elégedett lehet az olvasó.

Az egyházmege történetéről szóló részen bemutatott úrvacsorai eszközök, oltárterítők, Bibliák és dokumentumok a május 26-án tartott vasi hálaadó nap keretében meg-

Bizottsági tervek a semper reformanda jegyében

► Egyházunk reformációi emlékbizottsága szeptember 18-án tartotta soros ülését az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalában. A testület sokrétű kulturális programmal készül 2017-re, a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára. Október 28-án mutatják be a Luther-sorozat újabb kötetét és a Luther-rajzfilm első elkészült epizódját, zenei pályázatokat hirdetnek, reformációi versenyt szervez két evangélikus iskolánk, továbbá formálódik a jövő évi *reformáció és kultúra* tematikus plakát is.

A *Luther válogatott művei* sorozatban lát majd napvilágot az a kötet, amely a reformátor által írt levelekből közöl válogatást *Csepregi Zoltán* egyháztörténész-professzor szerkesztésében. A kiadvány bemutatója a reformáció havának 28. napján, fél ötkor lesz az Evangélikus Hittudományi Egyetem kápolnájában. Szintén ekkor mutatják be a professzor *A reformáció nyelve* című kötetét, melyet a Balassi Kiadó jelentet meg.

A korábban meghirdetett iskolai reformációi versenypályázatra két intézményünk jelentkezett. A szarvasi Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola az evangélikus általános iskolák 7–8. osztályosai számára szervezi a versenyt, a budapesti Sztehlo Iskola pedig országos vetélkedőre várja a gimnazistákat.

Hamarosan két zenei pályázatot is kiír az emlékbizottság. Az egyik kórusművekkel, a másikon zenés színpadi darabokkal lehet indulni.

A *Luther* életéről szóló animációs film finanszírozásának fejleményeiről *Fabiny Tamás* északi egyházkerületi püspök adott tájékoztatást. A Lutheránus Világszövetség Német Nemzeti Bizottsága a korábban felajánlott támogatást egy összegben fogja folyósítani.

A 2017-es évfordulóra egyházunk reformációi emlékművet szeretne kibocsátatni. Felmerült a fizetési eszközön való megjelenítés szándéka is.

Szó esett ezenkívül arról is, hogy egyházunk Dévai Bíró Mátyás-emléktáblát helyezne el Wittenbergben, így tisztelve az egykor Luther városában tanult magyar reformátor emléke előtt.

■ B. M.

HIRDETÉS

Megemlékező istentisztelet Albert Schweitzerről

Jézus mondja: „Mit használ ugyanis az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?” (Mk 8,36)

A hatvani kórház névadója, *Albert Schweitzer* evangélikus lelkész, orgonaművész, orvos az afrikai őserdő peremén, Lambarénében száz évvel ezelőtt alapította kórházát. Szeptember 29-én, 15 órai kezdettel a hatvani evangélikus templomban (Úttörő u. 5.) erről ünnepi szertartás keretében emlékezünk meg. Előadást tart *dr. Cserháti Péter* egészségpolitikáért felelős helyettes államtitkár. Igét hirdet *Mekis Ádám* evangélikus esperes.

Hatvani Evangélikus Egyházközség

A gazdaság felrázásának biblikus ajánlata

► Miközben Ausztria épp a most vasárnap, szeptember 29-én zajló parlamenti választásokra készül, s így Bécs utcáit is ellepték a versengő pártok hangzatos kampányigereit harsogó plakátok (*képvünkön*), érdekes együttlétre került sor a jezsuita rend által vezetett Kardinál König Hausban. Nem az Európai Keresztény Nők Ökumenikus Fóruma szeptember 18–22. között zajlott konferenciájának pusztá ténye számíthatott volna megkülönböztetett figyelemre, hiszen ez tulajdonképpen a tagországok nemzeti koordinátorainak szokásos éves értekezlete volt. Sokkal inkább a konferenciának a vendéglátó, osztrák asszonyok által választott témacíme – *Rázzuk fel a gazdaságot!* (Let's rock the economy) – hökkenthetne volna meg azokat a politikusokat, akik óriásplakátjaikon magabiztosan hirdették, hogy ők bizony értenek a nagy „Wirtschaft” rendbetételéhez.

Az olvasó számára persze nem tűnhet kevésbé szerénytelennek az sem, ahogyan ezek az európai nők hozzáállnak a világ dolgaihoz. Meggyőződésük, hogy szavaikkal – de még inkább tetteikkel – hatással lehetnek a gazdasági folyamatok alakulására. A szervezet érintő ügyek intézésén túl ennek gyakorlati megvalósítása állt a csoportbeszélgetések, előadások középpontjában.

A konferenciára mintegy hatvan asszony érkezett Európa huszonnégy országából, beleértve Örményországot is. Ez utóbbival kapcsolatban felmerült ugyan, hogy Jereván milyen alapon is tartozik a mi jó öreg kontinensünk fővárosai közé, de hamar lehiggadtak a kedélyek, amikor valaki az eurovíziós dalfesztivált hozta fel meggyőző érveket, hiszen annak Örményország is résztvevője. (E sorok írója hadd fűzze hozzá saját észrevételét: a fiatal jereváni diáklány, *Marianna Apresyan* jelenléte, okos hozzászólásai nélkül bizony szegényebb lett volna ez az ökumenikus együttlét.)

Egy konferencia sikeressége olykor nem is a felkért előadók felkészültségén

vagy a választott témák aktualitásától függ, hanem sokkal inkább a résztvevők kreativitásától. Így történt ez Bécsben is. A csoportbeszélgetések alkalmával sikerült „készpénzre váltani” mindazokat az elméleteket, amelyeket a hivatalos előadók, gazdasági szakemberek osztottak meg a hallgatósággal.

sünk „gazdasági életen”. Kiemelte, hogy szemléletváltásra lenne szükség. A gazdaság közvetlenül profitot nem termelő ágazatait is értékelniük kellene az embereknek. Így például a gyermeknevelést, a háztartási munkát... „A gazdaságot úgy rázhatjuk fel, ha mi magunk kezdünk el másként gondolkodni” – foglalta össze mondanivalóját Klatzer asszony.

Az igazi „szemléletváltásra” azonban maga az Úristen készített, aki már a mózesi törvényekben rendelkezett a méltányos, igazságos gazdálkodásról. De erről már két teológus beszélt: *Michaela Moser* római katolikus teológus, szociálpolitikai szakértő és *Barbara Rauchwarter* evangélikus teológus. Az *Öszövétség* gyakorlatából szóltak a hetedik év jelentőségéről s a hétszer hetedik esztendőről, a nagy elengedés jubileumi alkalmáról, amikor minden adós, minden szolga felszabadult. Előadásuknak az *Elegendő jut mindenkinek* mottó választották. Ez a mondat felidézte a hallgatóságban a kenyérszaporítás evangéliumi történetéből a tanítványok szájából hangzó kifogást: „Mi ez ennyi embernek?”

A két teológusnő vallomása azonban mindenkit arról győztet meg, hogy a probléma nem a javak szűkösségében, hanem a javakat birtoklók magatartásában van. A gazdaság felrázásának kulcsa abban áll, hogy meg merjük-e osztani azt, amink van. Ha ezt elmulasztjuk, önzésünk falába ütközünk. A konferencia záró istentiszteletén ez fejeződött ki jelképes formában: a résztvevőknek az oltár elé épített téglafalat meg-

Előként *dr. Elisabeth Klatzer*, a Bécsi Közgazdasági és Üzleti Egyetem kutatója szólt a témáról, legfőképpen azt tisztázva, hogy mit is ért-

kerülve (áttörve) kellett kényeret, gyümölcsöket hozniuk az oltárról, hogy megkínálhassák egymást.

■ B. PINTÉR MÁRTA

Istentiszteleti rend • 2013. szeptember 29.

Szentháromság ünnepe után tizennyolcadik vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: 1Kor 1,4–9; 2Móz 20,1–17. Textus: Mt 5,38–45. Énekek: 362., 444.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Iványi Miklós; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) dr. Magyarkútiné Tóth Katalin; de. 11. (úrv.) Zászkaliczky Péter; du. 6. (orgonazenes istentisztelet) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.); de. 11. (úrv.) Pelikán András; du. 6. (teremtésünnepi istentisztelet); **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) Schulek Mátyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv., teremtés ünnepe közös ebédrel) dr. Béres Tamás; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákocsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Dávid; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Dávid; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. dr. Lackner Pál.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Művészet a természettel

► Azt, hogy az ember kreativitása határtalan, számtalanszor tapasztaljuk – a művészeti alkotásokban, a különböző tudományos kutatások eredményeiben vagy éppen a műszaki találmányokban. Azt, hogy Isten a természetbe is a változatosság és a lehetőségek tárházát plántálta, úgyszintén érzékelhetjük a körülöttünk lévő világban. A japán Inakadate falu közösségének alkotása valahogy a kettő ötvözete.

Bizonyára mindnyájan faragtunk már toklámpást, készítettünk gesztenyefigurát, vagy éppen rendeztük el művészi módon a felszeletelt zöldségeket a vasárnapi ebédhez. De gyönyörködhetünk a zúsmarás ablak kristályainak szerkezetében, az összel lehulló falevelek erezetének hálózatában vagy a madarak tollazatának mintázatában is.

Az említett – más vallási alapokon nyugvó – japán közösség tagjai azonban úgy gondolták, összefognak a természettel, s közösen alkotnak valamit: rizsből készítenek freskószerű műremekeket. A rizstáblán – a magasból nézve – gyönyörű képek rajzolódnak ki. A képek alapját a növény szárak színei adják. Természetesen nem színezik a növényeket, hanem négy különböző rizsfajtát használnak, amelyeknek az egyedei mind másfajta árnyalatúak, a világos sárgászöldtől egészen a sötétig.

Az alkotásokat számítógépes tervezéssel készítik elő: meghatározzák a kép mintázatát, nagyságát és a színösszeállítást, majd a tervek alap-

ján több száz önkéntes segítségével májusban elültetik a palántákat. A felnövekvő egyedekből pedig néhány hét alatt előtűnik a kép. A „tárlat”, melyet a látogatók a település határában álló toronyból tekinthetnek meg, július végétől augusztus közepéig a leglátványosabb.

Az ötlet tizenhét évvel ezelőtt született a mezőgazdaság és az idegenforgalom élénkítése céljából. A „növényi képtár” mára tizenöt ezer négyzetméteren terül el. A híradások szerint évente több tízezer ember kíváncsi a különleges műalkotásokra.

Hóbortos játék? Felesleges időpazarlás? Izgalmas kihívás? Nézőpont kérdése. Hiszen óhatatlanul eszünkbe juthatnak a túlnépesedett emberiség ételmezési gondoljai – ugyanakkor az élelmiszerrrel való mérhetetlen pazarlás is, miként a gabonatermés évről évre előkerülő problémái.

A végeredménynek számomra mégis üzenete van: ha megismerjük a természet elemeinek működését, ha megtanulunk megfelelően bánni ve-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
ararat@lutheran.hu

lünk, akkor apró csodák szülehetnek – akár a mi kezünk nyomán is. Az Urísten nagyon bőkezű a teremtett világgal, számos eszközt adott nekünk a lehetőségek kibontakoztatására, feltéve, hogy kellő bölcsességgel és alázattal fordulunk környezetünk felé.

Különösen aktuális ez most, hiszen e sorok megjelenésekor kezdődik a teremtés hete. Az ünnepet egyre több gyülekezetben megtartják, változatos programokat hirdetve meg a helyi közösségekben. Az egyik legfontosabb mindezek között az (aratósi) hálaadási istentisztelet, amikor is termékekkel, betakarított terményekkel díszítjük az oltárt, a templomot. Ám ez többet jelent pusztán esztétikai célnál. Emlékeztetjük magunkat arra, hogy mindaz, amink van, ami körülvesz minket, a Teremtő ajándéka.

S habár nem hozhatunk létre mindnyájan művészi kertet, gigantikus műremekeket, van egy közös feladatunk: őrizni, művelni azt a kertet, a földi világot, amelyet a Teremtő ránk bízott, hogy ő is örömmel tekinthesen alkotására...

■ JCSs

Az idősek világnapjára

Az öregekre, a megfáradtakra emlékezik a világ. Szép gesztus, bárkié is az érdem: a kis háborúk, a gyűlölségek idején megállunk egy pillanatra, és fejet hajtunk áldozatos életük előtt. Egy nem régi élmény villant belém, a júniusi árvíz kora alkonyi képe. Félénk nénike szorongatta sovány macskáját. „Csak ő maradt meg. Mindenem odaveszett!” – motyogta elcsukló hangon. Előző este dőlt össze rozoga vályogháza, alig tudták kivonszolni a repedező falak közül.

Az idős embereket köszönti a világ. Mi mással is folytathatnám, mint a száz éve született költőóriás, Weöres Sándor versével. „Oly árvák ők mind, az öregek. / Az ablakból néha elnézem őket, / hogy vacogó szélben, gallyal hátukon / mint cipekednek / hazafelé – / vagy tikkadt nyárban a verandán / hogy üldögélnek a napsugárban – / vagy téli estén, kályha mellett hogyan alusznak jóízűen – / nyújtott tenyérrel a templom előtt / úgy állnak búsan, csüggeteg / mint hervadt őszi levelek / a sarga porban.” (Öregek)

Tizenöt éves volt a költő, mikor írta. Kodály Zoltánnak annyira megtetszett, hogy szép kórusművet komponált belőle. Később meglátogatta a költőt a dunántúli kis faluban, Csöngén, ahol ifjúkorát töltötte. Ragaszkodó, meleg barátság szövődött közöttük.

Hány panasz a versekben, vallo-más a zenében és a festményeken, a gyerekkor párás-fényes vidékéről és az öregség drámai ellenpontjáról. Isten hiányáról, ahogy egy életen át kereszük, s néhányan megtaláljuk.

Az idősek tele vannak kételkedéssel, félelemmel. És égető fájdalommal is, hogy fölhalmozott tudásuk, tapasztalatuk batyuját letehetik-e. Kell-e valakinek? Vagy kidobják a felesleges szeméttel? Régi erdélyi utam kedves emléke a nyolcvannyolc éves kádár, aki nagyapjától tanulta forgácsillatú mesterségét, s amikor találkoztunk, ő nézte, ahogy szorgos unokája kerekíti a boroshordókat...

Ez a szerencsés élet: a szétosztott kincsek boldogsága. Életünk gyors múlásának törvénye, hogy mind beljebb jutunk napjaink erdejébe. Az öregező szív azonban észreveszti, hogy utunk ösvénnyé szűkül, és mind közelebb kerülünk a létezés titkához. Egyre távolabb az ifjúságtól, karnyújtásnyira az atyai házhoz, ahogy a hívó ember mondja: „Az egyszeri haza után az Isten örök házába.”

Az öregekre emlékezünk október 1-jén. A barázdált arcú bácsikra, a levélkönnyű nénikre, akik most is egész nap csinostják környezetüket. Régóta nem ismerik ki magukat ebben a rohanó világban, hunyorog szemmel, boladozva járják a zsiófolt utcákat, kopott falakba ütközve. Ma álljunk meg egy pillanatra, segítségüknek eligazodni. Nem feledve ezt a végtelen körforgást, örök változást s az egyszerű igazságot, hogy nem emlékezünk ifjú szüleinkre, nem hisszük el, hogy voltak fiatalok, szerelmek és gyönyörűek.

Még itt vannak, még hívnak, még várnak – tündöklő arcuk Isten homlokára néz.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

HIRDETÉS

Negyedik országos presbiterképző tanfolyam

Kedves Testvérek!

Három gazdag tartalmú presbiterképző tanfolyam után jó szívvel és töretlen lelkesedéssel adjuk tudtul, hogy október 25–27. között megrendezzük a negyedik országos presbiterképző tanfolyamot Révfülpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.

A program – az első három képzés nyomán javítva, de – az előzőkhöz hasonlóan alakul. Célunk az alapvető bibliai, egyházi, egyháztörténeti, hittani ismeretekben elmélyíteni a presbiteri szolgálatban állókat (vagy arra készülőket), gyakorlati témák közös feldolgozásával felkészíteni a testvéreket a presbiteri tisztségre. Szeretnénk, ha a tanfolyamra érkező testvéreink szélesebb látókörrel tájékozódhatnak, egész egyházban gondolkodhatnak, és a helyi egyházközösségekben is aktivizálódhatnak. A komoly tanulmányi munkát mély lelki programok keretezik, s a szünetekben, az esti oldottabb programokon lehetőség van megismerni más gyülekezetek gondjait és örömeit is.

A tanfolyam két konzultációból áll. A mostani találkozás a tanfolyam első fele, a második konzultációt ko-

ra tavaszra tervezzük – a pontos időpontot még most egyeztetjük. (Reménység szerint – mint korábban – most is lesz lehetőség vidám utótalálkozóra is.)

Eddig mintegy kétszázhuszan vettek részt a kurzusokon, s pozitív visszajelzések nemcsak a résztvevőktől, de a küldő gyülekezetektől is szép számmal érkeztek. Ezért biztatjuk a gyülekezeteket, a felügyelő testvéreket, hogy küldjenek presbitereket vagy olyan gyülekezeti tagokat, akik később presbiterekké válhatnak.

Kezdes október 25-én, pénteken 17 órakor, befejezés október 27-én vasárnap ebéddel. A tanfolyam teljes költségét (ellátás, segédanyagok, előadók stb.) a Magyarországi Evangélikus Egyház magára vállalta. Az úti-költséget a résztvevők vagy – jobb esetben – a gyülekezetek fizetik. Érdeklődőknek, jelentkezőknek részletes programot küldünk.

Jelentkezni a presbiterkepzes@lutheran.hu e-mail címen lehet október 12-ig.

A lelkes előadói csapat nevében szeretettel:
DR. HAFENSCHER KÁROLY lelkész

HIRDETÉS

Csendeshét Szarvason

Szeretettel várjuk október 14-étől 19-éig a szarvasi Holt-Körös partján lévő üdülőben tartandó őszi csendeshetünkre alkoholfüggő, depresszióval küzdő, lelki feltöltődésre vágyó testvéreinket!

Állandó orvosi ellenőrzésre, felügyeletre nincs lehetőség, kérjük, ezt a jelentkezéskor vegyék figyelembe. Lelkészi vezető: Erdélyi Zoltán nagyszénási evangélikus lelkész. A vidékről érkezőknek szállást 2-3 ágyas szobákban, valamint teljes ellátást az üdülő épületében biztosítunk. A missziói alapítvány a szállásért és az ellátásért adományt fogad el. Az adományok minimális összege 6000 Ft/fő. Számlaszámunk: 11733058-20015556 (a helyszínen is lehet fizetni).

Jelentkezni Erdélyi Zoltánnál (20/824-3417) vagy Mikó Lászlónál (20/824-9914) lehet október 10-éig mindennap.

Középhalmi Evangélikus Misszió Alapítvány

Forgács Mihály, a krónikás brassói politikus

A középkor végének és az újkor hajnalának magyarországi csillagászati eseményeit a korabeli krónikák őrizték meg. Szerzőik a három részre szakadt hazában jellemzően a felvidéki Magyar Királyság és a kváziálló Erdély művelt evangélikus polgárai voltak.

E feljegyzésekben értelemszerűen nem tudományos értekezéseket kell keresnünk: íróik a fontosabb politikai és társadalmi események között említésszerűen ejtettek szót természeti jelenségekről. A csillagászat mellett árvizekről, heves viharokról, esetleg földrengésekről, gyakorta összefüggésbe hozva ezeket királyok, fejedelmek, hadvezérek, valamint népek és országok sorsának alakulásával.

Ilyen krónikásunk volt a négyszázötven esztendeje, 1563. szeptember 29-én az erdélyi Brassó városában született Forgács (Forgács, Forgách, Forgatsch) Mihály (Michael), akinek diplomataként végzett szolgálatáról a történelemkönyvek tesznek említést.

A százok lakta és igazgatta város többségi lutheránus felekezetében

keresztelték meg, de édesapja, *Forgács Balázs – Szimyei József Magyar írók élete és munkái* című műve szerint – nem német, hanem magyar eredetű familia sarja volt. A Nagy Iván-féle *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal* (Pest, 1857–1868) ugyanakkor a kiterjedt familia „ghimesi és gácsi” ágának leszármazottai közt egyiküket sem említi.

A *Magyar írók élete és munkái* szerint politikusi karrierjét 1585-ben kezdte meg, amikor Péter havasalföldi román vajda szolgálatába állt. Tizenegy esztendő után tért vissza szülővárosába, ahol azonmód beválasztották a város előljárói közé, a százak tanácsába. 1603-ban a dévai országgyűlés követeként látott el diplomáciai feladatot, életét kockárra téve. (A Giorgio Basta-féle rémuralom kegyetlenkedéseinek három képviselőtársa áldozatul esett.)

1612-ben az oláh vajdával, *Báthory Gábor* fejedelemmel, majd *Radul* vajdával tárgyalt a város érdekeit képviselve. Egy évre rá ismét Báthoryval

egyezkedett, egy rövid periódusra békét teremtve a zűrzavaros időkben, hogy aztán ismét életét veszélyeztetve követségben járjon a töröknél, Moldva és Havasalföld vajdájánál.

Politikusi pályájának csúcspontján, 1614-ben *Bethlen Gábor* fejedelem vendégszeretettel élvezhette. Szeretett városát élete végéig szolgálta. Brassóban hunyt el hetvenedik évében, 1633. január 16-án.

A nemes egyszerűséggel *Diarium vom Jahr 1383–1631* címen jegyzett krónikája a jelzett időszakot öleli fel. Korábbi feljegyzések és krónikák adatainak átvétele után 1585-től a saját maga által tapasztalt és megélt, valamint valós időben megismert eseményeket vetett papírra. Német nyelven, a könyvészeti források alapján megbízhatóan és hitelesen. (A későbbi kutatások a *Kalender-Aufzeichnungen von Michael Forgács, mit Zusätzen von Valentin Forgács, Christoph Graissing, Asarela Mederus, Marcus Draudt [1203–1694]* címmel a *Quellen zur Geschichte der*

Stadt Brassó 1903-as 4. kötetében megjelent utánközlésen alapulnak, melynek pontos bibliográfiái leírását a *Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen* adja meg.)

Az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetője, az asztronómia történetének kutatásában is igen jártas *Farkas Gábor Farkas* 2011-ben megjelent, *Régi könyvek, új csillagok* című művében (melyet többek között e sorok írója segített tanácsaival) foglalkozott Forgács Mihály csillagászati feljegyzéseivel.

Forgács egy 1529. évi, de pontosabban nem meghatározott időpontra vonatkozóan egyidejűleg négy üstökös feltűnését említi. Mivel a szabadkéses kométák amúgy is ritkák, a négyes láthatóság bizonyára téves megfigyelés volt. Vélhetően úgynevezett halónak, azaz a felső légkörben lebegő jégkristályok fénytörése okozta légköri jelenségnek (nap- vagy holdhaló) lehetett szemtanúja. Farkas alapvető megállapítása, hogy abban az évben ugyan feljegyeztek egy

viszonylag fényes üstökösöt X/1529 P1 néven, de a leírás értelmezése egyértelműen a halojelenséget erősíti meg.

Forgács *Szepe Laczkó Máté és Székely István* mellett lejegyzője volt az 1558-as mezőkereszttesi meteorit hullásnak. „[1558.] július 26-án a Crestes-Mezőn három kő esett le az égből. Az egyiknek súlya 26, a másikkaknak 28, a harmadikkaknak 30 font volt” – írta Forgács *A Magyar Természet-tudományi Múzeum meteoritikai adatbázisa* fordítása alapján.

Az összeállítás szerkesztőinek véleménye szerint a lehullott „mennykövek” feltételezhetően kőmeteoritok voltak. A Forgács által megadott tömegadatok átszámítása alapján egyenként 14,57; 15,69; 16,81 kilogrammosak. A Természet-tudományi Múzeum szerint – ezzel összhangban – a Földet ért tömegösszegében tíz-harminc kilogramm lehetett. Sajnos a pontos lelőhelyük – a leírások nem túl részletesek voltak, illetve az azóta eltelt közel fél évezred okán – örökre a múlt homályába vész.

■ REZSABEK NÁNDOR

HÍREK, HIRDETÉSEK

Pályázati felhívás

A Csillaghegyi Evangélikus Egyházközség pályázatot hirdet a Gaudiopolis Békásmeyeri Evangélikus Szeretetház *intézményvezetői* munkakörének betöltésére. A pályázat részletes kiírása a www.gaudiopolis.hu honlapon olvasható. Benyújtási határidő: október 18.

Felvételi tájékoztató a Deák téren

A 2014/2015-ös tanévre a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumba (1052 Budapest, Sütő u. 1.) felvételizni szándékozó diákok és szülei számára október 5-én, szombaton 9 órakor felvételi tájékoztatót tartunk. Ezen az alkalmon az iskola igazgatója számol be a szülőknél iskolánk működéséről, hagyományairól és a felvételi rendszerről. A gyerekek pedig diákjaink segítségével ismerhetik meg az iskolát. Szeretettel várjuk az érdeklődő, most 4. és 8. osztályos tanulókat szüleikkel együtt.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu - harangontedo.hu

Levélcím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 12.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu

EVANGELIKUSELET.HU

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 29-étől október 6-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>6.00 / Viasat History <i>Az élet Jézus idejében</i> (dokumentumfilm)</p> <p>8.50 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i></p> <p>9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>10.20 / Duna World <i>Rocklexikon</i> Szörényi Levente</p> <p>15.30 / Kossuth rádió <i>A Metro Klubtól a Szigetig</i></p> <p>17.00 / M1 <i>Indul a bakterház</i> (magyar tévéfilm, 1979) (66')</p> <p>20.30 / Duna Tv <i>Ida regénye</i> (magyar tévéfilmsorozat, 1974)</p> <p>21.40 / Duna Tv <i>Eldorádó</i> (magyar játékfilm, 1988) (99')</p>	<p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Christopher Herrick orgonál</p> <p>13.30 / Bartók rádió <i>Zádori Mária (ének)</i> <i>és Komlós Katalin (fortepiano)</i> <i>hangversenye</i></p> <p>19.55 / Duna World <i>Egy pikoló világos</i> (magyar játékfilm, 1955) (82')</p> <p>21.15 / Duna Tv <i>Taxival a tengeren</i> (mexikói-argentin játékfilm, 2011) (91')</p> <p>22.45 / Duna Tv <i>A Nemzet Tehetségeiért díj átadása a Nemzeti Színházban</i></p> <p>23.00 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu)</p>	<p>5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>10.40 / M1 <i>Család-barát</i> (délelőtti magazinműsor)</p> <p>20.00 / Pax Tv <i>Kút</i> (élő interaktív műsor) Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész</p> <p>20.00 / Corvinus Rádió <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (corvinusradio.hu)</p> <p>21.30 / Duna Tv <i>Tükreim</i> (olasz életrajzi film, 2011) 2/1. rész</p> <p>23.35 / M1 <i>A Győri Filharmonikus Zenekar hangversenye a Richter-teremben</i></p>	<p>7.35 / Duna Tv <i>Krisztus vándorai</i> (magyar dokumentumfilmsorozat)</p> <p>Áldást nyer a Föld minden nemzetsége</p> <p>13.40 / Duna World <i>Magyar első</i> Az első magyar rendőrnök</p> <p>20.00 / Pax Tv <i>Bibliai emberek</i> Nóé</p> <p>21.15 / Duna Tv <i>Barátom a nyakamon</i> (francia vígjáték, 2011)</p> <p>22.55 / Duna World <i>Talentum</i> (portréfilm) A Kaláka</p> <p>23.10 / M1 <i>Angi jelenti</i> (dokumentumfilm) Cserkészek között</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>12.35 / Duna World <i>Talentum</i> Lajkó Félix</p> <p>13.50 / Duna World <i>Magyarország kincsei: templomok</i> (magyar dokumentumfilmsorozat)</p> <p>21.15 / Duna Tv <i>Vörös föld</i> (magyar játékfilm, 1982) (100')</p> <p>22.55 / M1 <i>Rejtélyes XX. század</i> Kun Miklós történetes műsora</p> <p>23.35 / Tv2 <i>Vágy és vezeklés</i> (angol-francia filmdráma, 2007) (110')</p> <p>23.40 / M1 <i>Elhallgatott gyalázat</i> (magyar dokumentumfilm, 2013)</p>	<p>7.35 / Duna Tv <i>Krisztus vándorai</i> (magyar dokumentumfilmsorozat)</p> <p>11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvar) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro)</p> <p>16.25 / Duna World <i>Jelentem versben mesémet – Tévjáték Balassi Bálint verseiből és leveleiből</i> (magyar tévéfilm)</p> <p>20.45 / Pax Tv <i>Ifjafé – Kávéház a város szélén</i> (koncertfilm)</p> <p>22.40 / Duna World <i>Dunáról fúj a szél</i> Novák Péter</p> <p>23.55 / Duna Tv <i>Szent Lőrinc éjszakája</i> (olasz játékfilm, 1981) (102')</p>	<p>8.10 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>11.00 / Bartók rádió <i>Celluloidák – a legjobb filmzenék</i></p> <p>11.30 / Pax Tv <i>D. Szabik Imre püspök</i> (portréfilm)</p> <p>13.05 / Duna World <i>Lyukasóra (irodalmi műsor)</i></p> <p>13.25 / Bartók rádió <i>Nemzetközi Bartók-fesztivál 2013</i> Fassang László orgonál</p> <p>16.30 / Duna Tv <i>Kerek Ferkó</i> (magyar játékfilm, 1943) (78')</p> <p>22.15 / M1 <i>BorvacSORA</i> Alföld</p> <p>23.10 / M1 <i>Egyetlenem</i> (amerikai filmvígjáték, 2009) (103')</p>	<p>8.15 / Duna Tv <i>Világ-nézet</i> Püspökkenyér</p> <p>9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin)</p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>Bravissimo!</i> Druschetzky: B-dúr missa solemnis</p> <p>14.55 / M1 <i>Lenkey tábornok</i> (magyar tévéjáték, 1985) (82')</p> <p>21.15 / Duna Tv <i>Szirmok, virágok, koszorúk</i> (magyar játékfilm, 1984) (102')</p> <p>23.05 / M1 <i>Éhség</i> (ír-angol történelmi dráma, 2008) (92')</p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 29.)

Azért nagyon vigyázzatok magatokra, és szeressétek Isteneteket, az Urat! Józs 23,11 (Zsid 4,1; Mk 12,28–34; Róm 14,17–19; Zsolt 5) Bizony, sokszor mondjuk: Isten kezében van az életünk, az ő gondviselésében bízunk, teljesen rá hagyatkozunk. Talán még intjük is azokat a testvéreket, akik sokat aggodalmaskodnak, ahelyett hogy teljesen Istenre bíznák magukat. Itt viszont arról van szó, hogy vigyáznunk is kell magunkra, nem lehetünk felelőtlenek, hanem felelősséggel kell lennünk saját magunk iránt. Isten gondviselő szeretetében akkor bízhatunk a legteljesebben, ha így, magunkra és másra is vigyázva, felelősséggel igyekszünk élni.

Hétfő (szeptember 30.)

Ne hazudjatok egymásnak, mert levetkőztétek a régi embert cselekedeteivel együtt. Kol 3,9 (Zak 8,16a; 1Móz 16,6b–14; Zsid 9,1–15) Isten nem engedi elfelejteni, miként reagált, gondolkodott, szólt vagy cselekedett az őemberünk egy-egy élethelyzetben. Amikor hazugságba keveredtünk, az utólag fájt, égett bennünket, és rombolt, vagy újabb hazugság szült a másik ember felé. Krisztust magunkra öltve, új emberként is megkísért a hazugság bűne, de ne csupán azért ne éljünk vele, mert tapasztaltuk fájó hatását, hanem mert már tudjuk, az Isten Fia milyen árat fizetett bűneinkért a kereszten.

Kedd (október 1.)

Gondoljatok rá, aki ilyen ellene irányuló támadást szenvedett el a bűnösöktől, hogy lelketekben megfáradva el ne csüggedjete. Zsid 12,3 (2Kir 6,16; Jel 14,6–7,13–16); Zsid 9,16–28) Hányszor érezzük végeláthatatlan munkánk, nehéz betegségünk vagy lelki szomorúságunk idején, hogy elhagy, elfogy az erőnk, elcsüggedünk, elmegy a kedvünk, testileg-lelkileg befáradunk, és valahogy nem jön az új erő, a lelkesedés. Ilyen helyzetekben szól az ige: gondoljunk rá, mit szenvedett Krisztus, milyen lelki megaláztatásban és testi gyötrelmekben volt része, mégsem menekült el, és a keresztről sem szállt le, mert tudta, miért történik mindez. Értünk történt. Ez erősítsen mindig, amikor lelkünkben megfáradva elcsüggednénk.

Szerda (október 2.)

Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas. Lk 6,36 (Péld 14,21; Mt 18,10–14; Zsid 10,1–18) Irgalom, kegyelem, könyörület. Hittanórán a legnehezebben értelmezhető fogalmak, mégis egy nyolcéves kis hittanosa ragadta meg a lényegét: az, amikor valakit akkor is szeretsz, ha ő nem szeret. És ezt folytathatjuk például így: ha valakinek megbocsátasz, aki neked nem bocsát meg, ha valakinek segítesz, pedig úgy érzed, nem érdemelte meg. A mennyei Atya a legtökéletesebb, követendő példa az irgalmasság gyakorlásában. Jézus őt állítja elénk, aki rajtunk irgalmat gyakorol. Ennek megtapasztalása töltsön el bennünket is hasonló érzéssel a másik ember iránt.

Csütörtök (október 3.)

Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval. Róm 12,21 (Ám 5,24; ApCsel 12,1–11; Zsid 10,19–31) Egyszer egy nagyon mogorva, barátságtalan pénztáros hölgnél fizettem a boltban. A munkaidő vége felé a fáradtsága teljesen érthető volt, de undok viselkedése azért mégsem. A sors fintorának tekinthető, hogy a tízezerből úgy adott vissza, mintha húszezrezzel fizettem volna. Abban a pillanatban nagyon könnyen le tudott volna győzni a rossz, kísértálhattam volna a nyereséggel, megkárosítva őt, mintegy visszafizetve undokságát. De néhány pillanatnál tovább nem éreztem volna jól magam. Jóval kell legyőznünk a rosszat, még ha könnyebb, kézenfekvőbb volna is a másik út. Könnyű szívvel indultam haza, miután visszaadtam a rosszul odaadott tízezerest.

Péntek (október 4.)

Törekedjetek mindenki iránt a békességre és a szent életre, amely nélkül senki sem látja meg az Urat. Zsid 12,14 (Péld 12,20; Mt 26,51–54; Zsid 10,32–39) Úgy érzem, a hangsúly itt a *törekedni* szón van. Senki sem gondolhatja magáról, hogy szent életet él, vagyis minden hibától, bűntől mentes az élete. Akkor sem, ha már Krisztusban van, ha Urának és megmentőjének vallja őt. Mert igaz, ha valaki Krisztusban van, új teremtés az, de mindez folyamat, állandó, naponkénti megújulás, megszentelődés, és a teljesség az örökévalóságban jön majd el. Addig pedig nem tehetünk mást, mint törekedünk. Isten nem készen akar találni, amikor eljön, de útra készen, felé haladva, törekedve a jóra, a békességre, a szeretetre, a szent életre. Tudva, mi az ő akarat, és törekedve annak megtételére.

Szombat (október 5.)

Asztalt teritesz nekem ellenségeim szemé láttára. Megkened fejemet olajjal, csordultig van poharam. Zsolt 23,5 (Kol 1,12; Jel 22,6–10; Zsid 11,1–7) Isten végtelen jósága ábrázolódik ki előttem ebben a jól ismert zsoltárversben. A terített asztal, a csordultig telt pohár, a drága olaj. Isten áldásai, szeretetének megmutató jelei, az övének kínált ajándékai. Nehéz időszakban bizony tudatosan kell számba vennünk, mi mindennel gazdagította és gazdagítja életemet az Úr, mennyi áldás van rajta még akkor is, amikor én azt érzem, nem hallgat meg engem. Nem segít meg engem. Az övéi vagyunk, akiknek asztalt terít. Az övéi vagyunk, akiknek új életet ajándékozott Jézus Krisztusban.

■ KECZKÓ SZILVIA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu).
Munkatárs: Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu).
Rovatvezetők: dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).
Szerkesztőbizottság: Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegy Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. Árúsítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

